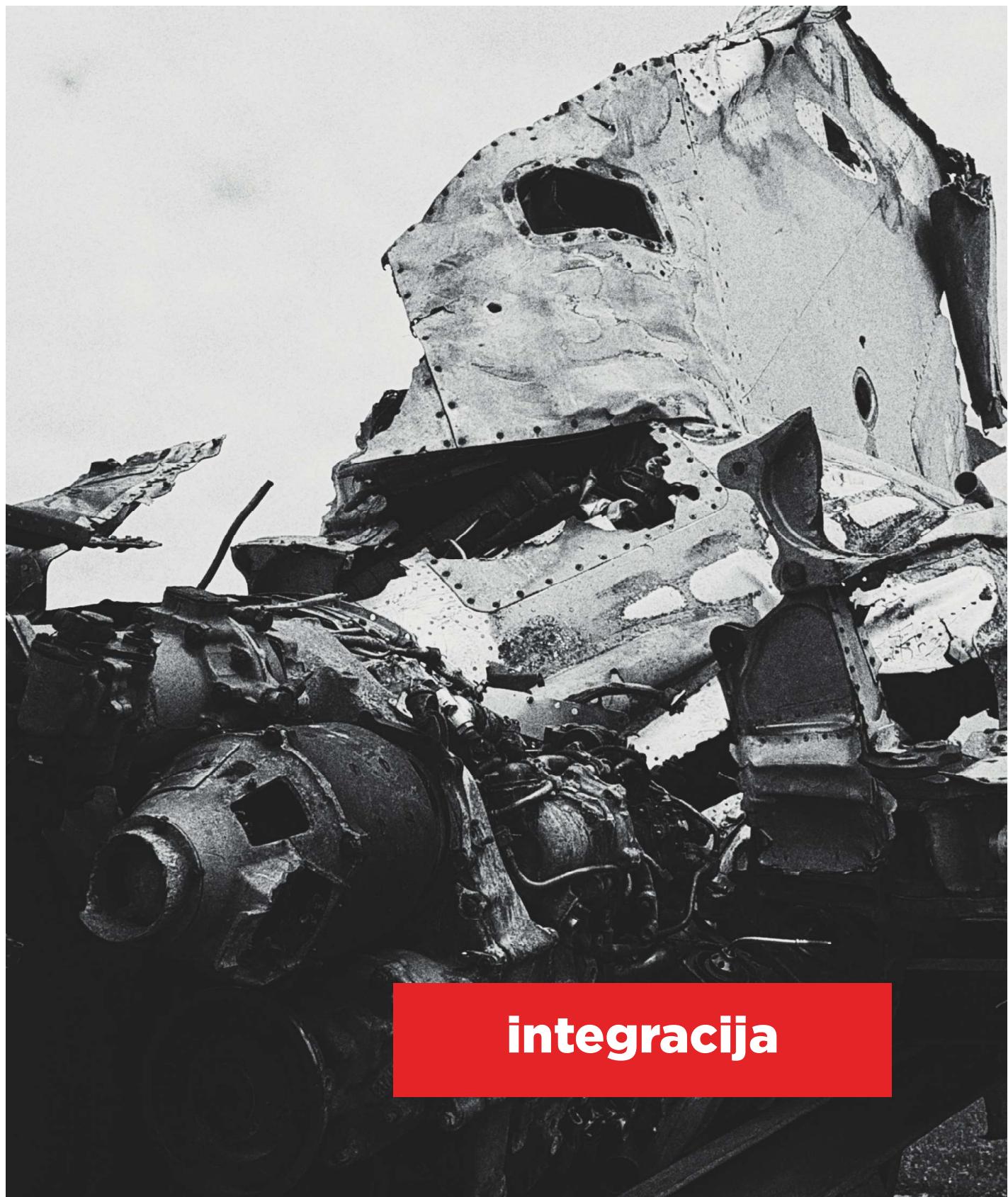

NOTAN

studentski časopis Akademije za umjetnost i kulturu

integracija

NOTAN

Studentski časopis Akademije za umjetnost i kulturu
god. III., br. 4., 2018.

Izdavač:

Akademija za umjetnost i kulturu

Za izdavača:

prof. dr. sc. Helena Sablić Tomić

Uredništvo:

Roko Poljak

Filip Živaljić – glavni i odgovorni urednik

Mirela Belaj

Helena Hržica

Vizualno oblikovanje:

Filip Živaljić

Adresa uredništva:

Akademija za umjetnost i kulturu, Trg Sv. Trojstva 3, 31000 Osijek

notan.urednistvo@gmail.com

Borna Pekarić: Kultura narcizma	1	
	6	intervju: Iven Jurić
Filip Živaljić: Digitalni nomad	19	
	12	intervju: Filip Šimenić
I. Bajec, M. Kihas, K. Žganec: Studentski zakonik organizacije manifestacije	16	
	20	intervju: Marko Jović
Roko Poljak : Kako je Nostalgija uništila bilo kakav pokušaj sadašnjosti	24	
	26	intervju: Melita Lucić
Dominik Vukelić: Život i smrt subgrounda	30	
	35	intervju: Rik Van Dam
Mirela Belaj: Komentari o osječkim brucošijadama	42	
	44	intervju: Tesa Lipovski
Michal Kucharski: Manjine u Poljskoj	48	
Idejni projekti u kulturi		
Iva Liović: Osijek 2025	58	intervju: Ana-Marija Kovačević
	62	
Prema umjetnosti		
Martina Klasić: A memory	66	
	68	Dominik Vukelić: Nit
Lucija Madžarević: Moja persona je mrtva	69	
	70	Tatjana Rigo: Šetnja
Deni Paulaj: Pazi što želiš (Iz niza Ciprijanove kronike)	72	
	74	Helena Ludban: 19:07
Ena Gluhaković: Jesen u mojoj ulici	81	
	84	Bernard Gržinić /

B o r n a P e k a r i c**K u l t u r a n a r c i z a m a**

Danas se često susrećemo s terminima narcistička epidemija, narcistička kuga, narcističke nacije, oslobođeni narcizam, uspon narcizma, narcizam kao novo normalno stanje. Posrijedi su najčešće pomodni medijiški natpisi koji referiraju na pojavu narcizma i njegove različite manifestacije kao i na narcističke poremećaje ličnosti. Narcizam je, dakle, postao vrlo popularna tema u medijima, ali i u akademskim krugovima, napose onima koji se bave teorijskom psihanalizom, koji nastoje ozbiljno razmotriti ovu vrlo složenu i aktualnu problematiku. Problematika narcizma može se sagledati iz dvaju perspektiva – u kontekstu pojedinca te u kontekstu kulture, čije se strategije i vrijednosti mijenjaju. Mnoge činjenice koje nas okružuju pokazatelji su narcističkoga stanja kulture: naglasak na materijalnom bogatstvu, fizičkoj pojavnosti, kupovanju stvari koje nam ne trebaju i koje si ne možemo priuštiti, dijeljenje naših života na društvenim mrežama, fascinacija zvijezdama popularne kulture, celebrity kultura, želja za slavom i bogatstvom, precjenjivanje vlastitih sposobnosti i mogućnosti, nedostatak empatije i poštovanja prema drugima, te još mnoge.

[https://en.wikipedia.org/wiki/Narcissus_\(mythology\)#/media/File:Narcissus-Caravaggio_\(1594-96\)_edited.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Narcissus_(mythology)#/media/File:Narcissus-Caravaggio_(1594-96)_edited.jpg)

Unutar zadnjih petnaestak godina, od pojave Friends-tera i MySpacea 2002. odnosno 2003. pa do danas, koncept društvenih mreža pokazao se jednim od najvažnijih dijelova današnjeg društva. Od društvenih je mreža danas nemoguće pobjeći. Čak i ako osoba nije registrirana na nekoj mreži, što je danas iznimno rijetko u određenim dobним skupinama, jako su velike šanse da ona poznaje barem nekoliko drugih ljudi koji jesu, bilo da su to prijatelji, obitelj ili susjedi. Društvene mreže spajaju ljudе, prijatelje, obitelj i poznanike i omogućuju im komunikaciju i druženje preko daljine kad se ne mogu susreti oči u oči. Kod modernijih mreža, ljudi se čak ni ne moraju međusobno poznavati. Umjesto toga, fanovi mogu slijediti svoje omiljene zvijezde i brandove, kojima je pak omogućeno da lakše stvaraju odnose sa istim tim fanovima. Jedna od najosnovnijih mogućnosti društvenih mreža je postavljanje slika i fotografija na njih, što je mogućnost koju su korisnici vrlo brzo počeli i koristiti. Započeli su na mrežama izlagati svoje živote i sebe same. Pored teksta, slike obitelji i događaja iz života te iznimno popularni selfiji vrlo su čest materijal.

Zahvaljujući društvenim mrežama, potreba da se javno govori o te prikazuje svoj život dosegnula je razinu kao nikad prije. Neki bi ljudi rekli da je gotovo riječ o patologiji. Što god da se nekome dogodi, koliko god beznačajno bilo, on ili ona će imati potrebu o tome nešto reći na Facebooku ili Twitteru.

Izvor: <https://heragenda.com/is-social-media-altering-your-perception-of-reality/>

Čak se ništa ni ne mora dogoditi. Dovoljno je da se načini selfie pa da se pojavi potreba objaviti ga online. Nekim ljudima čak i njihov ručak može biti toliko zanimljiv da pomisle kako bi bilo dobro i takvu fotografiju podijeliti na internetu. Ova je potonja pojava, barem neko vrijeme, bila i predmetom internetskih šala, često ju stavljajući u vezu s Instagramom, društvenom mrežom koja je primarno okrenuta baš objavlјivanju fotografija.

Kao što je već rečeno, neki će ljudi reći kako je ovdje riječ i o kakvoj patološkoj pojavi. Drugi će reći da je to voajerizam, potreba zagledanja u tuđe živote. Upravo je ovo možda jedan od uspjeha reality showova kao što su Big Brother i mnogi drugi. Još od izuma fotografije i filma, što je vodilo prema izumu paradigmatskog masovnog medija, televizije, u fokus ove problematike polako ulazi koncept pogleda, a s njime i širi društveni problem masovno-medijski producirane, skopofilne realnosti, mješavine ekshibicionizma i voajerizma, to jest onog što Laura Mulvey, u klasičnom ključu feminističke kritike, imenuje skopofiličnim nagonom, užitkom u promatranju druge osobe.

Neki će pak reći da glavnu ulogu ipak ima narcizam, potreba da se sebe uvijek stavlja na prvo mjesto. Možda u ovome i ima neke istine. Narcizam, odnosno narcisizam, najčešće se definira kao samoljubav, kao stavljanje samog sebe na prvo mjesto i želja da se bude primijećen i stavljena u središte pažnje. Zar nije upravo želja da se bude primijećen barem jedan od razloga zašto ljudi toliko razgoličuju svoju privatnost? Zašto brojne starlete na Faceboocima i Instagramima objavljaju što su taj dan objedovale ili postavljaju svoje golišave selfije, ako ne zbog želje da budu u centru pažnje?

Za narcizam se zna od starih dana. Upravo je zbog antike i poznat pod takvim nazivom. Još nam je antička Grčka govorila o Narcisu i njegovu odrazu na površini vode. O ovome zapravo postoje dvije priče. Prema prvoj prići, Narcis zbog svojeg odbijanja Ehoine ljubavi biva kažnjen od bogova time da se zaljubi u svoj vlastiti odraz; nakon što ne uspije dotaknuti taj odraz, on se ubije te se na mjestu njegove smrti pojavi cvijet koji je potom nazvan narcisom. Prema drugoj prići, on je bio zaljubljen u svoju sestru; nakon što se ona udala, on ode prema riječi Donakon da se utješi ali ga njegov odraz samo opet podsjeti na nju.

Od vremenski nam bližih, modernijih primjera narcizma bio bi i prikaz lika Dorianu Graya u romanu Slika Dorianu Graya (1890.) Oscara Wildea. U tom romanu, do tada nevin Dorian Gray počne pod utjecajem lorda Wottona brinuti isključivo za svoj mladenački izgled i dobar provod, posebno nakon što sklopi faustovski ugovor da njegov lik na portretu počne starjeti i propadati umjesto njega, što na kraju samo još više pogorša njegov narcizam.

Moguće je povući nekoliko paralela između Slike Dorianu Graya i aktivnosti koje ljudi danas provode na društvenim mrežama. Glavni razlog zbog kojeg se Gray uopće i odlučio na takav faustovski ugovor, primjerice, je u tome što je želio ostati mladolik i lijep, zdravog izgleda, dok je njegovo unutarnje propadanje preneseno na njegov portret kojeg skriva zaključanog na tavanu. Izravna bi se usporedba ovdje mogla vezati upravo sa selfijima. Njihova temeljni smisao je u tome da svoje autore prikazuju u najboljem mogućem svjetlu dok sve ono ružno ostaje skriveno.

Dorian također u jednom trenutku počinje skupljati i obožavatelje koji ga imitiraju. Moderna sličnost s ovime bi bile zvijezde i starlete koje, zahvaljujući svojoj popularnosti, mogu lagano skupiti zavidan broj sljedbenika na društvenim mrežama, sljedbenika koji će ih onda oponašati.

Kombinacija ovih dvaju pojava stvara plodno tlo upravo za narcizam. Ljudi skupljaju veliki broj prijatelja, pratitelja, lažnih prijatelja, ali i sljedbenika kojima se potom predstavljaju u najboljem svjetlu te postaju centrom njihovih života. Upravo time narcisi hrane svoju ličnost.

Narcizam može biti veoma ozbiljno stanje. Američka psihijatrijska udruga narcizam navodi kao jednan od mogućih poremećaja osobnosti u Dijagnostičkom i statističkom priručniku za mentalne poremećaje (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, ili skraćeno DSM), što je jedan od najvažnijih psihijatrijskih dokumenata u svijetu. Četvrto izdanje Priručnika navodi devet kriterija od kojih barem pet mora biti zadovoljeno da bi se postavila dijagnoza narcisoidnosti. Lik Dorianu Graya zadovoljava njih četiri. Pet, ako je čitatelj voljan određene dijelove radnje interpretirati na određeni način. Prema Priručniku, Gray bi bio narcisoidan. Od uvjeta koje zadovoljava, za ovu su temu značajna dva, odnosno tri – zaokupljenost fantazijama o vlastitoj ljepoti i važnosti, zahtijevanje divljenja, te zavist.

Ova se tri elementa mogu u većoj ili manjoj mjeri pronaći i u današnjim trendovima na društvenim mrežama. Fotografije, pogotovo selfiji, često mogu biti snimane na način da se naglasi izgled fotografirane osobe. One mogu potom biti objavljene s ciljem izazivanja divljenja, a možda i zavisti, pogotovo ako ih objavljaju zvijezde za svoje fanove.

Treba reći kako je 2015. godine objavljeno istraživanje u kojem je primijećena veza između narcisoidnosti i određenih aktivnosti na društvenim mrežama. Otkriveno je da razina narcisoidnosti može poslužiti za predviđanje količine vremena koje će osoba provesti na društvenim mrežama, količine selfija koje će ona objaviti te koliko će ih izmjenjivati u računalnom softveru.

Naravno, treba priznati da nisu svi korisnici društvenih mreža, vjerojatno čak ni većina, narcisoidni. Prava klinička narcisoidnost će biti prisutna tek u nešto manjem dijelu korisnika društvenih mreža. Narcizam je poremećaj osobnosti te je kao takav definiran kao nešto abnormalno što se ne može pronaći u većini ljudi. No, to ne znači da određeni danas popularni trendovi nemaju određene narcisoidne tendencije. Možda smo mi svi u neku ruku narcisi jer ipak volimo da nam se laska i da nas se hvali. Može biti da je, spletom okolnosti, kod kliničkih narcisa ovo samo izraženije nego kod većine ljudi koji nas okružuju.

Zaključno nam je reći, moderni kapitalizam funkcioniра po principu kontrolirane produkcije, distribucije i potrošnje, pronalazeći svoje idealno sredstvo u informaciji, koja se može brzo proizvesti, konzumirati i lako monopolizirati. On proizvodi fiktivni višak slobodnog vremena koje se ispunjava daljim konzumiranjem informativno bogatih aktivnosti i sadržaja pod kontrolom industrije zabave i telekomunikacija. Ostaje otvoreno pitanje – možemo li, želimo li i trebamo li se oduprijeti tabloidizaciji, senzacionalizmu i vojerizmu kojima smo medijski izloženi?

Literatura:

- Bourdieu, Pierre. 2000. Narcisovo ogledalo: rasprava o televizijskom novinarstvu. Beograd: Clio.
- Brakus, Aleksandra. „Narcis u zagrljaju medija“. Na: <https://hrcak.srce.hr/file/274941> Pриступљено 19. 4. 2018.
- Lasch, Christopher. 1986. Narcistička kultura. Zagreb: Naprijed.
- Mulvey, Laura. „Vizualno zadovoljstvo i narativni film“. Na: http://www.womenngo.org.rs/sajt/sajt/izdanja/zenske_studije/zs_s8/lora.html Pриступљено 19. 4. 2018.
- Olalla, Pedro. 2007. Mitološki atlas Grčke. Zagreb: Golden Marketing - Tehnička knjiga.
- Wilde, Oscar. 2008. Slika Doriana Graya. Zagreb: Europapress holding.
- DSM-IV and DSM-5 Criteria for the Personality Disorders. http://www.psi.uba.ar/academica/carrerasdegrado/psicologia/sitios_catedras/practicas_profesionales/820_clinica_tr_personalidad_psicosis/material/dsm.pdf Pриступљено 18.4.2018.
- Narcizam. <https://hr.wikipedia.org/wiki/Narcizam> Pриступљено 19.4.2018.
- <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0191886914007259> Pриступљено 19.4.2018.

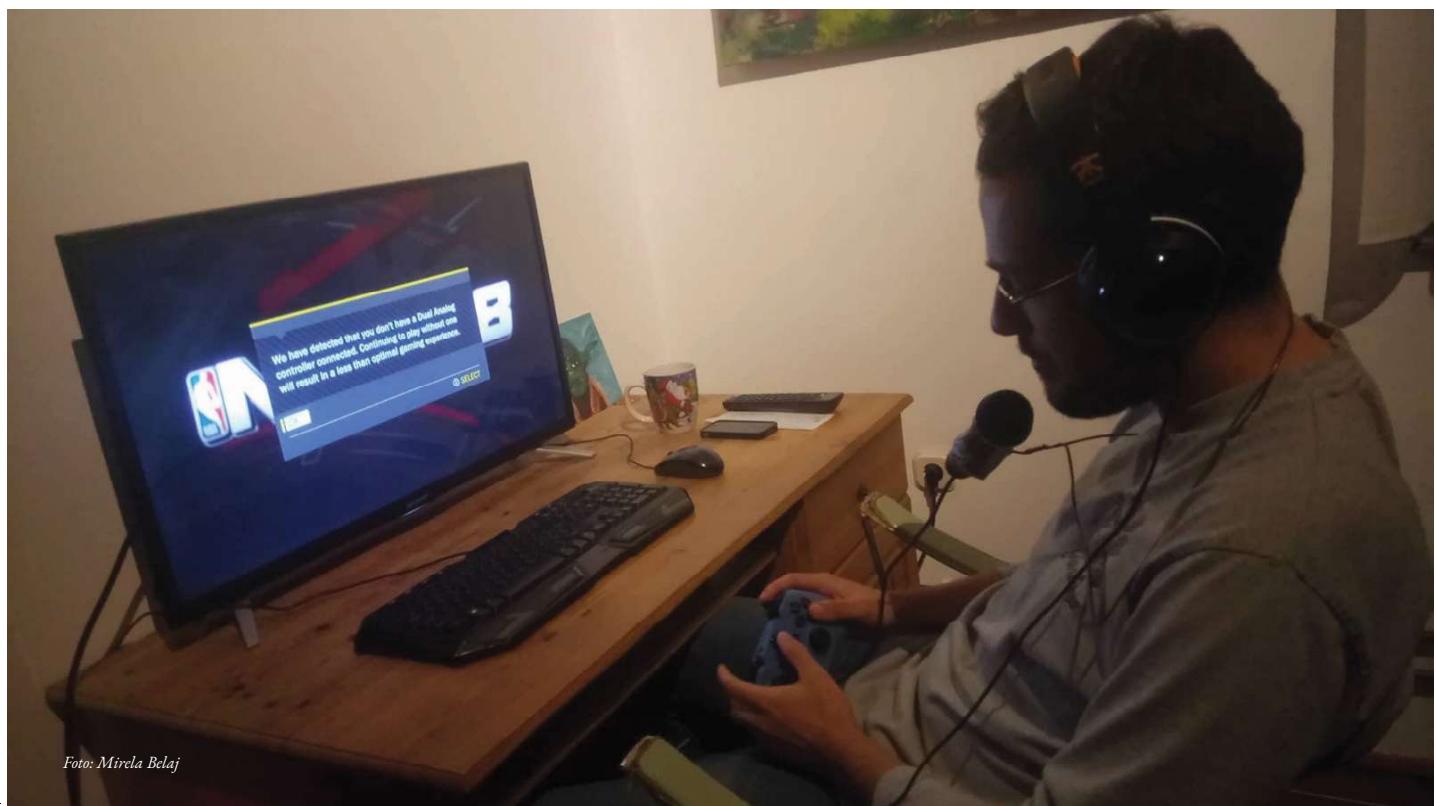
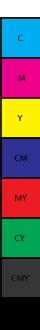

I N T E R V J U

I v e n J u r i ć

„What's up, guys, it's a boy Iven”, ovom rečenicom Iven najčešće započinje videa koja redovito stavlja na svoj YouTube kanal. Naime, riječ je o 21-godišnjem studentu prve godine Medijske kulture na naše Akademije za umjetnost i kulturu, gejmeru i YouTuberu Ivenu Juriću.

Ovaj dečko, kako se nedavno na predavanju izrazio profesor Levak, ima pozitivno neobično i rijetko ime: Iven. To ime ima svega desetak osoba u cijeloj Hrvatskoj. Iven većinu vremena na faksu šuti, ali kada nešto kaže, to uistinu zvuči jasno, predivno i kao da je izrečene riječi već unaprijed smislio u glavi. S obzirom na to da idem s njim na fakultet, imala sam potrebu od svih poznatijih youtubera koje sam mogla, a nisam, intervjuirati upravo njega. Željela sam ovim intervjuuom istaknuti njegovu posebnost te pokušati razbiti predrasude o tomu da su gejmeri šutljivi i da, kako se to danas naziva, nemaju život.

Koliko dugo se baviš gejmingom općenito, a kada si počeo sa snimanjem za YouTube?

Gejmingom sam se počeo baviti od sedme godine, a na YouTube je prije devet mjeseci bio stavljen službeni video. Od tada sam, evo, nastavio dalje.

Zašto baš gejming? Što te najviše fascinira kod video igara?

Upravo gejming. Kao što sam naveo, od malih nogu počeo sam igrati video igre i uz stripove, gejming je isto jedan veći dio mog života. Jednostavno, YouTube ima tu zajednicu gdje se lako može naći ostale ljude s istim interesima koji će nekad uskočiti i pomoći ti kod promocije.

Zašto si odlučio snimati za YouTube? Što je utjecalo na tu odluku?

Za YouTube sam već jedno duže vrijeme planirao početi snimati, još od drugog razreda srednje škole. Međutim, nekako mi tada još nije bio tolika motivacija i nisam još bio spreman s nekim znanjima. Mislio sam usavršiti jezik i još neke vještine koje će mi dalje pomoći.

Ukratko nam prikaži koncept svoga kanala te navedi video igre koje prezentiraš na kanalu.

Sam kanal koncipiran je na temi gejminga. Dosta igara zasad ide, recimo NBA i Kingdom Hearts. To su serijali koji idu trenutno, dok su, recimo Saints Row, Batman i Star Wars neki serijali koje ne snimam toliko često. Trenutno mi je plan pokušati naći neko vrijeme u kojemu ću završiti te serijale prije ovih koji trenutno idu. Volio bih da zapravo primarni videi budu oni koji su najmanje snimani, kojima je pažnja najmanje posvećena.

Koliko ti vremena oduzme cijelokupna montaža videa i stavljanje istog na YouTube?

Samom montažom nažalost se ne bavim s obzirom na to da nisam još stekao dovoljno vještina. Nešto malo i znam urediti, ali ne do te mjere da ću biti zadovoljan i da je to dobro za prijenos. Sam prijenos prije trajao je recimo sat i 50 minuta, a sada kako sam uspio nabaviti bolji internet treba mi oko 45 do 50 minuta.

Kako uspijevaš uskladiti snimanje s obvezama na fakultetu?

Prva četiri tjedna je išlo, ali sada kako imam puno kolokvija i seminara za pisanje nekako imam sve manje i manje vremena. Međutim, svejedno pokušavam barem vikendom naći neko vrijeme u kojemu ću snimiti barem jedan video.

Misliš li da ti ovaj fax i sam smjer medijske kulture mogu pružiti još više teorijskog, ali i praktičnog znanja u snimanju te promociji u medijima? I na koje načine?

Naravno. Svakako mislim da ću usavršiti i naučiti neke nove teorijske vještine jer društvene mreže usko su povezane s medijskom kulturom. Nadam se da će biti nekih kolegija u kojima ću možda naučiti raditi montažu ili fotografiju pa da se možda malo ubacim i u te vode. A što se tiče same promocije, ne znam. Nadam se da će ovaj intervju barem malo nešto pokrenuti i da će me netko zamijetiti.

Koliko redovito objavljuješ videa na svom kanalu?

Ovisi koliko imam vremena. Tijekom ljeta, kada sam i započinjam kanal, stavljaš videe svakih dan ili dva. Prije sam provodio više, a sad je recimo oko sat ili dva neki maksimum. Ne mogu više od toga, s obzirom na to da me oči počnu boljeti. U zadnje vrijeme, kako sam već rekao u jednom od prijašnjih pitanja, pošto su počeli kolokviji i seminari više i ne igram toliko nego se bavim drugim stvarima koje mi trebaju za fax, recimo pretraživanjem nekih znanstvenih članaka, pisanjem tekstova u Wordu, izradom prezentacija i sl.

U svojim videima pričaš isključivo na engleskom jeziku. Misliš li da ćeš tako privući više publike ili postoji neki drugi razlog zbog kojeg snimaš na engleskom?

Moj prvotni plan kada sam i stvarao kanal bilo je stavljanje fokusa na engleski, s obzirom na to da ima dosta youtubera na području Balkana kojima ide. Engleski mi bolje leži, prirodniji mi je, a i lakše mi je nešto prokomentirati na engleskom jer je i sam sadržaj koji snimam na tom jeziku. Kad bih objašnjavao na hrvatskom, netko iz druge zemlje ne bi me razumio.

Jesu li ti video igre pomogle da naučiš i usavršiš dosadašnje znanje engleskog jezika?

Uvelike su mi pomogle da usavršim znanje engleskoga s obzirom na to da danas rijetko koja igra nije na engleskom. Engleski je najrasprostranjeniji jezik, pogotovo u Europi gdje je svima nakon materinjeg zapravo engleski drugi jezik. Nadam se da ljudi cijene moje znanje i vještine koje sam do sada prikazao na svome kanalu i da to liči na nešto.

Tko ti je uzor?

Pa, imam više uzora. Recimo, predstaviti će kanadskog youtubera DanQ8000 koji mi je, može se reći, drugi uzor. Prvi uzor bio bi mi kolega iz Afrike kojega ne bih imenovao. Njegov video sam slučajno našao u trećem mjesecu ove godine i od tada smo nekako počeli komunicirati preko Twittera. Pozvao me na svoj discord gdje svakodnevno ili igramo zajedno ili progovaramo o životnim temama, tipa o automobilima koje bismo vozili ili glazbi koju slušamo. On mi je jedan od prijatelja koji mi pomažu, iako pričamo samo preko interneta. On mi je najveća podrška jer retweeta moje videe te mi uvjek daje savjete kako poboljšati kvalitetu. Dakle, ukazuje mi na neke tehničke stvari, a opet mi pruža i podršku.

Gejming je vjerojatno najviše popularan u merici. Što misliš o gejmingu u Hrvatskoj? Misliš li da je on dovoljno razvijen?

Gejming se u Hrvatskoj u zadnje dvije do tri godine polako razvija. Najzaslužnija ekipa za to pisci su Reboota (gejming časopis) koji svake godine organiziraju Reboot InfoGamer. Ove su godine uspjeli dovući neke od većih imena u gejming industriji te tako promovirati gejming u Hrvatskoj. Što se tiče youtubera, manje nas je. Većinom su to ljudi iz Srbije, odnosno djeca od kojih 10–12 godina. Po meni, mislim da u Hrvatskoj postoji dosta predrasuda, tabua i stereotipa što se tiče gajminga i gejmera. Za takve se ljudi često smatra da su šutljivi, da ne izlaze, da nemaju prijatelje, da samo cijeli dan sjede i igraju, da ništa ne rade i da ništa neće postići u životu. Glavna poruka moga kanala je da gejming nije nešto strano i da bi se sve više ljudi trebalo početi njime baviti. Tu se mogu stvoriti i zajednice i uvjek će biti ljudi koji su ti spremni pomoći te koji će ti se pridružiti na tvome putovanju do, recimo, milijun ili sto tisuća subscribera, ovisi.

**“Ljudi, ne bojte se!
Zacrtajte si neke ciljeve u
životu i pokušajte ih
odraditi.**

**Ako ne ide, ne ide; ako
krene,
nastavite.”**

Imaš li poruku za svoje vršnjake i općenito ljude koji se žele baviti gejmingom i snimanjem za YouTube?

Ljudi, ne bojte se! Zacrtajte si neke ciljeve u životu i pokušajte ih odraditi. Ako ne ide, ne ide; ako krene, nastavite. Najvažnije na YouTubeu je da imate raspored snimanja i da ste konstantni, odnosno da stalno uploadate nova videa. Ako ste manji kanal, svakako vam je moja preporuka da čitate komentare jer i to je dobar način da ostvarite kontakt s publikom. Ako ste video već prije snimili, a netko vam je napisao da ste propustili nešto na toj i toj minuti, slobodno mu odgovorite, zahvalite mu i nemojte uzimati kritike previše k srcu. Jednostavno, zabavljajte se sa životom. Gejming je isto zabava!

Ono što sam spoznala u samo mjesec dana promatraljući Ivena i razgovarajući s njim jest to da posjeduje iznimnu želju za uspjehom, ali da se isto tako trudi taj uspjeh svojim radom i ostvariti. On taj uspjeh želi graditi na pravim temeljima i nije ga briga što će drugi o tomu misliti. Nema se potrebu svidjeti svima. I baš iz tog se razloga svidio meni.

Iven naizgled se čini kao običan dečko koji, neku večer mi je priznao, čak ni samoga sebe ne smatra posebnom osobom. Da budem iskrena, meni nikada nije djelovao kao netko tko nije poseban, niti netko tko ima razloga smatrati se neposebnim. Sama njegova samozatajnost, dobrota i skromnost kojima zrači itekako jesu posebne vrline koje privlače pozornost, iako on to možda ne bi volio. On ne žudi za popularnošću. To se može prepoznati i po njegovim videima. Iven govori kao da govori masi svojih pratitelja, iako ih u pravilu nema puno. Po tome već je uspio, jer on već jest ono što želi postati. Iven je dečko koji, neovisno o drugima, prikazuje svijet onoga što voli (konkretno gejminga) na potpuno drugačiji, jedinstven i sebi svojstven način. I samo je pitanje vremena kada će publika to prepoznati.

Međutim, zašto Iven više šuti nego što priča? Moguće da ne želi svoje vrline isticati javno. One nekako previše vrijede da bi se samo tako prodavale. Da bi ih čovjek otkrio, mora se posvetiti toj osobi. Pokušati prodrijeti u njezinu dubinu. Otkriti njezine snove. Pomoći joj u ostvarenju njezinih ciljeva.

To je prednost ljudi koji su, kakvima ih se ponekad etiketira, šutljivi. Stidljivi. Ukočeni. Baš zato što se ne vole previše isticati, oni se ističu.

Kako kaže profesor Levak, Iven ima pozitivno neobično i rijetko ime. A ja kažem da je on kao cjelokupna osoba pozitivno neobična i rijetka. Smatram da šutljivi ljudi poput njega itekako mogu ostaviti utjecaj na druge. Oni šutnjom govore više od riječi. Oni govore riječima uspjeha. Za mene, to su ljudi koji mirisu na uspjeh. Iven predstavlja razlog koji me motivira upravo svojom šutnjom. Pa i, usudit ću se reći, motivaciju za sam ovaj članak koji sam o njemu napisala. Ljudi, ako žele, mogu ponekad naučiti nešto i od ovakvih osoba — osoba koje su samo naizgled obične. Možda mogu naučiti mnogo više od onih koji su otvoreniji i koji gotovo stalno pričaju. Nekad je manje = više. Iven je dečko koji svoje talente ne prodaje, nego ih nadograđuje u nešto što će jednog dana postati jako veliko i prepoznato. I tek je na početku svoga djelovanja.

Razgovor vodila: Mirela Belaj

F i l i p Ž i v a l j i c

Digitalni nomad: Savršeno radno mjesto ili zamka

Kišni dan u Londonu. Sjedite s novim MacBookom u kafiću na Piccadilly Street. Slušate Chet Faker-a na bežičnim slušalicama. Miris kave se širi dok otvarate mailove i rješavate vruće probleme u svojoj firmi u Hrvatskoj. Još jedan teško zarađen milijun.

Tko su digitalni nomadi i koliko je ovaj scenarij realan?

To su osobe koje posao obavljaju putem interneta i zbog toga nisu vezani za određeni ured, grad ili čak zemlju. Digitalni nomadi mogu raditi s bilo kojeg mjesta na svijetu, pod uvjetom da imaju internetsku vezu. Zygmunt Bauman, poljski sociolog i filozof, kaže kako smo danas svjedoci osvete nomadizma nad načelom teritorijalnosti govoreći o pojmu tekuće modernosti. Drugim riječima, današnji čovjek opet osjeća potrebu za životom van klasičnog društva i želi biti slobodan istraživajući svijet.

Zanimanja poput freelance pisca, dizajnera web stranica, copywritera i digitalnog marketingaša — sve su to potencijalne karijere u kojima možete postati digitalni nomad. Mogućnost video poziva preko Skypea, te instant messaginga znači da ne moramo biti fizički prisutni za uspješno poslovanje i razgovor s klijentom. Ideja digitalnog nomada je da možete živjeti bilo gdje, sve dok tamo imate internet. Međutim, neke su lokacije popularnije od drugih, iz očitih praktičnih razloga: jeftin život, dobra infrastruktura i brza internetska veza. Sve su popularnije stranice koje mjere indekse gradova prema ugodnosti digitalnih nomada, poput ove: U čvoristima poput ovih, pojavile su se cijele zajednice digitalnih nomada, a s njima došlo je do eksplozije kavana i suradničkih prostora kako bi se zadovoljila očita potražnja.

The screenshot shows the Nomad List website interface. At the top, there's a navigation bar with the logo 'Nomad List' and a 'LOGIN' button. Below the header, a main heading says 'Find your place to ❤️ live, 🏢 work, and 🎲 play'. A subtext explains: 'Nomad List is a crowdsourced database of cities in the world analyzing 226,588+ data points every second to help you choose where to go next — and when you arrive, it connects you with 62,998+ nomads there.' To the right of this text is a video thumbnail showing a person with a backpack looking out over a scenic landscape. Below the heading is a 'START NOW' button. The main content area displays a grid of 11 destination cards, each with a small image, the city name, location, internet speed, and monthly cost. The cards are numbered 1 through 11. The visible cards are:

Rank	City	Location	Internet Speed	Cost (\$/mo)
1	Canggu Bali	Indonesia	20 Mbps	\$1,263 / mo
2	Chiang Mai	Thailand	20 Mbps	\$1,004 / mo
3	Budapest	Hungary	45 Mbps	\$1,747 / mo
4	Bangkok	Thailand	17 Mbps	\$2,412 / mo
5	Berlin	Germany	24 Mbps	\$3,043 / mo
6	Buenos Aires	Argentina	5 Mbps	\$1,171 / mo
7	Prague	Czech Republic	17 Mbps	\$2,005 / mo
8	Lisbon	Portugal	21 Mbps	
9	Ho Chi Minh City	Vietnam	9 Mbps	
10	Kiev	Ukraine	26 Mbps	
11	Barcelona	Spain	34 Mbps	

At the bottom right of the grid, there's an advertisement for 'The world's first insurance made for nomads, by nomads. Get global travel medical for \$37 per month' with a 'GET INSURED' button. The bottom right corner of the page has a watermark 'by levelsio'.

Kako postati digitalni nomad?

Jasno, ne mogu svi postati digitalni nomad. Neke karijere jednostavno se ne uklapaju u koncept rada na daljinu. Mislim, želim vam svu sreću ako uspijete biti mehaničar preko interneta. Glavni su kriterij vaše računalne vještine, ali nemojte ni razmišljati o tome ako nemate dobar CV, poduzetnički duh i samodisciplinu. Steknite vještine koje se mogu unovčiti radeći za neku organizaciju, a zatim postavite svoj posao radeći istu stvar kao digitalni nomad. Konačno, možete biti fizički slobodni. Bilo da se radi o pisanju, razvoju web-a, idejama za oglašavanje ili fotografiraju, na Internetu, jednostavno je postaviti vlastiti posao, web stranicu i pronaći ljude koji trebaju vaše usluge.

Mislite da je ovo savršen život? Postavite si dugoročni cilj kako bi ga ostvarili. Ako uspijete očekujem razglednicu iz Canggu, Bali.

I N T E R V J U

F i l i p Š i m e n ić

Sve popularniji osječki stand up komičar i 23-godišnji student prve godine Medijske kulture na našoj Akademiji, čitateljima je pokušao dočarati ulogu stand up komedije, njezinu prihvaćenost i popularnost u Hrvatskoj, ali i na koji se način sam krenuo baviti njome te kako zapravo svatko može uspjeti u njoj, samo je dovoljna snaga volje, kontinuiran rad i razvoj vlastitoga smisla za humor koji svi posjeduju.

Gdje sve nastupaš? Jesi li već nastupao i izvan Osijeka i, ako jesи, u kojim si gradovima ili državama nastupao?

Nastupamo u Osijeku. Često smo nastupali u klubu Exit i u The Kavani u centru, a po novome nastupamo u Caffe baru K Topu. Izvan Osijeka nastupali smo više-manje po cijeloj Slavoniji, uključujući gradove poput Vinkovaca, Vukovara, Pakraca i Orahovice. Nastupali smo i u Zagrebu te često imamo tamo gostovanja jer je Osijek zapravo jedina prava konkurenca Zagrebu zbog stalne stand up scene.

Kako ljudi prihvataju stand up? Imaju li predrasude o njemu?

Mislim da ga generalno jako dobro prihvataju. Najveći problem koji se može dogoditi tijekom nastupa su zapravo tzv. local fun guys koji se znaju nekada pojaviti bez da se prijave te uvijek dobacuju nešto iz publike, misleći da su smješniji od ljudi koji nastupaju. Moram priznati da im to rijetko polazi za rukom.

Kakve su reakcije publike na tvoj humor?

Uglavnom pozitivne. Nikada nisam imao slučaj da mi je netko prišao nakon nastupa i prigovorio da je nešto bilo previše šovinistički ili slično, ali ljudi su mi znali prići i reći da su jako uživali u nastupu.

Koje sve teme objedinjuju tvoji javni nastupi? Rade li se oni isključivo o humoru i nekim satiričnim temama?

Da, najčešće su mi teme događaji koje sam proživio i koji mi se događaju te događaji iz moje okoline, tako da zapravo jako često pričam o Osijeku jer živim u njemu.

Koliko u prosjeku traje tvoj javni nastup?

Trenutno nemam dovoljno materijala da bih radio samostalan show, tako da se radi uvijek o nekim showovima za 3 do 4 osobe, u prosječnom trajanju od 15 do 20 minuta po showu.

Za početak i možda one koji ne znaju, čime se točno baviš?

Bavim se stand up komedijom. To je, može se reći, scenska umjetnost koja se svodi na čovjeka, dakle muškarca ili ženu, koji priča svoje fore na pozornici pred ljudima.

Kada si se počeo baviti stand up komedijom te kada i na koji način si otkrio svoj talent za javni nastup?

Stand up komedijom sam se počeo baviti prije otprije dvije godine tako što sam se prijavio na Večer otvorenog mikrofona u Exitu. S obzirom na to da sam se prijavio i da se na te večeri može doslovno bilo tko prijaviti, moram priznati da me stand up oduvijek privlačio. Razmišljao sam da se počnem baviti njime, ali nikada nisam imao petlje za to, sve dok mi se prijatelj sam nije uključio u stand up. Tada je proradio ego i rekao sam si: „Ja sam bolji od njega i bit ću bolji od njega.“

Zašto stand up? Koja je njegova poruka?

Stand up jako je zanimljiv oblik umjetničkog izražavanja zato što vam zapravo nije potreban poseban talent osim vlastitog smisla za humor, za čega mislim da je zapravo najveća prednost. Također, smatram da je vrlo lagano početi se baviti njime, baš zbog tih Večeri otvorenog mikrofona koju sam maloprije spomenuo.

Smatraš li da stand up ljudima predstavlja bijeg od ne baš tako lijepo stvarnosti?

Da, složio bih se s time, čisto iz razloga jer velik dio stand up-a predstavlja ismijavanje nekih malih tragedija u svakodnevnom životu, a takav tip ismijavanja uvijek bolje dođe do publike.

Smatraš li stand up nastupe talentom ili dobro razvijenom vještinom? Može li svatko biti stand up komičar?

Može, definitivno. Mislim da je tu riječ o kombinaciji rada i talenta. Svatko od nas ima svoj osobni smisao za humor i svatko ga od nas može s radom i introspekcijom pretvoriti u nešto s čime može nasmijavati ljude koje nikada nije u životu upoznao.

Kako se rješavaš treme i imaš li ju uopće?

Prije sam je imao puno više nego sada. Zna se nekada javiti, uglavnom ako su nastupi veći od nekog prosjeka ili ako se nisam, ne daj Bože, dovoljno pripremio za nastup.

Kako bi opisao svoj humor koji koristiš u javnim nastupima?

Svatko ima različiti smisao za humor. Kod nekog humor proizlazi iz njega samoga, tako da on uglavnom priča o samome sebi te svojim nekakvim manama, mislima i emocijama, a moj se humor više bazira na stvarima i ljudima s kojima dolazim u kontakt, stvarima koje mi se događaju, događajima u kojima sam sudjelovao i sl.

Koliko ti često traju pripreme za javni nastup?

Što dalje, treba mi sve manje vremena za pripreme. Dovoljno mi je uglavnom sat vremena dobre pripreme da nastup prođe onako kako bi trebao.

Imaš li nekog stand up komičara koji ti je uzor, i zašto baš on?

Imam definitivno, svatko od nas ima svoje uzore. Meni je najveći uzor definitivno George Carlin. On me nekako uvukao u stand up kada sam bio možda 8. razred osnovne te je bio prvi komičar za kojega sam čuo. Mislim da sam pogledao više-manje sve od njega što se može naći na YouTubeu. On je jedan od rijetkih komičara koji nije bio klaun na pozornici, nego je više imao dojam mudraca: govorio je stvari koje su bile smiješne, a istovremeno te navodile na razmišljanje. Nažalost, to je jedna od stvari koje ni ne pokušavam emulirati jer je to nešto što se događa i stvara s dugogodišnjim iskustvom.

Je li stand up komedija popularna u Hrvatskoj?

Mislim da je, svakako trenutno vlada razdoblje širenja stand up komedije. Iako ona postoji u ovom obliku možda zadnjih desetak godina, sve je više ljudi koji žive od stand up komedije, više je mesta gdje se održava stand up, a i broj ljudi koji se njime bave također raste.

Imaš li poruku za svoje vršnjake koji se možda žele okušati u ovom „poslu“?

Za sve koji se žele okušati, tu su Večeri otvorenog mikrofona te nam se uvijek možete javiti na Facebookovoj stranici Stand Lega Up. Ako vas je i dalje trema, slobodno dođite i pogledajte. Pristupačni smo svi i volimo odgovarati na pitanja o stand up-u. Štoviše, možemo satima pričati o njemu, tako da za bilo kakve informacije ili nam se javite preko stranice, ili dođite na sljedeću Večer otvorenog mikrofona. Bit će nam dragو odgovoriti na vaša pitanja.

Razgovor vodila: Mirela Belaj

Foto: Roko Poljak

Ines Bajec, Monika Kihas, Kristina Žganec

Studentski zakonik organizacije manifestacije¹

Na sjeverozapadu Hrvatske, u Međimurskoj županiji, nalazi se mlado Međimursko veleučilište u Čakovcu koje ima puno toga za ponuditi svojim studentima. Nudi tri smjera: Računarstvo, Održivi razvoj i Menadžment turizma i sporta, a upravo ovo zadnje smo mi odabrale.

Ono što nas je privuklo bio je širok spektar poslova koji nam se nudi nakon završenog obrazovanja, ali nismo niti znale s kakvim ćemo se sve iskustvima susresti tijekom studiranja. Već od prve godine studija na Poduzetništvu smo na vježbama izrađivali poslovne planove, na Organizaciji osmišljavali vlastitu manifestaciju i na kasnijim godinama na kolegijima: Marketing u turizmu, Menadžment turizma i sporta, Sustavi natjecanja u sportu i drugi, počeli smo se uključivati u ozbiljnije i veće projekte.

Jedan od tih projekata je organizacija i provedba 1. sportskih igara studenata sjeverozapadne Hrvatske. Sve je započelo kada je profesor kolegija Osnove kinezijologije pitao svoje studente: Jeste li zainteresirani za organiziranje "Prvih studentskih sportskih igara"?

¹ U sklopu suradnje uredništva časopisa Notan s Medimurskim veleučilištom u Čakovcu autori teksta su prikazali rad na organizaciji događaja koji može poslužiti kao predložak za organiziranje sličnog događaja u Osijeku.

Bili smo oduševljeni idejom jer smo mislili da znamo što nas sve čeka s obzirom na to da smo projekcije organiziranja manifestacija već radili na vježbama kolegija Organizacije, a nekim se segmentima bavili na Osnovama marketinga, Poslovnim financijama i Menadžmentu turizma i sporta.

Najveća prednost bila je u tome što su nam profesori kolegija koje smo trenutno pohađali: Menadžment sporta, Sustavi natjecanja u sportu, Osnove kinezologije i Organizacija javnih okupljanja dali prostor da većinu toga "odrađujemo" na vježbama uz njihovo mentorstvo.

Njezinim kolegama bio je logičan izbor da postave za voditelja onoga kojega nema, a to je bila upravo ona...

Kod prvih dogovora Kristina je napravila kobnu pogrešku, nije došla na predavanje. Njezinim kolegama bio je logičan izbor da postave za voditelja onoga kojega nema, a to je bila upravo ona, Kristina. Nije bila niti svjesna koje muke je sve čekaju, dok su ostali studenti odahnuli znajući da neće imati tako veliku odgovornost. Sve je bilo dobro kada se birao datum, naziv i kada su se dijelili zadaci, no kada je trebalo konkretno prionuti na posao došlo je do prvih znakova neposlušnosti: zadaci nisu poslati, kolega nema na važnim dogоворима, kava je bitnija od predavanja, i to sve znajući da će netko drugi to obaviti. To je ono što se pokazalo lošim kod organizacije manifestacije u sklopu kolegija jer se to uvijek svodi na nekoliko ljudi koji obavljaju svoj i tuđi posao, dok drugi izbjegavaju svoje obaveze.

Kada smo poslali pozive svim visokim ustanovama na području sjeverozapadne Hrvatske i dobili njihovu potvrdu za sudjelovanje, krenuli smo s pravom organizacijom. Na igrama se okupilo oko 300 studenata sudionika i volontera za koje smo morali osigurati prijevoz, hranu, piće, igre, opremu, majice, promotivne materijale, nagrade, sportske terene, pronaći sponzore, i još mnogo nepredvidivih "sitnica" na koje nismo računali.

Najveću muku imali smo s nabavom sredstava i usklađivanjem troškova koji su nam sve više rasli kako se manifestacija približavala, ali i to smo uspješno pobijedili.

Kad je konačno osvanuo taj sunčan dan i kada su naši sudionici počeli pristizati i nakon službenog otvaranja igre započele, stresa je bilo sve manje jer počeo je "zabavni dio". Studentima smo ponudili košarku, futsal, stolni tenis, odbojku i šah kao natjecateljske sportove gdje su mogli osvojiti pehare, te skakanje u vrećama, igre graničara, disc golf, povlačenje užeta i belot kao zabavne sportove gdje smo im nagrade osigurali preko sponzora.

Kako se dan bližio kraju, tako je atmosfera postajala bolja. Studenti s različitih studija sklopili su nova poznanstva i prijateljstva, iskušali svoju vještina u pojedinom sportu, zabavili se, vidjeli nešto novo i doma ponijeli puno lijepih uspomena.

Uspjeh same manifestacije je što su se predstavnici sudionika: Visoko gospodarsko učilište Križevci, Učiteljski fakultet Čakovec, Fakultet organizacije i informatike Varaždin, Sveučilište Sjever (Varaždin), Visoka tehnička škola Bjelovar i Geotehnički fakultet Varaždin borili za sljedeće "domaćinstvo" i izrazili zadovoljstvo ovakvom manifestacijom.

Nas najviše veseli što će se nastaviti tradicija studentskih sportskih igara — koje smo mi studenti 3. godine Menadžmenta turizma i sporta, smjer Menadžment sporta, organizirali i postavili temelje.

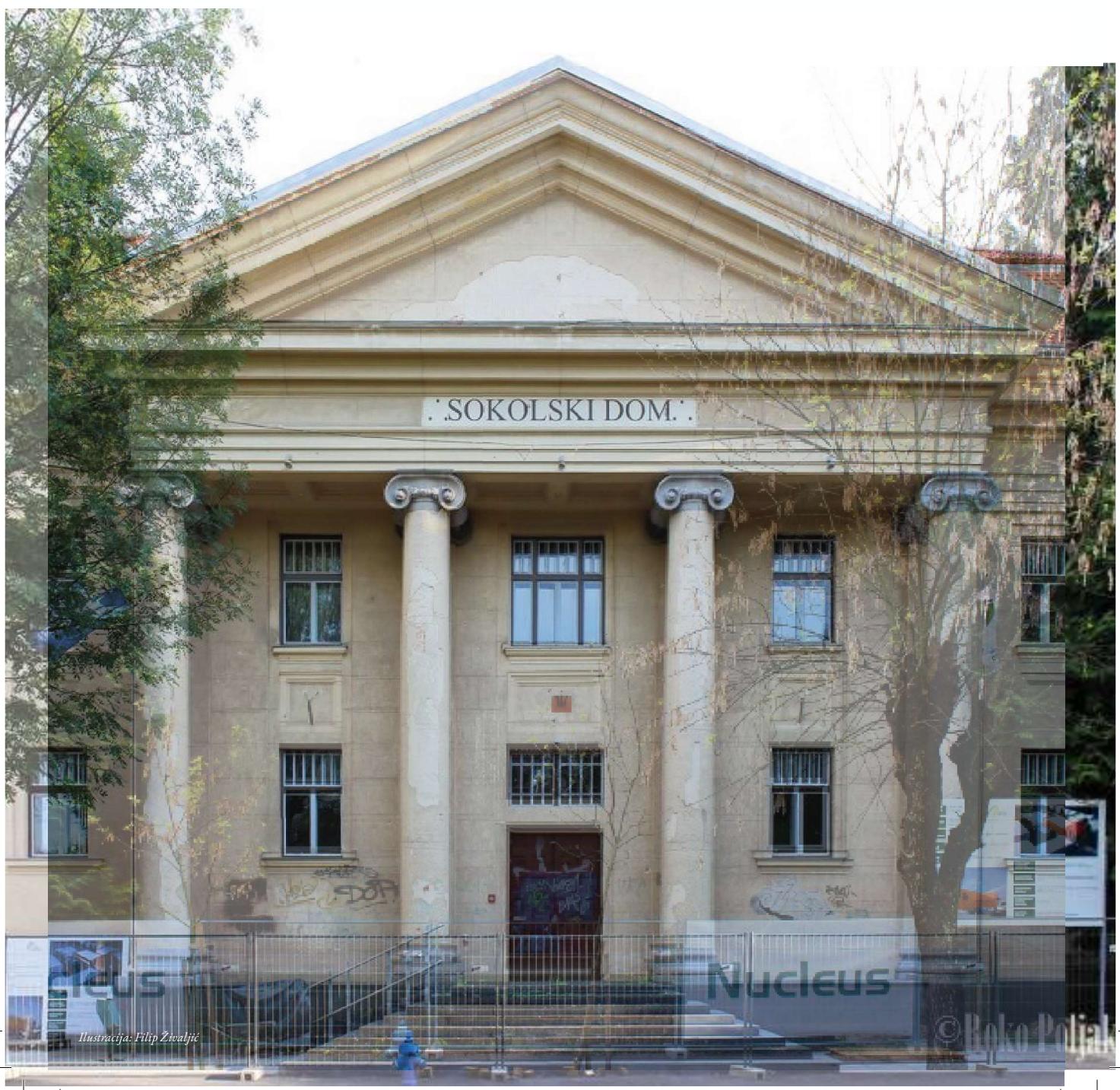
Foto: Kristina Žganec

Iz svega ovoga naučili smo toliko i da možemo postaviti 10 zapovijedi organizacije manifestacije, koje mogu i drugima poslužiti.

10 zapovijedi organizacije:

1. Nikad ne propuštajte uvodna predavanja! (moglo bi vas nešto zadesiti)
2. Ne izusti imena onoga kojega nema!
3. Ne izbjegavaj dodijeljene zadatke.
4. Poštuj onoga koji organizira da dugo živiš i dobro ti bude na fakultetu.
5. Spomeni se da organiziraš dan studentski.
6. Slobodno pogriješi, sve se riješi!
7. Ne troši ludo, dovoljno para je pravo čudo!
8. Ne vjeruj svima koji će pomoći nuditi, jer se neće baš potruditi.
9. Ne poželi tuđe zasluge bez napravljene usluge.
10. Zapleši indijanski ples kako ne bi nastao stres. (lijepo vrijeme)

Ilustracija: Filip Živaljic

Nucleus

© Roko Poljak

INTERVJU

Marko Jović

Kada pomislimo na glazbu često nam prvo na pamet padnu klasične skladbe, rock ili pop glazba, ali koliko je velik taj glazbeni svijet potvrđuje i veliki broj eksperimentalnih žanrova glazbe, a upravo se, moglo bi se reći pomalo u sjeni čitave glazbene produkcije u Hrvatskoj, Marko Jović iz Osijeka probija na scenu eksperimentalne glazbe.

Foto: Roko Poljak

Na koji način kreiraš glazbu i postoji li nekakva misao vodilja pri tome?

Trenutno glazbu većinom kreiram kroz oblikovanje zvukova koje sam snimio na ulici, prirodi i sličnim mjestima (field recording). Rijetko kada koristim već kreirane zvukove (samplove). Osim oblikovanja samih zvukova u zadnje vrijeme koristim dosta i ritam mašinu, dok su u samim početcima moji radovi bili bez ritma. Kreativni proces koji se događa bazira se na mom trenutnom mentalnom odnosno osjećajnom stanju pa se stoga moja glazba može shvatiti kao različita stanja svijesti, a moji radovi predstavljaju i tamu i svijetlo.

Ima li tvoje autorsko ime nekakvo značenje i kako si do njega došao?

Xtematic nema nikakvo određeno značenje, to je alter ego koji nije ničim ograničen, on ne predstavlja politička ili religijska uvjerenja. On može predstavljati dobre, tople ljudske osjećaje kao i hladne i tamne. On može predstavljati sve ili ništa.

Koje su glavne odrednice noise i eksperimentalne glazbe?

Eksperimentalna i noise glazba nema neke određene karakteristike, odnosno glavna odrednica/aspekt ovih žanrova je totalna sloboda. Ova sloboda je ono glavno što ove žanrove razlikuje od ostalih glazbenih žanrova. Da bi ste stvarali ovakvu glazbu ne morate biti muzički školovani, najbitnija je ideja koja se krije iza same kompozicije—način na koji ćete napraviti strukturu zvukova u kompoziciji, oblikovanje zvuka... Većinom kompozicije koje se vežu uz eksperimentalnu i noise muziku zvuče apstraktno i masama su one čudne, ponekad ružne i neshvatljive.

Kada te počela zanimati noise/ambijentalna/eksperimentalna glazba?

Ove žanrove otkrio sam slučajno zbog jednog negativnog životnog iskustva. Prvo sam otkrio noise, te sam kroz njega, odnosno istraživanjem, počeo otkrivati slične žanrove poput ambijenta, industriala i sličnih žanrova. Interes za ovu vrstu glazbe otkrio sam sa 15/16 godina.

Ilustracija: Filip Živaljić

Jesi li nastupao negdje do sada?

Do sada sam imao nekoliko nastupa—u Zagrebu, Koprivnici i Osijeku (Slušna Obmana , Arts & shit, Ak Galerija, Barutana, Grad na drugi pogled..) Sljedeći planirani nastup je na High Grounds Festival u Varaždinskim Toplicama.

Izuzev glazbe čime se još baviš?

Osim muzike bavim se još i grafičkim dizajnom, fotografijom, povremeno videom i crtanjem. Studiram Medijski dizajn na Sveučilištu Sjever pa pokušavam spojiti ugodno s korisnim. Volim kombinirati različite medije i koncepte, iskorištavati njihove mogućnosti za prenošenje različitih poruka.

Smatraš li da u Osijeku postoji potreba za ovim oblikom umjetnosti?

Mislim da Osijek ima određenu razinu mogućnosti razviti odnosno stvoriti aktivna događanja eksperimentalne muzike i umjetnosti kroz program kao što je Barutana, nažalost ovakvih programa je malo i ne događaju se često pa ljudi nisu upućeni u ove vrste umjetnosti. Svakako mislim da bi ljudi trebali biti više educirani i otvoreni o ovim umjetnostima na području Osijeka. U nekim dijelovima svijeta noise muzika ima veliku ulogu u kulturi te ona nije još samo jedan underground pravac.

Razgovor vodio: Roko Poljak

Također si osnivač i diskografske kuće?

Xernex je nastao 2013 godine vođen idejom da promovira različite umjetnike iz različitih dijelova svijeta. Primarno se fokusira na eksperimentalne, noise i ambijentalne muzička žanrove ali također izdaje i druge žanrove. I podžanrove. S obzirom da u Hrvatskoj nema sličnih diskografskih kuća, njegovo osnivanje se može shvatiti kao potreba.

Ima li interesa u Hrvatskoj za ovim oblikom glazbe?

U Hrvatskoj postoji mali interes za ovakve glazbene žanrove. Ne znam bih li to mogao nazvati scenom, ali definitivno postoje određena događanja koja se fokusiraju na eksperimentalne muzičke vode.

R o k o P o l j a k

Kako je Nostalgija uništila bilo kakav pokušaj sadašnjosti

Biti optimističan ponekad je zaista teško. Iznova se moram uvjeravati da treba držati glavu gore i nadati se boljem (pod ovo ne mislim ne raditi ništa i očekivati da stvari same krenu na bolje), ali sve češće me ova, pomalo toksična okolina vječito nezadovoljnih Osječana dovodi do velikog pitanja;

Ima li zaista nade za ovaj grad ako je dobar dio njegovih stanovnika vječito nezadovoljan?

Prije par mjeseci po svim se osječkim portalima vrtjela priča oko Osijeka 80-ih godina i s time su nas silovali tjednima. Šetnja Korzom, grad pun događanja, bezbrižan život i mnogi drugi naslovi mnoge su vratili u mlađe dane, ali sa sjećanjem i brojne negativne osvrte na današnju mladež. S obzirom na to da su upravo moji roditelji odrasli u tom periodu, mogao sam iz prve ruke saznati sve o tom periodu. Istina, bilo im je super, zabavljali su se i imaju mnogo lijepih uspomena, ali i mnogo toga ružnoga, što dežurni nostalgičari prešućuju ili pak u najgorem slučaju negiraju da je ikada bilo famozne nestaćice kave zbog koje bi danas mnogi doživjeli mentalni slom, dobivanje bonova za hranu jer plaća vrlo često nije bilo, nestaćica benzina, redukcija struje, nestaćica deterdženta, nezaposlenost gotovo duplo veća nego danas i slično.

Život grada pak ovisio je samo o par lokacija, poput Korza, dok je ostatak grada bio sablasno pust. Čak je moj otac istaknuo kako on kao mladić nije imao gdje otići na kavu jer nije bilo kafića (dakle ne birtija gdje se okupljaju matorci), postojalo je možda svega 5 kafića u cijelom centru gdje mlađa populacija može izaći, a mjesto gotovo nikada nije bilo. Stoga je alternativa tome bila gledanje filma u kinu Papuk ili kinu Crvena Zvijezda i besciljno šetanje Korzom.

Čuti te podatke stvara osjećaj zbumjenosti. Kako to da danas, kada velika većina nas građana ovog „nesret-nog“ Osijeka ima sve ovo, ali i daleko više, kada ponude što raditi u Osijeku ima drastično više, većina građana vječito ima negativan stav prema svemu što se događa u gradu?

Možda je to do starosti i generalnog neprihvaćanja današnje generacije. Ironično je kako upravo te generacije osuđuju nas, današnje poslijeratne generacije za loše stanje u gradu, a upravo su njihove generacije te koje su u konačnici i dovele do ovog stanja.

Zanimljivo kako mnoge od ovih promjena nisu nastale jučer, poput nestanak tradicije okupljanja i šetnje Korzom. Ta tradicija nije prestala zbog rata, jer se i ja sam kao klinac od par godina sjećam okupljanja ljudi na Korzu. Uostalom Korzo je danas zamijenila Tvrđa kao i dobar dio centra gdje danas ima daleko više sadržaja i događanja nego nekada i upravo zbog te decentraliziranosti se gubi osjećaj velikog broja ljudi. Centar naravno vapi za trgovачkim sadržajem i za to se najviše krivi Portanova i ljudi koji tamo sate provode gledajući izloge. Možda i jesu upravu, ali zanimljivo kako je u ono vrijeme Supermarket također bio jedna inačica Portanove, ali samo što je bio u centru grada, gdje su ljudi također sate gubili gledajući lokale, dakle ništa bitno se nije promjenilo, osim same lokacije, što je diskutabilno treba li takav sadržaj biti u centru ili ne.

Primjera ovih razlika/apsurda ima podosta, ali situacija je i dalje identična, ljudi su pasivni i pate za vremena koja realno nisu bila bajna, baš kao ni ova danas, a propuštaju priliku sadašnjost napraviti boljom. Vječito se govori kako se u gradu ništa ne događa i kako se nema što raditi, a otvorena izložbi u muzejima i galerijama, koncerti, promocije knjiga, radionice, predavanja, predstave, festivali, sportska događanja nisu niti približno posjećena koliko bi mogla biti.

Kriviti druge za svoju pasivnost očito je postala tradicija u ovom gradu gdje se ne može iskorijeniti mentalitet da netko drugi (država, grad, tko god) treba biti taj kotač promjene, a ne mi sami. Hoće li se to ikada promjeniti? Vjerojatno hoće izmjenom generacija i načina razmišljanja, a do tada će stanovnici grada koji mu zaista daju život i dalje održavati ovaj grad živim i predivnim kao što je uvijek bio, a oni koji govore kako je grad mrtav, e pa gospodo, vi ste ga ubili.

INTERVJU

Melita Lucić

Melita Lucić 23-godišnja je izvanredna studentica prve godine Kulturalnog menadžmenta na našoj Akademiji, a u slobodno se vrijeme bavi vrlo specifičnim hobijem—digitalnom ilustracijom. Za naš je časopis odlučila progovoriti o tomu koliko je takav tip umjetničkoga izražavanja razvijen u Hrvatskoj, ali i o svojim nimalo jednostavnim početcima bavljenja ovim hobijem koji je pretvorila u posao te upornosti kao ključu uspjeha.

Kolika je popularnost digitalne umjetnosti u Hrvatskoj?

Kada si se počela baviti digitalnom ilustracijom?

Digitalnom sam se ilustracijom počela baviti prije otprilike tri godine. Još sam od malena voljela šarati i crtati svakojake stvari — sjećam se da su me još u vrtiću prijatelji ispitivali da im crtam razne princeze i junake. Ljubav prema crtanju usadio mi je tata dok mi je crtao priče za laku noć. Nisu to bili nekakvi profesionalni crteži, ali meni su bili bajkoviti.

Na koji si način otkrila da posjeduješ talent za crtanje?

Iako sam od malena osjećala veliku ljubav prema crtanju, nikako nisam mogla naučiti bojati. Potom sam, prije možda četiri godine, otkrila nekakvu mobilnu aplikaciju za crtanje pa sam se okušala u tomu i shvatila da se mogu puno lakše snaći u digitalnom svijetu te lakše pronaći zamišljenu boju. S obzirom na to da nisam imala dovoljno novca da si priuštим tablet, svoju digitalnu karijeru započela sam, ničim drugim, nego mišem za računalo — nije baš bilo divno. Međutim, nedugo nakon toga skupila sam novac i prešla na crtači tablet. Danas moram priznati da više ne mogu crtati na papiru kao što je to bio slučaj ranije jer se jako puno predomišljam. Na papiru uvijek ostaju tragovi, a na računalu se sve može preoblikovati te će uvijek izgledati svježe.

Kako se postaje digitalnim umjetnikom?

Rekla bih da umjetnik može biti svatko tko ima želju i tko će se potruditi! Iskreno, nisam ni mislila da ću biti ovdje gdje jesam, ali uz pomoć raznih ljudi i njihovog ohrabrenja odlučila sam podijeliti svoju umjetnost s drugima. Prije sam strahovala da nisam dovoljno dobra i da postoje mnogo bolji od mene, no sada se više ne bojam, nego gledam na to kao na priliku da se poboljšam. Umjetnost nema granica i mislim da je to najljepši dio ovog zanimanja. Da biste postali digitalni umjetnik jedino što vam je potrebno, uz volju i želju, jest tablet za crtanje i naravno, poznavanje određenih crtačih programa.

Nisam sigurna kolika je zapravo popularnost ovakvog posla u Hrvatskoj, no znam mnogo mlađih koji se bave time. Moguće je da će biti malo prihvaćeniji za koju godinu.

Koliko imaš pratitelja (svojih kupaca) na društvenim mrežama i odakle su?

Na društvenim mrežama imam oko 1000 pratitelja, a moji najčešći kupci većinom su iz SAD-a i Kanade, iako ih ima dosta i iz Europe.

Imaš li neku ilustraciju koja te učinila poznatijom nego što si već sada?

Za ovu se ilustraciju usudim reći da me donekle proslavila. Naime, nacrtala sam bugarskog izvođača Kristiana Kostova koji je bio drugi na prošlogodišnjem Eurosongu te sam taj crtež objavila na svom Instagram profilu. Označila sam i njega na toj objavi, a on me zapratio te lajkao i komentirao objavu. Osim toga, lajkao mi je još nekoliko radova i podijelio moj profil na svom storyju.

Izvanredna si studentica, a uz fakultet, baviš se i ovim poslom. Uspijevaš li pomoći njega namiriti svoje studentske potrebe?

Digitalnom ilustracijom, ili bilo kojim drugim digitalnim poslom može se dobro zaraditi, no treba se probiti i znati voditi takav posao jer postoji velika mogućnost internetske prijevare. Kada je riječ o mojoj zaradi, uz fakultet zarađujem pristojno s obzirom na to da malo radim, i to najčešće samo vikendima. U pravilu, dok su mi predavanja na fakultetu mjesečno zarađim nekakvu prosječnu studentsku plaću, a kada predavanja završe, dobijem više slobodnoga vremena pa zarađim veću svotu.

Kakve crteže najčešće crtasi? Crtasi li samo postojeće likove ili i imaginarne?

Ono što najčešće crtam likovi su iz igara i crtića, kao i portreti u takvom nekakvom karikiranom stilu. Najčešće crtam ono što kupci žele, iako u slobodno vrijeme volim crtati i svoje imaginarne likove.

Tko ti je uzor?

Znam da će sad ovo zvučati užasno, ali nemam uzora. Mogla bih reći da sam uzor samoj sebi jer nisam odustala te sam u samo godinu dana uspjela postići sve ono za što sam priželjkivala da će se dogoditi u poprilično kratkom roku. Najbolje je to što znam da će i dalje napredovati i ne mogu to dočekati!

Koliko ti u prosjeku treba vremena da nacrtas jedan digitalni crtež?

Ponekad znam izgubiti hrpu vremena jer se jednostavno izgubim u crtežu i potpuno zaboravim na vrijeme, glad i pospanost, a ponekad ne potrošim ni nekoliko sati na izradu crteža. Rekla bih da to ovisi o tomu koliko uživam u naručenoj temi i koliko je ona zahtjevna

Na Facebooku te se može pronaći pod imenom Yuzuriha Inori. Odakle to ime?

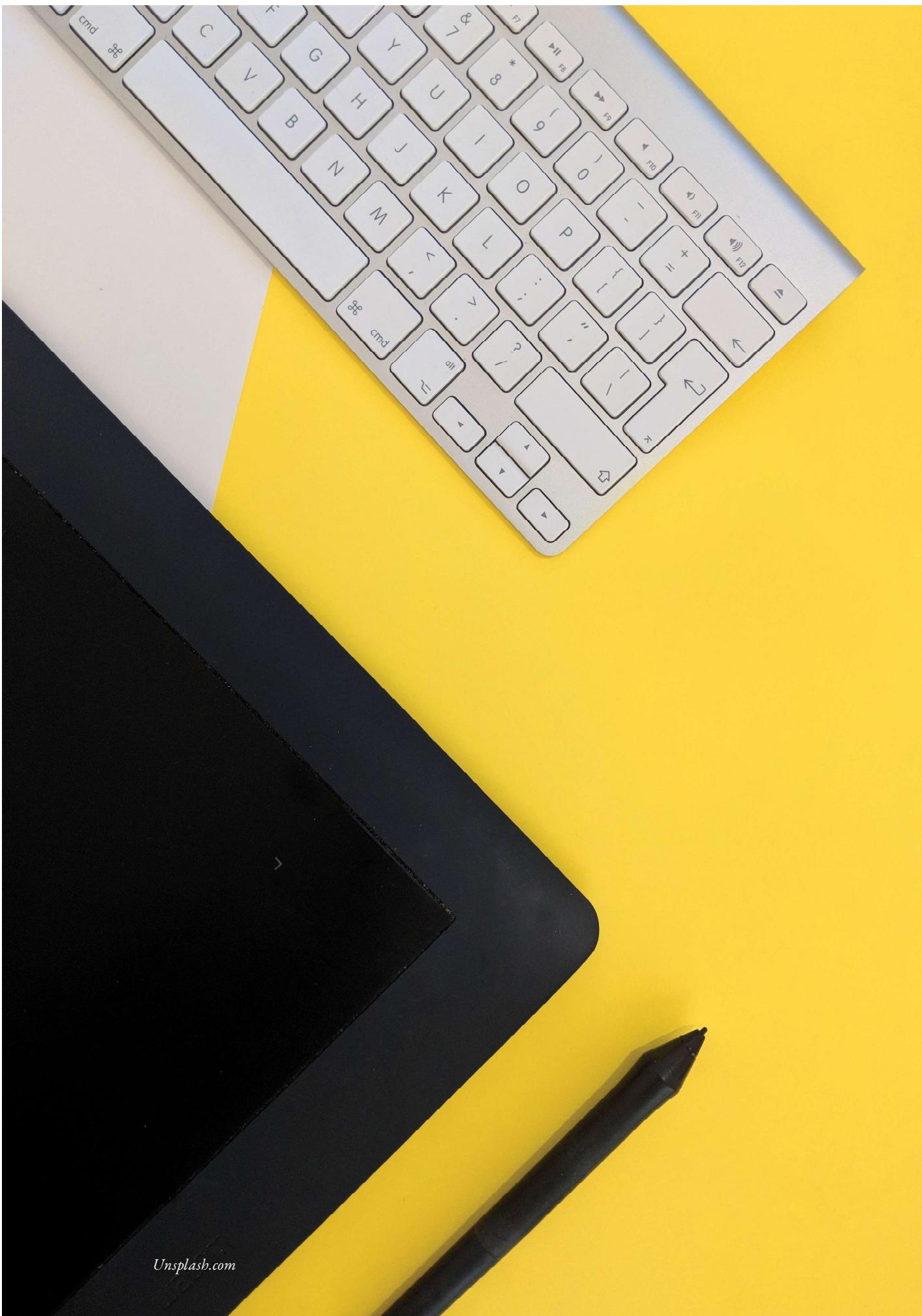
Yuzuriha Inori jedan je od mojih najdražih likova iz animea. To možda zvuči djetinjasto, ali nije me briga jer smatram da treba uvijek čuvati i održavati to malo dijete u sebi i veseliti se svemu. Inače, ime koje koristim na svim ostalim društvenim mrežama moje je, kako ljudi vole reći, umjetničko ime: Mini Larva. Ovo sam ime odabrala po nekakvoj smiješnoj animaciji s dvije larve.

Što bi poručila osobama koje se žele baviti digitalnom umjetnošću?

Uf, ima toga, ali pokušat ću skratiti. Ono što želim reći jest da nikada ne treba odustati — jako je teško, no uvijek se isplati! Budite pozitivni i na svaku grešku probajte gledati kao na lekciju. Naučite preuzeti odgovornost, a ne kriviti nekog ili nešto za svoj neuspjeh! Ne trebaju vam nikakve obuke ni lekcije za ono što volite, sve se može naučiti ako se potrudite. Ja sam svoj put isklesala sama, bez ikakvih poduka i pomoći te mislim da je to poprilično pohvalno. Samo nastavite svojim putem i doći ćete na željeno mjesto. I ja još uvijek učim o sebi i svojoj umjetnosti, ali mislim da je baš to radost moje zanimljivosti jer kreativnost nema granica!

Razgovor vodila: Mirela Belaj

Unsplash.com

D o m i n i k V u k e l i c

¹ Život i smrt subgrounda

Subground je glazbeni žanr koji je na neki način pokrenut zbog stagnacije unutar hardstyle scene, a hardstyle je nastao zahvaljujući inovacijama unutar hardcore scene. Hardcore je u začetku bio samo specifičan oblik elektronske glazbe 80-ih i ranih 90-ih godina prošloga stoljeća. Formalni nastanak ovih žanrova veoma je teško objasniti zbog oskudnosti izvora i zbog njihove recentnosti, te se većina informacija pronalazi u intervjuima i časopisima iz toga vremena, budući da su svi ovi žanrovi, iako popularniji i rasprostranjeniji nego prije, od svog začetka ipak bili dio undergrounda. Jedna od temeljnih razlika hardcorea u usporedbi s ranim houseom i ostalim oblicima elektronske glazbe bila je upravo njegova izrazita brzina, 160-200 taktova u minuti i industrijski zvuk. Objasniti produkciju samog zvuka izrazito je teško, ali zanimljivost je korištenje zvukova motora, strojeva, pila, lupanja o stol i njihova postprodukcijska obrada. Nakon značajne modifikacije tih zvukova, oni su korišteni kao temelji pjesama u jednoj kaotičnoj tvorevini koja većini slušatelja i nije bila izrazito ugodna za slušanje. Također, u ranim 90-ima, predstaviti novi glazbeni žanr slušateljima nije bio jednostavan zadatak.² U Nizozemskoj je stoga bio organiziran kulturni festival Thunderdome, koji je, najjednostavnije rečeno, bio festival glazbene anarhije. Na njemu je po prvi put predstavljena hardcore i gabber glazba široj publici. Nakon prvog festivala, tvrtka ID&T također je izdala glazbene CD-e s kompilacijama pjesama koje su se puštale na Thunderdomenu, te je to pridonijelo širenju hardcore glazbe. Festival se održava i danas, a ove godine (2017.) održat će se jubilarni 25. festival.³

¹ Tekst koji vam donosimo dio je seminar skoga projekta studenta Dominika Vukelića s Odjela za kulturologiju, a pod mentorstvom izv. prof. dr. sc. Ivane Žužul. S obzirom na interes studenta te kulturološku intrigantnost i aktualnost teme, promišljanja o sociologiji supkulturna, uvrstili smo i ovaj prilog u novi broj studentskoga časopisa Notan. Tekst donosi kratku povijest i razvoj ovoga glazbenog žanra, a zatim i Dominikov intervju s nizozemskim glazbenikom Rikom Van Damom, AKA Geck-om. (op. ur.)

² Preuzeto s: [https://en.wikipedia.org/wiki/Hardcore_\(electronic_dance_music_genre\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Hardcore_(electronic_dance_music_genre))

³ Preuzeto s: [https://en.wikipedia.org/wiki/Thunderdome_\(music_festival\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Thunderdome_(music_festival))

U to su vrijeme DJ-evi veoma često bili i producenti glazbe koju su puštali. Budući da je tada znanje o produkciji bilo tek u eksperimentalnoj fazi, svaki producent je imao svoj specifični i prepoznatljivi stil produkcije i oblikovanja pjesama. Ako bi došlo do pozitivne inovacije, često bi i drugi producenti pokušali razviti svoj zvuk inkorporiranjem elemenata iz pjesama drugih DJ-eva. To je dovelo do grananja žanra koje se također odvijalo regionalno pa su različite zemlje često imale svoj specifičan zvuk ili podžanr. Neki od podžanrova su gabber, frenchcore, happy (UK) hardcore, i speedcore. Oni se razlikuju i tematski, primjerice – hardcore je poznat po tematiziranju ubojstava i teških zločina, dok UK hardcore (podžanr iz Velike Britanije) ima euforične i pozitivne melodije. Neki su DJ-evi razvijali svoj specifičan zvuk koji su puštali kao dijelove svojih hardcore setova, iako se ta glazba nije smatrala hardcore glazbom. Specifičnost je bio njegov sporiji tempo, od 140-150 taktova u minuti, i melodični klimaks. Taj žanr je Q-Dance predstavio u svojem konceptu kluba koji se zvao Qclub Tempo od 2001. do 2007., a koji je za taj novi žanr bio isto što je Thunderdome bio za hardcore. Žanr je kasnije dobio ime hardstyle jer je po elementima bio veoma sličan hardcore glazbi, no od nje se i bitno razlikovao po strukturi. Hardcore je počinjao vrlo brzo, a hardstyle je imao spori buildup; u hardcore glazbi melodija se čula konstantno, a u hardstyleu bi se uključila u pjesmu nakon tzv. qlimaxa, koji se našao oko polovice pjesme, i nadopunjavala prvi dio. Hardstyle je u svom začetku imao mnogo snažniji zvuk bas bubnjeva nego hardcore. Baš poput hardcorea, i hardstyle se tijekom vremena razvio u mnoštvo podžanrova te je scena danas i formalno podijeljena.⁴

Kako bismo možda jednostavnije objasnili današnju podjelu i zastupljenost u hard dance sceni, za primjer možemo uzeti festival Defqon 1 koji Q-Dance organizira svake godine u Nizozemskoj. Godine 2017. festival je imao po jednu pozornicu za svaki žanr. Tako se na Red pozornici svirao hardstyle, na Blue pozornici rawstyle, na Black pozornici hardcore, na UV pozornici euphoric hardstyle, na Gold rana rave glazba i stari hardcore, na Magenta pozornici rani hardstyle od 2001.-2005. i hardstyle od 2006.-2012., na White tzv. freestyle koji je žanrovske zapravo subground te još četiri pozornice na kojima se predstavljao izrazito eksperimentalni zvuk.⁵ Ovi podžanrovi zapravo su nastali razvojem metoda produkcije i zbog kreativnosti postojećih producenata koji su tijekom godina htjeli promijeniti svoj zvuk, ali je zajednica uvijek bila podijeljena na one koji su prihvaćali inovacije, i na one koji su smatrali da takav producirani zvuk prestaje biti underground i da se gura u prostor popularne glazbe. Ljubitelji starijeg hardstyle zvuka još postoje te je zbog toga u posljednjih nekoliko godina Q-Dance odlučio postaviti spomenuti Magenta stage. Activator ili ACTI, jedan od producenata hardstylea, osjećao je da žanr stagnira te je odlučio objaviti dvije eksperimentalne pjesme – Darron i Thavar. U isto vrijeme, Q-Dance je odlučio pokrenuti novi koncept pod nazivom QULT, koji je trebao inkorporirati sve aktuelne žanrove elektronske glazbe u tom događanju.

⁴ Podjela hardstylea preuzeta s: <https://en.wikipedia.org/wiki/Hardstyle>
⁵ Preuzeto s: <https://defqon1.nl/en/timetable>

Nakon što je Q-Dance zapazio spomenute Activator-ove pjesme, QULT koncept je postao sinonim za novi žanr pod nazivom subgroup.⁶

Jedna od najznačajnijih osoba za provedbu koncepta QULT bio je i Rik Van Dam, odnosno Geck-o. On je, poput ACTI-ja, već ranije producirao hardstyle, ali je u isto vrijeme imao i svoje zasebne projekte. Q-Dance ga je pozvao na sastanak, a on je prihvatio jer je svoje nove projekte želio predstaviti široj publici. Na tom je sastanku čelnicima Q-Dancea pojasnio svoje ideje i projekte, te im načinio i demo mix. Q-Danceu se demo svidio toliko da su Geck-oa zaposlili kao izvršnu osobu za provedbu kreativnih projekata, tj. rad na radijskim emisijama, promociji, i miksevima za širu publiku. Za promociju tog novog projekta Q-dance je iskoristio postojeći Q-Dance radio, a Geck-o je bio prvi DJ za produkciju radijskih emisija. Za vrijeme trajanja koncepta održano ih je ukupno 55, a Q-Dance je organizirao i 27 događaja uživo (koji su za ovaj žanr značili isto što i Thunderdome i Qclub tempo za hardstyle i hardcore).

ACTI je tako sa svoje dvije pjesme definirao način na koji su ostali producenti producirali unutar koncepta QULT-a, a te su pjesme svojom vrlo uskom jezgrom ostavile producentima mnogo prostora za eksperimentiranje. U konkretnom slučaju subgrounda, što se manje elemenata definira u žanru, to više producent sâm definira svoj stil u svojim pjesmama. Geck-o je nastavio svoje kreativne projekte na tragu QULT-a, te je 20. veljače 2015. objavio album A New Wave. U prvoj, istoimenoj, pjesmi na albumu, iskoristio je slogan QULT-a We are the pioneers of a new movement – dancing in a laboratory, conducting experiments.

⁶ Za subgroup i QULT postao sam zainteresiran nakon što je jedan od mojih omiljenih hardstyle producenata Geck-o odlučio promijeniti ime u Geck-e i objavljivati trackove koji su mi bili potpuno stilski neprepoznatljivi. Prvih nekoliko objavljenih pjesama probudile su u meni zanimanje, ali subgroup mi se pokazao u punom svjetlu tek nakon što sam prvi puta preslušao novi album Geck-oa, A new wave. Na prvo sam slušanje album doživio kao potpuno osjetilno iskustvo, sjedio sam mirno, na mjestu i posvetio sam albumu sat vremena potpune pozornosti, bez ikakvih prekida u slušanju. Nakon tog sam iskustva na društvenoj mreži Twitter poohvalio Geck-oa što je stvorio nešto potpuno novo, a on mi se osobno zahvalio na podršci. Iako nakon toga nismo bili u kontaktu, jednom prilikom mi je posao neobjavljenu verziju jedne pjesme koju je pustio kao dio svog seta, uz obećanje da istu neću nigdje objavljivati. Stoga, kada sam razmišljao o temi seminarskog projekta, kao logičan izbor činio mi se subgroup, koji se zahvaljujući svojoj opskurnosti činio sjajnim izborom za istraživanje. Nakon što sam odabrao temu, prvi je korak bio kontaktirati Geck-oa i pokušati dogоворити intervju. Na moju sreću, nakon nekoliko razmijenjenih poruka, uspio sam dogovoriti intervju koji mi je poslužio kao izvor informacija za ovaj seminarski rad, a u ovom ga tekstu donosimo u cijelosti.

Nakon što sam ga pitao o korištenju toga slogana na njegovu albumu, odgovorio je kako je zapravo tim albumom htio konceptualno predstaviti svoju osobnu interpretaciju zvuka QULT-a: „Htio sam stvoriti osjećaj da smo u ovom novom konceptu zajedno, da smo underground i da eksperimentiramo. Radimo nešto drugačije, ispred drugih smo i tom porukom sam htio započeti album. Zato sam preuzeo taj slogan.“ Na njegovu se albumu također pronalaze elementi hardstylea koji nisu toliko izraženi kod recimo Activatora. Pjesma Lekker Sapje se žanrovske čak i smatra hardstyleom, pa tako album nije žanrovske čisti subground. Od hardstylea je posudio način izrade bas bubnjeva, ali ih je usporio na tempo od oko 120 taktova u minuti, te je poprilično izrazio melodičnost u pjesmama, što nije karakteristika subgrounda, a koja se gotovo obavezno pronalazi u hardstyleu. Još jedan zanimljiv dio albuma su naracije. Geck-o je htio smisleno povezati dijelove albuma, te je nakon prijedloga prijatelja angažirao umjetnicu koja mu je radila naslovnicu za album da iskoristi svoje književno umijeće da napiše i recitira književni tekst unutar albuma uz minimalnu glazbenu pozadinu. Te dvije tzv. pjesme zapravo unose nešto poprilično neuobičajeno za glazbene albume ovoga tipa, uključuju slušatelja u priču te naracijom ilustriraju osjećaj zatočeništva i refleksije na život prije pobune. U tom je smislu zanimljivo i uglazbljenje dijela govora Neila Degrasse Tysona s konferencije NASA-e u pjesmi Space Pilot, a Geck-o tvrdi kako je tom pjesmom osjetilno htio slušatelja doslovce lansirati u svemir. Iako takav postupak nije nepoznat u techno glazbi, rijetko je riječ o obradi dužih znanstvenih govora. Na cijelom su albumu prisutni i takozvani binauralni zvukovi koji stimuliraju mozak različitim frekvencijama. U konačnici, album A new wave odličan je prikaz raznovrsnosti koju producenti unose u iz drugih žanrova u svoj žanr. U razgovoru Geck-o kaže kako je albumom htio potaknuti ljude da drugačije doživljavaju glazbu, odnosno pokušati promijeniti ustaljenu percepciju onoga što glazba jest.

Nedugo nakon izlaska ovog albuma, Q-Dance je napustio projekt QULT-a, a Geck-o je osnovao vlastitu izdavačku kuću The Funky Cat u kojoj je objavio svoj drugi album Alien Sound System. Tijekom razgovora o drugom albumu fokus smo pomaknuli na intermedijalne elemente u spotu za pjesmu Tripper s toga albuma. Spot je kontroverzan na nekoliko razina, i zato što su glavni glumci bili djeca, ali i stoga što se prikazuje korištenje droge te scena iz kulturnih filmova poput Kill Bill, Pakleni šund, Strah i prezira u Las Vegasu. Geck-o kaže kako su takvim scenama u spotu pokušali ukazati na loše učinke konzumiranja različitih droga.⁷

Subground i QULT imali su malu scenu, te ih i stoga Q-Dance više nije mogao financirati. U nastavku me intervju zanimalo može li si on kao underground umjetnik sebi osigurati finansijsku sigurnost. Objasnio je kako su njegovi prihodi rezultat rada na različitim projektima koji svi imaju veze s glazbom: produciranje, prodaja glazbe, prodaja prava na reprodukciju, nastupi, upravljanje izdavačkom kućom, a radi i poslove sa strane poput jingleova i mixeva za druge događaje. Autor pod nazivom Bold Action, koji je ugovorom vezan u Geck-ovoj izdavačkoj kući, primjerice, trenutno si ne može glazbom osigurati pristojnu egzistenciju. Riječ je o mladom producentu koji trenutno ulaže u učenje o produkciji, a samo od toga se ne može živjeti. Geck-o je dio scene već više od 10 godina, i njegovo se ulaganje sada ipak isplati, no to je više posao iz ljubavi koji ne može uvijek osigurati ležernu egzistenciju, osim ako se glazba ne komercijalizira. Geck-o to kao autor odbija jer ne želi ugroziti kvalitetu glazbe kako bi privukao više konzumenata, već ih želi privući upravo visokom kvalitetom i jedinstvenošću svoje glazbe.

7. Na početku spota Rik popije napitak koji ga pretvara u dijete, upoznaje djevojčicu, a u idućoj sceni jedu palačinke pored kojih je velika količina šećera u prahu (referenca na kokain). Pjesma se ubrza i oni skaču po fotelji, te nakon toga prave crte od šećera u prahu. Nakon što dječak udahne sadržaj balona (helij, koristi se kao droga), prebací se u scenu iz filma Kill Bill, a djevojčica se prebací u scenu iz Vrtloga života, zatim Groznica subotnje večeri, pa Strah i prezir u Las Vegasu nakon kojeg se aludira na LSD trip: dječak završi u lošem trifu a djevojka u dobrom, oni se spoje i odjednom se nalaze na The Funky Cat partyju.

Budući da je Q-Dance napustio svoj koncept QULT-a, jedina stvar koja ga trenutno održava na životu je Geck-ova izdavačka kuća/pokret The funky cat. Kako se vidi i u intervjuu, većina ljudi unutar ove je iz područja koje bi se najlakše moglo definirati kao opća tehno ili rave scena. Kod organiziranja događaja unutar ovakve, poprilično velike scene, zapravo se slušatelji moraju prilagoditi izvođačima koji nastupaju i njihovu glazbenom ukusu. Primjerice, budući da elektronska glazba ima velik broj stilova, gotovo je nemoguće udovoljiti svačijem glazbenom ukusu, pa će tako oni koji se zanimaju za neku od podvrsta elektronske glazbe, posjetiti događaj na kojem se neće puštati samo njihov omiljeni žanr. To je i prednost koncepta QULTa, jer se događaji ne odvijaju samo oko jednog glazbenog žanra, već su DJ-evi upoznati s velikim broj različitih glazbenih stilova te tako uspijevaju zadovoljiti zahtjeve i očekivanja takve heterogene publike. No to nije uvijek slučaj kod takve vrste događanja.⁸ Iako se, dakle, supkultura tehno scene grupira prema preferenciji žanra, ipak je ta grupacija više formalnost i ne ograničava zajedništvo i veličinu same supkulture. Benjamin Perasović u svojoj knjizi Urbana plemena tako piše: „Pojava rave kulture, profiliranje desetaka zasebnih pravaca na čijim se osnovama akcelerira nastajanje raznovrsnih klupskeh ‘kultura ukusa’, masovnost tog fenomena i prepletanje dijela (manjeg) rave kulture s novim valom (životnih stilova) nametnula je nova propitivanja dotadašnjih koncepta.“ (Perasović, 2001: 137)

Što zaključno možemo reći, je li subground mrtav?

Uspoređujući techno scenu s punk scenom, koju Dick Hebdige opisuje kao odbojnu, nasilnu i nihilističku (Hebdige, 1979: 28), a ostale supkulture tog doba kao „kartu problematične socijalne stvarnosti“ (Hebdige, 1979: 94), ipak postoji inherentna razlika između prijašnjih pokreta i techno pokreta: „Značajna razlika u atmosferi osobito je bila vidljiva u području nasilja: nije ga bilo. To je ostala karakteristika scene i u drugoj fazi, kada su okupljanja s par stotina narasla na par tisuća, ne mijenjajući dominantno miroslaviju atmosferu uvažavanja drugoga, plesa i neverbalne komunikacije“. (Perasović, 2001: 354)

Prema tome, ono što definira techno scenu nije nikakva borba protiv pokvarenog sustava ili kakve anarhistične težnje, nego čisti neosporni i neograničeni hedonizam: „MDMA (Ecstasy) u javnosti predstavlja sinonim raverskog okupljanja, i točno je da ecstasy igra značajnu, ali ne i apsolutno determinirajuću ulogu u rave kulturi. Ipak, u mnogim grupama techno scene, ecstasy je predstavljaо homološki i integralni odnos vrijednosti, glazbe, plesa i raverskog života, poput cannabis-a i LSD-a u hipijevskoj kulturi.“⁹ (Perasović, 2001: 353)

Što zaključno možemo reći, je li subground mrtav? I kao žanr i kao pokret subground je kombinacija velikog dijela techno scene, i bez obzira na trenutno mrvilo, kao ideja i kao koncept velikog techno okupljanja na kojem velika većina glazbenog ukusa ipak bude zadovoljena. Producenti koji su bili dio QULTa nastavili su producirati, a publika je nastavila slušati njihova djela. Okupljanja se nastavljaju, a obožavatelji dobro znaju koji DJevi imaju subground asa u rukavu za vrhunac večeri. Elektronska glazba, pa i subground je stvar sadašnjosti i budućnosti koju poput ostalih umjetnosti stvara i ograničava samo ljudska mašta, koja se ipak konformira postojećim konceptima i onoga čega smatramo glazbom i onoga što smatramo tehnom. Iako se naizgled smanjuje, subground je ipak ostavio traga na sceni i njegovo nasljeđe ostaje u svima koji su bili njegov dio.

⁸ Kada sam dolazio na techno događaje, unaprijed sam znao zamoliti izvođače da pri kraju događanja (oko 3-4 sata ujutro) ubace barem 10-15 minuta hardstyle glazbe, dok sam ostatak vremena bio prisiljen plesati na žanr koji manje volim.

⁹ Iako nikada nisam koristio opojne droge, mislim da je neosporno da su one još uvijek konstanta techno okupljanja, a pjesme još uvijek imaju reference na taj dio supkulture, poput referenci unutar Geck-ova spota za pjesmu Tripper.

I N T E R V J U

R i k v a n D a m

Razgovor s Rikom Van Damom vodio je Dominik Vukelić na engleskom jeziku. Tekst donosimo preveden na hrvatski jezik (prijevod D. V.).

Dominik: Bok Rik, lijepo je konačno te upoznati. Nadam se da si pogledao pitanja koja sam ti dostavio unaprijed?

Rik: Da, pregledao sam ih na brzinu, a budući da su pitanja dobra, odlučio sam razmišljati o njima tijekom razgovora.

D: Moram odmah reći kako sam baš tebe izabrao za razgovor o ovoj temi. Naime, ti si bio jedan od ključnih ljudi QULTa, produciraо si i njihovu radio emisiju, pa je u OK pretpostaviti da znaš mnogo o žanru. Prvo je pitanje stoga – kako je nastao subground?

R: Subground je osmislio ACTI svojim trackovima Darren i Thavar koji su definirali zvuk s fokusom na bas bubnju, ali je tempo bio sporiji od hardstylea. Takve su se produkcije počele puštati u sklopu koncepta QULTa, budući da je Q-Dance htio stvoriti novi stil. Znaš li što o povijesti Q-Dancea i Club Tempa?

D: Baš i ne, ali prepostavljam da ćeš mi objasniti.

R: Q-Dance je 2001. godine osmislio koncept kluba koji se zvao Club Tempo, i ondje su spajali različite stilove, poput hard housea, hard trancea i rane rave glazbe. Ondje je nastao i hardstyle budući da je Q-Dance usmjeravao umjetnike spajaju elemente spomenute glazbe i stvaraju novih žanrova. Nakon otprilike 10 godina, Q-Dance je odlučio pokušati ponovno jer su osjećali da je hardstyle pomalo "zapinjao". Stvorili su QULT kako bi ponovno spojili novije underground stilove.

D: Znači nije nastalo samo zbog ACTIjevih trackova? Q-Dance je to planirao već ranije ili su se njihovi planovi slučajno poklopili s njegovim novim produkcijama?

R: Zapravo, i jedno i drugo. QULT i subground su nastali odvojeno, ali su bili izvrstan spoj. ACTI zapravo nije sudjelovao na prvom partiju QULTa, pozvali su ga tek kasnije jer je njegov zvuk veoma dobro odgovarao onome što je Q-Dance htio stvoriti s QULTom.

R: Pod imenom Geck-o producirao sam samo hardstyle. Poslije toga, oko 2010. godine, ulazio sam u neke manje projekte za koje sam koristio ime Geck-e. To su bili većinom eksperimentalni trackovi koji zapravo i nisu bili dostupni javnosti. Godinu dana nakon toga pozvan sam na konferenciju Q-Dancea gdje se raspravljalo o QULTu. Iako sam znao da QULT postoji, nisam ih nikada kontaktirao u vezi tih eksperimentalnih trackova. Na sastanku sam razgovarao s nekoliko kreativnih ljudi iz Q-Dancea. Objasnili su mi kako je concept zamišljen i rekli da traže novog umjetnika. Rekao sam kako je to upravo ono što želim, pa sam napravio demo mix za QULT koji im se veoma svidio. Odmah su mi ponudili producirati radijsku emisiju i tako sam zapravo postao vodeća figura toga koncepta. Iako su ljudi iz Q-Dancea sve organizirali i dizajnirali, ja sam bio onaj koji je ideju proveo u djelo.

D: Nakon svega QULT je ostao u prošlosti, a ti si nastavio stvarati za vlastitu izdavačku kuću – The Funky Cat. Vjerujem da je ime dobila po istoimenoj pjesmi s tvog albuma A new wave, koji si producirao dok si još bio dio QULTa? Razgovorajmo malo o tom albumu. Kad sam ga prvi put poslušao, činio mi se kao nešto zaista jedinstveno. Nikad do tada nisam čuo ništa slično. Čak si i neke ranije produkcije, poput Space Pilot, izmijenio i dodao na album. Mene zapravo zanima ideja – poticaji i inspiracije prema kojima si stvorio album. U prvoj pjesmi albuma A new wave iskoristio si slogan QULTa We are the pioneers of a new movement – dancing in a laboratory, conducting experiments. Provodiš li ti svojom glazbom svojevrsne eksperimente na slušateljima?

R: Apsolutno! Konceptualno, ovim sam albumom htio predstaviti svoju inačicu zvuka QULTa. Plan je bio pokazati publici da više ne produciram samo hardstyle. Htio sam stvoriti osjećaj da smo u ovom novom konceptu zajedno, da smo underground i da eksperimentiramo. Radimo nešto drugačije, ispred drugih smo i tom porukom sam htio započeti album. Zato sam preuzeo taj slogan.

D: Tvoja je namjera, dakle, bila predstaviti svoju verziju QULTa. Meni se, međutim, čini kako si time spojio mnoge stilove. Iskoristio si elemente hardstylea, dotad sirovi zvuk subgrounda produciraš si mnogo melodičnije. Zanimljiv dio albuma su i naracije Mandi Astole. Jesi li ih ti napisao, što te potaknulo?

R: Ne znam kako bih započeo, ima toliko toga za reći. Recimo najprije, naracije su nastale tako što je Mandi zapravo radila na naslovnicu albuma. Imao sam osjećaj da je album nepotpun i nisam znao kako ga povezati. Kada sam to spomenuo Mandi, rekla mi je da u slobodno vrijeme piše i ponudila mi svoje tekstove na čitanje. Nakon što sam ih pročitao, činilo mi se kako bi odlično pristajali albumu te sam ju uspio nagovoriti da snimi vokalni dio, a ja sam samo dodao minimalistički zvuk u pozadinu. Smatram da je stvaranje slike, covera za album također pričanje priče pa sam pomislio kako bi konačnom dojmu odličan doprinos bili i njezini tekstovi.

D: Takav pristup, prema mom mišljenju, potpuno mijenja iskustvo slušatelja. S glazbe se fokus premješta na naraciju koja pomaže vizualizirati što se događa. Bitan dio albuma je i Space Pilot Reprise. Uzeo si, dakle, pjesmu koju si već prije producirao te promijenio vokale, prema govoru s jedne NASA-ine konferencije. Kako si uopće pronašao taj dio i, još važnije, kako ti je palo na pamet koristiti to u tracku?

R: Tim sam dijelom albuma slušatelja želio doslovno lansirati u svemir. Cilj je bio stvoriti cjelokupan osjećaj – lansiranja, ubrzanja, uzbudjenja i onda odjednom dojma letenja u prelijepom svemiru. Na nizozemskom to zovemo chicken skin, ali bi najbliži termin iz engleskog jezika bio goosebumps (naježiti se). Nisam mogao staviti originalni track na album budući da su to bili vokali drugog umjetnika, ali sam ga htio staviti baš taj track budući da mi je mnogo značio kada sam promijenio žanr u subground. Dok sam tražio nove vokale, pronašao sam govor Neila deGrasse Tysona koji me se stvarno dojmio, pokušao sam ga spojiti s akordima koje sam imao u pjesmi od prije, a rezultat me zapanjio – to je bilo to.

D: Kada sagledamo sve spomenute elemente, album je doista intermedijalan – nije samo glazba, nego je i iskustvo za sva osjetila. Glazba pokreće slušatelja i tjeri ga na razmišljanje o onome što sluša – mijenja način na koji slušatelj percipira glazbu općenito.

R: Drago mi je to čuti, jer je baš to ono što sam tim albumom htio postići.

D: No, ne bih isto rekao za tvoj drugi album – Alien Sound System. Kada sam ga prvi put poslušao, tijekom je bio prekinut činjenicom da si izdao neke trackove puno ranije. To mi je pomalo razbilo iznenađenje jer sam ih već dobro poznavao.

R: Ali isto smo napravili i s A new waveom, ranije su izdani Wappie love, Craving i Space pilot.

D: Moja pogreška, vjerojatno ih onda nisam čuo prije nego je album izdan.

R: Razumijem što hoćeš reći, no to je bio moj izbor kako bih promovirao album. Mislio sam da ti trackovi zaslužuju pažnju, a to je jako teško postići sa albumom u cjelini. Neki trackovi ostanu nevidljivima u usporedbi s drugima. Mislio sam kako baš ti zaslužju više pa sam ih izdao ranije, skupa sa spotom za Tripper.

D: Iako ti se albumi sve više odmiču od hardstylea, još uvijek produciraš i za druge izdavačke kuće, a raznolikost tvoje produkcije je stvarno impresivna. Nema mnogo producenata koji stvaraju tri ili četiri žanra u isto vrijeme pa bih rekao da te to čini jedinstvenim na trenutnoj sceni. S obzirom na takvu raznolikost, kako preživljavaš? Možeš li zarađiti dovoljno radeći ono što voliš?

R: Da, mogu. Novac dobivam iz različitih izvora, ali svi imaju veze s glazbom. Produciram glazbu i zarađujem prodajom, također zarađujem na autorskim pravima za moje trackove. A glavni izvor zarade su mi zapravo nastupi. Vodim i svoju izdavačku kuću i radim još neke poslike sa strane za organizatore događanja, produciram glazbu za reklame itd.

D: Bold Action je također iz tvoje izdavačke kuće. Može li on kao relativno novi producent zarađivati dovoljno za sebe? Kako je novim umjetnicima započinjati karijeru u ovom poslu?

R: Najbolje je početi rano kada možeš uložiti jako puno vremena. U početku zapravo ne dobivaš ništa zauzvrat, to je posao iz ljubavi. Njemu je ovo trenutno nešto kao posao sa strane, ali mislim da će mu se ulaganje na kraju isplatiti. Nadam se da će se nastaviti truditi i da će jednom moći, poput mene, to raditi za stalno. Ja sam u poslu već preko 10 godina, pa imam dobre temelje.

D: Rekao si kako velik dio prihoda dobivaš od nastupa i zabava pa me zanima – kakva je danas publika? Kako reagira na tvoju glazbu? Jer, potpuno je drugačije slušati album kod kuće i otici na nastup gdje DJ pretvara trackove u nešto potpuno drugo i stavljaju ih u drugi narativ.

R: Slažem se da je drugačije. Uvijek pokušavam staviti svoje trackove u drugačiju perspektivu kada ih puštam uživo, kod albuma je sve nekako zacrtano, onako kako treba biti.

D: Kako si izgradio zajednicu? Je li već postojala, primjerice tako što su dolazili slušatelji hardstylea, ili si stvorio novi kult?

R: Kao što si rekao, riječ je o potpuno novom kultu. Preuzeli smo i slušatelje iz QULT pokreta, ali ljudi dolaze sa svih strana. Projekt The Funky Cat je za mene mnogo osobniji te privlači i neke nove slušatelje, ali i ljudi vezani za stvari koje radim u svakodnevnom životu. Dolazi i mnogo ljudi s psychodelic scene, a što prije nije bio slučaj.

D: Što bi rekao, gdje je scena najveća, a gdje bi se stanje dalo popraviti?

R: Misliš odakle dolazi najviše ljudi?

D: Imaš li scenu? Postoji li?

R: Scena je mala, manja od QULTa, naravno, budući da ovoga puta iza mene ne стоји Q-Dance.

D: Kako bi se mogao povećati broj slušatelja? Misliš li da svojom glazbom možeš mijenjati svijet?

R: To je jedan od trenutnih problema. Budući da vodim vlastitu izdavačku kuću, moja je odgovornost promovirati glazbu. U isto vrijeme ne želim "našteti" glazbi kako bi ju više ljudi slušalo, želim da ostane "čista" i da joj ljudi daju priliku takvoj kakva je.

D: Mogli bismo reći kako se upravo to dogodilo hardstyleu. Bio je underground, ali je postajao popularniji i postao mainstream. Vjerujem da ne želiš da se to dogodi tvojoj glazbi, želiš imati jedinstven zvuk, inače glazba gubi na vrijednosti.

R: Da, no moja glazba nije samo jedan stil, već mnogo stilova spojenih u jedno. Kada održavamo The Funky Cat partyje krenemo s technom i onda zalazimo u sve ostale žanrove. Glazbu promoviramo kroz osjećaj koji ona stvara.

D: Time pokušavaš stvoriti cjelokupno iskustvo i pomicati horizont očekivanja publike. Kako bi opisao dojam publike o tvojoj glazbi?

R: Mislim da ljudi od mene uvijek očekuju nešto novo. Žele biti iznenađeni. Meni se to svidi zato što svaki put kada imamo party pokušavam stvoriti nešto novo, iznenaditi publiku i odvesti ih na neko novo putovanje svakim trackom. Budući da je to ono što publika od mene očekuje, njihov odgovor je uvijek pozitivan, no često je to teško objasniti.

D: Za kraj bih ti postavio nekoliko pitanja o spotu za Tripper. Kako je nastajao? Zašto si izabrao scene iz filmova Kill Bill i Pulp fiction, i onda odlučio da glumci budu djeca?

R: To je bilo veoma kontroverzno. Kada sam prvi put o spotu raspravljaо s producentom, nakon što je napisao scenarij i koncept spota, prva stvar koju mi je rekao je da ne treba raditi s djecom jer je to prezahtijevno. Druga stvar koju je napomenuo je kako ne treba uzeti filmove poput Fear and Loathing in Las Vegas budući da je to već odrđeno sto puta. Onda smo napravili spot s djecom i spomenutim filmovima, upravo zato što je to pomalo tabu tema. Kasnije smo scenarij prilagodili dijelovima pjesme i spojili ga s prikazom učinaka različitih droga.

D: Ozbiljno? Pokušao si spojiti spot i glazbu kako bi prikazao učinak droga?

R: Da, svi filmovi koje smo prikazali sun a neki način već tematizirali droge I na njih se referirali, a producent je to sve sjajno uspio spojiti.

D: Dakle, sve jeupravo tako namjerno postavljeno, uključujući i reference na popkulturu?

R: Naravno, sve što vidiš je namjerno. Htjeli smo se igrati s gledateljem i držati ga na rubu. Htjeli smo da se gledatelji zapitaju je li se otislo predaleko, smijemo li uopće gledati takvo što? Ja vjerujem da se svijet može mijenjati glazbom, barem lokalno. Jer, kada su ljudi na partyju, potpuno se predaju glazbi.

D: Što će reći – misli globalno, djeluj lokalno?!

R: Baš tako! Na događajima koje organiziramo pokušavam navesti ljude da se opuste, i onda ih glazbom navodim na različito djelovanje ili emocije. To se može primijetiti u mojim vokalima, ali su i oni otvoreni za interpretaciju. Želim da se svaki slušatelj zapita – što ovo znači meni? Kako se na to izraziti, kako plesati?

IZVORI

Benjamin Perasović, Urbana plemena: sociologija subkultura u Hrvatskoj, Sveučilišna naklada, Zagreb, 2001.

Dick Hebdige, Subculture, the meaning of style, Routledge, 1987.

[https://en.wikipedia.org/wiki/Hardcore_\(electronic_dance_music_genre\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Hardcore_(electronic_dance_music_genre))

[https://en.wikipedia.org/wiki/Thunderdome_\(music_festival\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Thunderdome_(music_festival))

<https://en.wikipedia.org/wiki/Hardstyle>

<https://defqon1.nl/en/timetable>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Q-dance>

<https://www.youtube.com/watch?v=sdJ1aLnAz4o>

<https://www.youtube.com/watch?v=S4zxE1ZQWfA>

<https://www.youtube.com/watch?v=TGj4M9SO0Yo>

<http://www.joinqult.com/radioshow/>

<http://www.joinqult.com/events/>

<http://thefunkycat.com/>

https://www.youtube.com/watch?v=bA2_uBUBFRM

<https://www.youtube.com/watch?v=uXdVpBYVJC0>

<https://www.youtube.com/watch?v=1Olj5G8tVvk>

M i r e l a B e l a j

Komentari o osječkim brucošijadama

Poznato je da je brucošijada jedan od najboljih i najludih studentskih tuluma, a dobila je ime prema samim brucošima, odnosno studentima prve godine na nekom određenom fakultetu. Pitali smo studente viših godina s bivšeg Odjela za kulturologiju gdje su se održavale njihove brucošijade, kako im je bilo, što misle o organizaciji, odabiru glazbe te što bi eventualno promijenili u brucošijadama da su mogli.

Nina Viljanac, studentica druge godine Medijske kulture, otkrila nam je da je prošle godine brucošijada Odjela održana u Outsideu s još četiri odjela (biologija, fizika, kemija, matematika).

„Većinom su se prije brucošijade održavale u Outsideu jer je to najbolji prostor po veličini i bile su dosta slične, puštala se većinom komercijalna glazba, strana i techno glazba”, istaknula je.

„Radio se cijeli spektakl od toga i prošle su godine dosta ranije počele, već drugi tjedan faksa. Atmosfera je bila super također. Međutim, smatram da trebamo sami raditi brucošijade i da se trebaju održavati ili u Exitu ili u Epicu, nešto alternativnije. Ni za prošlogodišnju, ali ni za ovogodišnju brucošijadu nisam imala osjećaj da je naša. Ako nas je već tako malo, kafić poput Exita idealno je mjesto za nas jer tamo nema komercijalne glazbe niti cajki. Mi smo ipak na kulturologiji.”

Nini se nije svidjela niti činjenica da se na ovogodišnjoj brucošijadi u Tufni u prizemlju puštala domaća glazba, a u podrumu strana, što inače nije slučaj. S njom se slaže i Ana Ajhenberger, studentica prve godine Medijske kulture.

„Brucošijada je bila solidna i bilo je simpatično, ali odabir mesta i glazbe mogao je biti bolji.”

S druge strane, Ema Lutring, studentica treće godine Medijske kulture čija je brucošijada bila u Exitu, kaže da je Tufna najbolji izbor za brucošijadu. „Ne samo što je ogromna, ima tri floora i svatko si može pronaći glazbu koja mu odgovara.”

Također, Melita Lucić koja je na prvoj godini i studira Kulturalni menadžment, za ovogodišnju brucošijadu Odjela ima samo pozitivne komentare.

„Crno-bijela brucošijada, više crna nego bijela za nas s Kulturologije bila je poprilično zanimljiva. Nakon ponoći sva tri floora vrvjela su mladim ljudima i studentima. Tufna je, svakako, najbolje mjesto za ovakve evenete zbog ogromnog prostora te tri kata tzv. floora s različitom glazbom. Atmosfera je bila odlična, društvo još bolje! Od glazbe su se mogli čuti poznati hitovi koliko domaći toliko i strani, stoga možemo reći da je glazba bila “on point”!”

Melita se također dotakla zanimljivog osvrta na brucošijadu Građevinskog fakulteta na kojoj je bila prije četiri godine, s obzirom da je ranije na tom fakultetu i studirala. „Ako bih htjela uspoređivati našu brucošijadu s onima na kojima sam prije bila, na žalost imam za usporedbu samo jednu, a to je brucošijada Građevinskog fakulteta koja se prije nekoliko godina održala u bivšem Bastionu, sadašnjem Outsi-deu. Iskreno, može se vidjeti potpuno drukčiji kod ponašanja koji po meni možda ipak i nije primjerен za izlaska. Bila je hrpa ljudi, iako se dalo primijetiti da je ipak bilo manjka ženskog spola. Što se glazbe tiče, jedino čega se sjećam da je svirao Mate Bulić i da sam odlučila izletjeti van. Ne želim stavljati loše kritike na stranu građevinske brucošijade. Jedna loša godina ne znači da su sve godine loše.“

Iven Jurić, također student prve godine, ali na Medijskoj kulturi usporedio je ovogodišnju brucošijadu sa brucošijadom Filozofskog fakulteta na kojoj je bio prije dvije godine. Također, dao nam je i svoje viđenje brucošijade.

„Brucošijadu bih objasnio kao proces inicijacije, njome student ulazi u sve čari studentskoga života, a to su svakako izlasci i zabavljanje s priateljima s kojima studira. Do sada sam bio na dvije: prva je bila brucošijada Filozofskoga fakulteta dok sam na njemu studirao, a druga Odjela za kulturologiju. I svakako mogu reći da mi je i na prvoj i na drugoj bilo odlično. Najviše mi se svidjelo upravo to zajedništvo koje se odvijalo kroz ples, smijeh i hrpu dobre glazbe. Ujedno je i dobar način za opuštanje ili pripremu za nadolazeće prepreke na fakultetu.“

Marija Lozančić, studentica treće godine Medijske kulture, ispričala nam je zanimljivu anegdotu sa svoje brucošijade.

„Otvorila sam vrata jedne prostorije u vlasništvu tate i pozvala tamo sve ljude koje nisam ni poznavala. Pozvali smo tamo ljude s ulice i sve koji su krenuli prema Exitu na našu brucošijadu, tako da je u tim trenutcima Exit bio prazan jer su svi bili kod mene u klubu. A onda smo dobili opomenu na 25 tisuća kuna kazne tako da jedno vrijeme nisam zvala nikoga.“

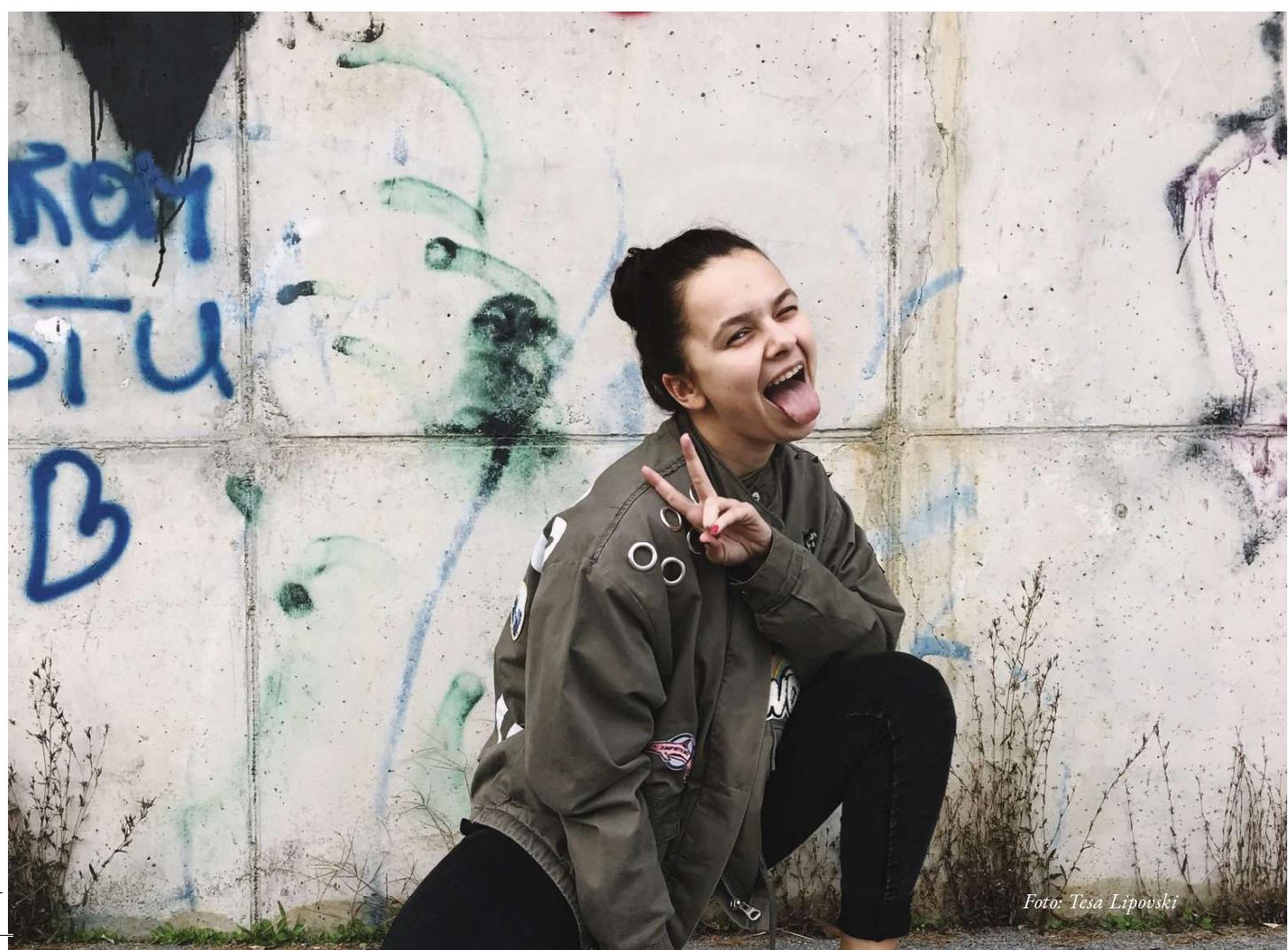
Bez obzira na to što se mišljenja o brucošijadama razlikuju, ipak bi se na svaku brucošijadu trebalo gledati na način na koji nam je opisao Iven, a Marija nadopunila svojom anegdotom. Svaku brucošijadu trebalo bi promatrati tako da ona predstavlja događaj koji nam uvelike može pomoći da upoznamo ljude s kojima ćemo provesti idućih nekoliko godina studentskog života te da se opustimo i pripremimo za predstojeće kolokvije i ispite.

Bez obzira na kojemu se mjestu brucošijada odvijala, uvijek ima samo jedan cilj—dobru zabavu i svojevrsnu poruku studentima: „Opustite se dok još možete!“

I N T E R V J U**T e s a L i p o v s k i**

Još jedan u nizu intervjuja studenata s naše Akademije za umjetnost i kulturu je o mladoj glazbenom nadi. Za sebe može reći da je opuštena, komunikativna i jednostavna osoba, a glazba joj predstavlja nešto bez čega se ne bi znala izraziti. Riječ je o Tesi Lipovski, izvanrednoj 23-godišnjoj studentici prve godine Medijske kulture koja se bavi pjevanjem i sviranjem.

Foto: Tesa Lipovski

Kako si i s koliko godina otkrila svoju ljubav prema glazbi?

Iskreno, ne sjećam se. Dolazim iz „glazbene“ obitelji te, od kad znam za sebe, ja pjevam. Još od malih nogu voljela sam pjevati te bismo sestra i ja uvijek stale na stolicu i pravile se da smo na pozornici.

Je li tvoje češko podrijetlo povezano s tvojim glazbenim talentom?

Ne mislim da podrijetlo utječe na nečiji talent. Oba moja roditelja sviraju neki instrument te znaju pjevati tako da mislim da je to razlog zbog kojeg mene zanima glazba.

Kako si razvijala svoj pjevački talent? Je li on došao „iz čista mira“ ili je tu ipak potrebno mnogo rada i truda?

Kao što sam već navela, od malena sam voljela pjevati i neprekidno sam pjevala. Nikada nisam išla ni na kakve poduke pjevanja, ali sam putem Youtube-a i Interneta otkrivala tehnike boljeg i kvalitetnijeg pjevanja. Zapravo, smatram da je najvažnije imati dobar sluh i smisao za glazbu, ali važno je i neprekidno vježbati. Bez rada i truda nema napretka.

Što slušaš te kojeg su žanra pjesme koje pjevaš?

Slušam, kako se kaže, „sve živo“ — od klasike do rocka, ali najčešće pop glazbu koju također najviše volim i pjevati. Ne ograničavam se na samo jedan žanr.

Foto: Tesa Lipovski

Tko su ti glazbeni uzori?

Divim se mnogim pjevačima, ali za mene jedne od najljepših glasova imaju Ariana Grande i Adele. Njihove pjevačke sposobnosti nerijetko me oduševe — od boje glasa do nevjerojatnih visina koje mogu otpjevati. Također, ne smijem izostaviti ni Adama Lambertu koji, iako je muškarac, može otpjevati visine na kojima bi mu mnoge pjevačice pozavidjele. Tako da, eto, to su moja tri uzora.

Misliš li da možeš uspjeti s pjevanjem u Hrvatskoj? Je li teško biti glazbenik u našoj zemlji?

Nažalost, ne mislim da u Hrvatskoj „ima kruha“ od glazbe. Smatram da i glazbenici koji su se proslavili u Hrvatskoj ne žive samo od glazbe te se snalaze na mnoge načine.

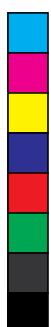
Poznato je i da imaš svoj kanal na YouTubeu. Radiš li isključivo pjevačke covere ili u nekim i sviraš?

Za sada radim samo pjevačke covere, ali u slobodno vrijeme sviram gitaru i klavir. Često sebi za dušu ili u društvu sviram i pjevam tako da planiram svirati i u budućim coverima.

Imaš li neki cover na Youtubeu koji te proslavio i o kojemu je riječ?

Hahaha, ovo je predobro pitanje (smijeh). Još uvijek nemam zavidan broj pregleda na svojim coverima tako da ne mogu baš reći da me moja glazba proslavila. No, to nije razlog za odustajanje. Prošlo je tek godinu dana otkako sam započela snimati i smatram da sam mnogo toga naučila o snimanju i miksanju pjesama sa svojim najboljim prijateljem. Volim to raditi te za mene nema boljeg osjećaja od onog kada uspješno snimimo i smik-samo novu pjesmu.

***Zašto si upisala Medijsku kulturu, a ne glazbu?
Misliš li da će ti pomoći, na neki način, u promoviranju tvoga rada?***

Medijsku kulturu upisala sam jer mislim da mi taj faks pruža raznoliko znanje. Htjela sam upisati glazbu, ali kao što sam rekla, teško je živjeti od toga. Plan mi je da nakon završenog diplomskog upišem u inozemstvu nešto vezano za glazbu. Naravno da smatram da će mi znanja koja steknem s ovog fakulteta pomoći u promoviranju moje glazbe, ali i u životu.

Gdje sve nastupaš trenutno, odnosno gdje ćemo te imati prilike čuti u budućnosti?

Najčešće nastupam u svom rodnom gradu Daruvaru, ali planiram ovo ljeto nastupati na moru sa svojim najboljim prijateljem i sestrom. Također, vjerujem da ćemo imati i neke gaže u Osijeku.

Prelaskom na Akademiju za umjetnost i kulturu zasigurno ćemo se susresti s još više glazbenih, ali i ostalih talenata koje ćemo imati prilike intervjuirati. Tesi želimo mnogo sreće u dalnjem radu i napredovanju.

Razgovor vodila: Mirela Belaj

M i c h a   K u c h a r s k i

M a n j i n e u P o l j s k o j . P o v i j e s t i s u v r e m e n i p r i m j e r i N i j e m a c a i U k r a j i n a c a¹

Marek Barwiński definirajući etničku manjinu, piše da: „u užem smislu, to je specifična etnička skupina, nerazvijena u nacionalnom smislu, koja ne izražava nacionalnih postulata, često određivana samo u okviru etnografskih kategorija“¹. Međutim, prema poljskom zakonu etnička manjina je grupa bez vlastite države, a kao nacionalnu manjinu smatra se gupu koja identificira se s određenom državom².

Povijest etničkih i nacionalnih manjina u Poljskoj povezana je s tisućom godina državnosti Poljske. Iako u vrijeme srednjeg vijeka sve do 19. Stoljeća može se govoriti o multikulturalizmu, multijezičnosti i vjerskim razlikama, upravo iz tih razlika nastale moderne nacionalne i etničke manjine. Jedne od najvažnijih manjina u suvremenoj Poljskoj su Nijemci i Ukrajinci. U popisu stanovništva iz 2011. su imali treće i četvrto mjesto po veličini, nakon Šlesa i Kašuba³. U radu  u opisati povijest manjina u Poljskoj i odnosi među Poljskom i državama najvećih nacionalnih skupina u njoj što su Nijemci i Ukrajinci ali i utjecaj unutrašnju politiku i sukobe političkih skupina na situacije manjina.

Autor rada je student na Institutu Slavenske Filologije, Sveučilišta Adama Mickiewicza u Poznanju. Kao erasmus student u II broju časopisa pisao je o poljskoj školi filma, u ovom broju objavljujemo njegov rad o manjinama u Poljskoj.

1 Barwiński, M., Poj cie narodu oraz mniejszo i narodowej i etnicznej w kontekstie geograficznym, politycznym i socjologicznym, http://dspace.uni.lodz.pl/xmlui/bitstream/handle/11089/3788/Barwi%C5%84ski_Folia%20Geographica_2004.pdf?sequence=1&isAllowed=y, str. 12, (01.02.2018).

2 Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r.o mniejszo ach narodowych i etnicznych oraz o j zyku regionalnym, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20050170141/U/D20050141Lj.pdf>, s. 1-2, (12.02.2018).

3 Ludno  wg rodzaju i zlo ono i identyfikacji narodowo-etnicznych w 2011 r., [\(28.12.2017\).](http://mniejszosci.narodowe.mswia.gov.pl/mne/mniejszosci/wyniki-narodowego-spis/7096,Ludnosc-wg-rodzaju-i-zlozonosci-identyfikacji-narodowo-etnicznych-w-2011-r.html)

Povijest manjina u Poljskoj

O prvim vidljivim kulturnim razlikama između skupina živećim u Kraljevini Poljskoj može se govoriti već od 14. stoljeća. Prije toga postojale su skupine različitog vjerskog identiteta (Rusini i Židovi koji u to vrijeme naseljavaju se u Kraljevinu), ili jezičnog identiteta (Česi). Poljska plemena obilježavala je jezična sličnost i zajednička vjera, a viteza i svećenika dodatni osjećaj pripadnosti državi. Samo su neki od gradova bili dominirani od strane njemačkih naseljenika, većinom u današnjoj Šleziji i Pomeraniji. Tek je u 14. stoljeću došlo do trajnih promjena u strukturi kulturnog krajolika zemlje. Prva od njih bio je osvojenje Crvene Rusije (današnje Galicije) od strane kralja Kazimira Velikog. Druga je promjena bila masovni priljev židovske zajednice, kojoj je Kazimir priznao brojne povlastice, osigurajući npr. službenu monarhovu zaštitu. Pristao je i na uspostavljenje vlastitog grada u susjedstvu Krakova, Kazimierz, koji je nazvan u njegovu čast.

Sljedeće je promjene donijelo razdoblje vladanja dinastije Jagelovića. Personalna unija je označavala politički spoj dviju država, u kojih granicama živjeli su Poljaci i Litavci, a uz njih i brojni Rusini, Tatari, a kasnije i skupine Balta. Rusko i litavsko plemstvo (uključujući i dinastiju Jagelovića) u sljedećim godinama suočivalo su se sa sve jačom polonizacijom. Međutim, litavski i rusinski jezici uspjeli su preživjeti do kraja 19. stoljeća, kada su Litavci i Rusini, pored drugih naroda, doživjeli preporod. Unija Poljsko-Litavska proglašena 1569. g. od strane posljednjeg Jagelovića, označavala je početak postojanja Republike Dva Naroda. Narod u ovo vrijeme nije bila cijela populacija, primjerice koristeća litavski jezik, nego isključivo plemstvo – poljsko i litavsko⁴. Do švedske poplave Poljska je jedna od najtolerantnijih zemalja u Europi⁵.

Sredinom 17. stoljeća, za vrijeme kozackih ustana, jedan od zahtjeva vođe Bogdana Hmeljnickog, bilo je stvoriti Republiku Tri Naroda. Tzv. Ukrajina Zaporoska i Divlja Polja, najistočnija granica Poljsko-Litavske Unije, pune su bile izbjeglica iz feudalne vladavine magnata⁶. U zamjenu za vojnu službu i zaštitu Poljske protiv Osmanskog Carstva i njegovih vazala, kralj je oslobođio seljaka od dužnosti služenja poljskim plemićima. Međutim, udaljenost od glavnog grada potaknula je magnate da uz pomoć svoje privatne vojske, napadaju i ubijaju Kozaka i stanovnika ukrajinskih sela, a proživjelih zarobljavaju kao robova. Nedostatak reakcije od strane vlasti doveo je do sljedećih kozackih ustana, uključujući i ono najveće, pod zapovjedništvom hetmana Hmeljnickog. Rezultirao ono podjelom Ukrajine između Rusije i Poljske.

Etnička struktura Poljske u potpunosti se mijenja u vrijeme 123-godišnje podjele države između susjednih zemalja, koja se počela krajem 18. stoljeća. U tom periodu Poljaci postaju manjina u Prusiji i Ruskim i Austro-Ugarskom Carstvima, podvrgnuti su procesima germanizaciji i rusifikaciji. Na prostorima Velikopoljske i Pomeranije naseljavaju se Nijemci. Međutim, 19. stoljeće i doba romantizma razdoblje je oživljavanja poljske kulture. To, ipak, ne znači da je u ovom razdoblju jasno definirano pitanje poljskosti, a odnosi i granice etničkih skupina konačno su kristalizirane.

⁴ Jakimowicz-Ostrowska, I. (2006), Obcy czy swoi? Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce po 1989 roku, http://www.rocznikbezpieczenstwa.dsw.edu.pl/fileadmin/user_upload/wydawnictwo/RBM/RBM_artykuly/2006_12.pdf, s. 157.

⁵ Ne označava da nije bilo pogroma tokom ovih stoljeća.

⁶ Bardach, J. (1995), „Kultura polityczna szlachty polskiej latach 1587-1652”, Edward Opaliński, Warszawa 1995; [recenzja], „Przegląd Historyczny 86/2, 1995, http://bazhum.muzhp.pl/media//files/Przeglad_Historyczny/Przeglad_Historyczny-1995-t86-n2/Przeglad_Historyczny-r1995-t86-n2-s238-241/Przeglad_Historyczny-r1995-t86-n2-s238-241.pdf, s. 238-239.

⁷ Jachimiuk, H. (1991), Państwo bez stosów. Czy z doświadczeń polskich w zakresie tolerancji religijnej i kulturowej może czerpać współczesna Europa?, „Historia i świat”, nr 6, 2017, cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element...22c7.../305_PDFsam_AHIS.pdf, s. 305.

⁸ Ove pripovijesti su dio Sienkiewiczove knjige Ognjem i mačem.

Prvi svjetski rat završen je oslobođenjem većine teritorija Poljske, ali država trebala je još nekoliko godina borbe za ostala područja na kojima su živijeli Poljaci. Zemlja nakon 1918. g., međutim, nije bila etnički homogena. Na zapadu, sjeveru i jugu živjeli su predstavnici njemačke manjine, na jugu Česi, na jugoistoku Lemki i Ukrajinci, a na istoku Bjelorusi i Litvaci. Unatoč odlukama Versajskog sporazuma o zaštiti nacionalnih manjina u novim državama⁹, Poljska je selektivno pristupala ovom pitanju. Bio je to rezultat tadašnjeg sukoba između dva različita koncepta nove države. Jedan od njih zagovaran je bio od strane lijevičarskog autokrata, Jozefa Piłsudskog, koji prepostavlja je podršku za narode na istoku. Autor drugog, nacionalistist Roman Dmowski, podržavao je aneksiju svih zemalja na kojim su živjeli Poljaci i polonizaciju drugih naroda tamo živećih¹⁰. Nijedan od navedenih koncepcija nije bio prihvaćen, ali nakon Piłsudskijeve smrti njegovo je okružje preuzele mnoge nacionalističke sloganе Dmowskog. Dovodilo je to npr. do rušenja pravoslavnih crkva na istoku ili diskriminaciji Židova na sveučilištima.

Do početka Drugoga svjetskog rata, manjine su činile 30 posto stanovništva države. Globalni sukob, međutim, potpuno je promijenio društvenu i etničku strukturu Poljske. Poginula je golemi broj člana preko 3-milijunske židovske zajednice. U koncentracijskim logorima stradali su i Poljaci, Romi i Bjelorusi. Židovi doživjeli su i nasilje od strane Poljaka, njihova je imovina bila preuzeta već na početku rata, a 1946. godine izveden je nad njima pogrom u Kielcama¹¹. U okviru novih granica vršena su brojna prisilna preseljenja, ali također i masovni izgoni, npr. Nijemaca. Lemska i ukrajinska sela paljene su, a stanovnici preseljivani na zapadnu i sjevernu granicu Poljske¹². Komunističke vlasti stupnjevito realizirale su politiku homogene države.

Do male promjene došlo je 1956. godine, kada dozvoljeno je napustiti Poljsku, među ostalima, stanovnicima njemačkog podrijetla. U svakodnevnoj propagandi, međutim, zapadna Njemačka i dalje je bila predstavljana kao ozbiljna prijetnja¹³.

Sljedeća je akcija vlasti protiv etničkoj manjini provedena 1968. godine. Zbog straha od mogućih studentskih prosvjeda i od unutarnjeg sukoba u komunističkoj partiji, vladari su doveli do svojevrsne antisemitske histerije u društvu. Ljudi židovskog porijekla izgubili su posao iz dana u dan. Oni koji nisu odmah napustili državu, prisiljeni su bili da to učine, lišeni su bili državljanstva¹⁴.

Izvor: <http://www.5tjt.com/novak-its-easy-to-understand-net-anyahus-motivations-with-poland/>

9 Hilpold, P. (2013), The League of Nations and the protection of minorities – rediscovering a great experiment u: 17 Max Planck Yearbook of United Nations Law 2013, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2305920, s. 3-4.

10 Wolos, M. (2009), Szkic o polskiej polityce zagranicznej w międzywojennym dwudziestoleciu u: Polski wiek XX, t. I, <https://depot.ceon.pl/handle/123456789/13685?show=full>, s. 212-214.

11 Szukała, M., (2016), Prof. M. Zaremba: Pogrom kielecki nie był ubecką prowokacją (wywiad), [http://www.pap.pl/z-zycia-pap/news,553793,prof-m-zaremba-pogrom-kielecki-nie-byl-ubecka-prowokacija-wywiad.html?pdf=2](http://www.pap.pl/z-zycia-pap/news,553793,prof-m-zaremba-pogrom-kielecki-nie-byl-ubecka-prowokacja-wywiad.html?pdf=2), (12.01.2018).

12 Trebalu to biti kazna za potporu ukrajinske nacionalističke geril. Međutim, Lemkovi nisu imao nikakve veze s njom, a na Ukrainiance je primjinjenena. Dziadosz, P. (2014), Przesiedlenia ludności ruskiej z powiatu krośnieńskiego w latach 1944-1947, <http://lemko.org/pdf/Dziadosz2014.pdf>, s. 93.

13 Trembecka K., Od wroga klasowego do wroga etnicznego - ewolucja komunistycznej myśli politycznej na przykładzie Polskiej Partii Robotniczej i Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w latach 1942-1968, u: „Humanities and Social Sciences”, vol. XX, 22 (3/2015), <http://doi.prz.edu.pl/pl/pdf/einh/197>, s. 181.

14 Ibidem, s. 182-186

Tek nakon kolapsa komunizma donesen je stvaran napredak u situaciji manjina. Dobivaju pravo na učenje vlastitog jezika, na vlastite škole, na povratak na mjesto predaka ili naknade za progona. Bivši poljski stanovnici i njihovi potomci mogu podnijeti zahtjev za obnovu državljanstva¹⁵.

Njemačka i Ukrainska manjina a odnosi Poljske i njihovih država nakon 1989

U slučaju tih dviju nacionalnih manjina pričamo o zajednicama čije su zemlje susjedi Poljske. Stoga unutarnji odnosi s manjinama utječu na međudržavne odnose i obrnuto¹⁶. Nakon 1989. godine, odnosi s Ukrajinom i Njemačkom bili su različiti. Za sporazum s Njemačkom presudan je bio granični ugovor sklopljen 1990 godine. Zajamčilo je to Poljskoj granicu na rijekama Odra i Nysa Łużycka, što je bilo izuzetno važno za poljsko društvo i političare u vezi sa strahom od njemačkog revisionizma¹⁷. Otada su međusobni odnosi bili dobri ili vrlo dobri. Nijemcima su, kao jedinoj manjini garantirana mjesta u poljskom parlamentu. Nijemci su bili glavni zagovornici ulaska Poljske u NATO i Europsku uniju. Ciljem jačanja suradnje obiju država organizirani su zajednički sastanci vlade, stvoren je i Weimarski trokut, savez Francuske i Njemačke i Poljske. Tek kad je na vlast došao socijaldemokrat Gerhard Schröder, zaustavljen je razgovori o proširenju Unije. Schroder nije bio sklon Weimarskom trokutu. Međutim, njemačka je manjina snažno podržavala poljske napore i odvajala se od djelatnosti njemačkog kancelara. Nije to je, nažalost, zaštitio od napada desničarskih vandala i nacionalista u Opolu, gdje žive najviše od njih.

Iz poljske strane, sukobi su pokušavale desničarske sredine, uključujući i medije. Značajno pogoršanje situacije dogodilo se 2005 godine kada je na vlast stupila stranka Pravo i pravda. Njeni su članovi obavještavali o navodnom iskoristavanju Poljaka od strane Nijemaca u Europskoj uniji. Predviđali su i negativne posljedice suradnje s Njemačkom. Podršku stranci pružile su je nacionalistička Liga poljskih obitelji i populistička Samoobrana, koja je prijetila poljskim poljoprivrednicima da će Njemačka preuzeti poljska zemljišta i poljoprivredu. Ove tri stranke stvorile su koaliciju. Ohrabreni nacionalisti smatrajući njemačku manjinu kao prijetnju, zahtijevali su ograničavanje njezinih prava. Kulminacijski trenutak anti-njemačke promidžbe bio je naglašenje u medijima podataka da je djed tadašnjeg kandidata za predsjednika iz opozicijske stranke, Donalda Tuska¹⁸, bio u Drugom svjetskom ratu u Wehrmachtu¹⁹. Međutim, to nije bila cijela istina, jer kao i mnogi Poljaci iz Pomeranije, pogotovo Kašubi, bio je prisilno mobiliziran u vojsku, nakon čega je brzo napustio. Desničarski mediji tvrdili su da je Tuskov djed mogao biti ratni zločinac i da se volonterski pridružio vojski. Cilj da se potkopa kompetencije Tuska bio je postignut. On i njegova stranka, Građanska Platforma izgubili su sljedeće izbore, čak i ako sam Tusk o prošlosti djeda čuo je prvi put u medijima. Poigravanje s poljsko-njemačkim odnosima u domaćoj politici počeo je dobivati zamah. Izazvao je među ostalima val napada na njemački natpsi na pločama ili osobne napade na pripadnike njemačke manjine u Skupštini. Zastupnici Prava i pravde zahtijevali su da Poljaci u Njemačkoj trebaju dobiti ista prava kao i Nijemci u Poljskoj. Njemačke vlade stalno odbijaju prijedlog, obraćajući pozornost na činjenicu da su Poljaci u Njemačkoj većinom ekonomski migranti iz godina komunizma i početka devedesetih.

15 Jedan od primjera je poznati izraelski pisac Etgar Keret. Smoleński, P. (2016), Etgar Keret został Polakiem. Mamy nowego sławnego pisarza, <http://wyborcza.pl/1,75410,19718672,etgar-keret-został-polakiem-mamy-nowego-sławnego-pisarza.html>, (23.01.2018).

16 Por. Jakimowicz-Ostrowska, I...., s. 162.

17 Niemcy również potrzebowali tego porozumienia by Helmut Kohl mógł doprowadzić do zjednoczenia Niemiec. Romaniec, R. (2015), 25. rocznica podpisania traktatu granicznego Polska-Niemcy. „Albo uznacie granicę, albo nici ze zjednoczenią”, <http://www.dw.com/pl/25-rocznica-podpisania-traktatu-granicznego-polska-niemcy-albo-uзнacie-granic%C4%99-albo-nici-ze-zjednoczenią/a-18848708>, (29.01.2018).

18 Obecnie Przewodniczący Rady Europejskiej.

19 PAP, Dziadek Donald Tuska služył w Wehrmachcie, <https://wiadomosci.wp.pl/dziadek-donald-tuska-sluzył-w-wehrmachcie-6036220537668737a>, (12.01.2018).

Raniji završetak mandata Prava i pravde u 2007. označavo i dolazak na vlast desno- centričara iz spomenute Građanske platforme. Njihovi su odnosi s njemačkom vlašću bili savršeni, kao i s manjinom (njemački su zastupnici podržavali vladu). Omogućilo je to razvoj njemačkog obrazovanja u Šleziji. Razvjeni su projekti uključujući mладих u očuvanje njemačke kulture u Poljskoj, npr. projekat o rekonstrukciji ili pročišćavanju njemačkih groblja²⁰. Poljsko-njemački odnosi počeli su se široko istraživati. Njemačka je prošlost na poljskim zemljama popularizirana je među ostalima od strane Filipa Springera u knizi Miedzianka. To, međutim, ne znači da su nacionalisti i ultra-desničarski mediji napustili dosadašnju retoriku.

Vratila je ona u mainstream pilikom sljedeće pobjede Prava i pravde u 2015. godini. U javnim medijima preuzetim od strane vladajuće stranke, počelo se naglašavati navodnu njemačku prijetnju. Njemačku se počelo predstavljati na način koji podsjećao povjesničara na propagandu iz komunističkog razdoblja²¹. Takav diskurs funkcioniра i do danas – zapadni susjed Poljske javlja se kao opasna zemља, zarobljena od strane islamista, u kojoj je nemir svakodnevni život.

Nacionalisti su se vratili na uništavanje tabla s nazivima gradova. Neki zastupnici Prava i pravde su doveli do pridruženja susjednih općina u Opole, jer u njima žive najveća njemačka manjina. Takva je odluka uzrokovala, da su oni čine manje od 30 posto stanovnika općine i izgubili su pravo na njemačke natpise u javnim mjestima i mogućnost korištenja njemačkog jezika u uredima i školama²². Unatoč uvjerenjima čelnika stranke, Jarosława Kaczyńskiego, o njegovoj simpatiji za Angelu Merkel²³, ne pokušava on spriječiti anti-njemačkih raspoloženja.

20 Primejri ima na web stranici „Uczyć się historii” na kojoj objavljeni su materijali povijesnih školskih projekata, npr. iz Osowa. <http://uczyc-sie-z-historii.pl>, (12.01.2018).

21 Sikora, K., (2017), „Wiadomości” mają nam zohydzić Niemców. Migalski dla WP: Animalny atak na Merkel, <https://wiadomosci.wp.pl/wiadomosci-maja-nam-zohydzie-niemcow-migalski-dla-wp-animalny-atak-na-merkel-6194726558910593a>, (12.01.2018).

22 PSZ (2016), PiS powiększa Opole i uderza w mniejszość niemiecką w Polsce, <http://www.newsweek.pl/polska/powiekszenie-opola-pis-uderza-w-mniejszosc-niemiecka-w-polsce,artykuly,396917,1.html>, (10.01.2018).

23 Dudek, B. (2017), Kaczyński w FAZ: Merkel to dla nas najlepszy wybór, <http://www.dw.com/pl/kaczy%C5%84ski-w-faz-merkel-to-dla-nas-najlepszy-wyb%C3%B3r/a-37440322>, (10.01.2018).

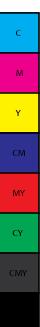
24 Kośc, W. (2017), Poland could seek war reparations from Germany, say parliament researchers, <https://www.politico.eu/article/poland-could-seek-war-reparations-from-germany-say-parliament-researchers/>, (13.01.2018).

25 Lis, M. (2017), Za rok w Polsce będzie pracować 3 mln Ukraińców. Ich pensje rosną szybciej niż przeciętne, <https://www.monety.pl/gospodarka/unia-europejska/wiadomosci/artykul/ukraincy-pracujacy-w-polsce-pensja-liczba,118,0,2381430.html>, (12.01.2018).

26 Hofman, I. (2005), Parisian Culture's views on Eastern Europe as a factor of contemporary polish foreign policy, „Polish political science”, vol XXXIV 2005, <http://www.marszalek.com.pl/yearbook/docs/34/pps2005007.pdf>, s. 77.

Sljedeća kulminacijska točka u relacijama bio je zahtjev za plaćanjem Poljskoj milijarda šteta za uništenja tijekom Drugog svjetskog rata²⁴. Vlada je čak imenovala komisiju za procjenu poljskih gubitaka. Prosvjedi njemačke manjine i parlamentarne opozicije bile su u javnim medijima ili prešućene ili proglašeno blisku suradnju opozicije s njemačkom vladom i Europskom unijom.

Trenutno manjine čine 5 posto stanovništva Poljske. Međutim, u ovo stanje nisu uključeni ekonomski migranti, od kojih gotovo 100 posto su Ukrajinci. Prema procjenama, bilo ih u 2017 g. u Poljskoj gotovo od milijun do dva²⁵. Gotovo 20 godina nakon 1989. činilo se da je pozitivan stav prema ukrajinskoj manjini i istočnom susjedu rezultat suglasnosti svih političkih opcija. Sve su stranke prihvatile koncept Jerzega Giedroyca, vodećeg intelektualca poljske emigracije na Zapadu²⁶. Ideja je pretpostavljala da Poljska moći će se razvijati isključivo u suradnji s nezavisnim litavskim, bjeloruskim i ukrajinskim narodima.

Poljska je bila jedna od prvih zemalja koja je priznala nezavisnost Ukrajine. Brzo uklonjeno i anti-ukrajinsko zakonodavstvo, priznajući kriminalnu prirodu kampanje „Wisła“. Dugoročni predsjednik Ukrajine, Leonid Kučma, bio je vrlo cijenjen od strane poljskih političara, a kasnije, Poljska jasno je podržala i Narančastu revoluciju²⁷. Ukrayinci iz poljske manjine podupirali su svoje sunarodnjake. Juščenkova pobjeda u predsjedničkim izborima dala je nadu za zacijseljenje rana vezanih uz zajedničku prošlost. U 2013. g. Poljska je pružila podršku Euromajdanu²⁸. Prosvjedi izazvali entuzijazam u poljskom društvu, organizirane su bile akcije skupljanja novca za demonstracije. Međutim, uskoro se pokazalo da bio je to samo privremeni entuzijazam, nakon kojeg vraćeno na stare sporove.

Neki Ukrayinci podsjećaju na zločine počinjene od strane poljskih magnata na ukrajinskim seljacima. Kozaštvo je jedan od temeljnih mitova ovog naroda. S druge strane, za dio Poljaka poljsko-ukrajinski odnosi ne mogu biti uspjepni bez rješenja pitanja zločina u Volinju. Tijekom njega, 1944. godine, na istočnim granicama predratne Poljske ubijeno je nekoliko do nekoliko desetaka tisuća Poljaka. Učinili su to ukrajinski nacionalisti. U osveti, poljska podzemna vojska ubila je i spalila ukrajinska sela, što nije međutim široko priznavano.

Do današnjeg dana povjesničari nisu objasnili sudjelovanja u zločinu u Volinju ukrajinskog nacionalnog heroja Stepana Bandere, iako su Ukrayinci izjavili da to nije on bio svjestan situacije, a da službena naredba nije nikada pala. UPA, Ukrainska ustanička armija, postala je jedan od simbola državnosti i neovisnosti zemlje. Predsjednici Poljske i Ukrajine uz podršku katoličke, grkokatoličke i pravoslavne crkve simbolički su se pomirili. Međutim, nije to promijenilo desničarsku naraciju o ovom zločinu²⁹.

Na prijedlog Prava i pravde, prošle godine poljski parlament proglašio je Volinj genocidom, što negativno utječe na zajednički odnosi. Poljska vlada očekuje da Ukrajina odrekne se elementa identiteta povezanih s UPA-om i zabrani njihove promidžbe. Pogoršenje odnosa je međutim korisno za putinovu politiku i rusku agresiju na istoku Ukrajine. Iako poljska ne priznaje aneksiju Krima i zahtijeva povlačenje ruskih snaga s ukrajinskih teritorija, ali antiukrajinska retorika još je prisutna u desničarskim i nacionalističkim medijima. Neke paravojne nacionalističke organizacije napadaju, među ostalima, vjerske povorke Ukrayinaca u Przemyšlu ili centri ukrajinske kulture. Glas protivljenja Ukrajine protiv o zabrani širenja ukrajinskog nacionalizma bio je zanemaren³⁰.

Stav prema ovoj manjini također je dobar odraz odnosa poljskih poduzetnika do ukrajinskih zaposlenika. Prijavljuvani su česti slučajevi nepoštovanja propisa o zaštiti zdravlja i sigurnosti, brojne uštede na sigurnosti istočnih radnika. Jedan od glasnijih primjera bio je slučaj Ukrayinke, koja zbog teških radnih uvjeta doživjele je moždani udar, nakon čega poslodavac, umjesto pružiti pomoć, napustio ju je na klupi u parku.

²⁷ Latosińska A., (2015), Ukraina w polityce zagranicznej Polski (2004–2014) u: Polityka zagraniczna Polski. 25 lat doświadczeń, http://dspace.uni.lodz.pl/xmlui/bitstream/handle/11089/19009/5-113_132-Latosi%C5%84ska.pdf?sequence=1&isAllowed=y, ss. 115-116.

²⁸ „Positive changes in the Polish perception of Ukrainians took place during Euromaidan and the subsequent conflict with Russia. Ukraine, according to one of the respondents, became for Poles “no longer part of ‘the East’; us rather than them”. Support for EU membership soared to 90 per cent and is very evident in the media, which perform a strong “internalisation of Europe”. Horbyk, R. (2017), Mediated Europe Discourse and Power in Ukraine, Russia and Poland during Euromaidan, <http://sh.diva-portal.org/smash/get/diva2:1158959/FULLTEXT02.pdf>, s. 299.

²⁹ Cf: Snyder, T. , The causes of Ukrainian-Polish ethnic cleansing 1943, „Past & Present”, No. 179 (May, 2003), <http://pscourses.ucsd.edu/ps200b/Snyder%20The%20Causes%20of%20Ukrainian-Polish%20Ethnic%20Cleansing%201943.pdf>, pp. 197-234.

³⁰ Op, Poroshenko slams Polish law against 'Bandera ideology', <https://www.ukrinform.net/rubric-politics/2394124-poroshenko-slams-polish-law-against-bandera-ideology.html>, (02.02.2018)

Zaključak

Navedeni problemi u suvremenim unutarnjim i vanjskim relacijama ukazuju na njihov odnos. U slučaju poljsko-ukrajinskih i poljsko-njemačkih odnosa, utječu one na situaciju manjina u Poljskoj. Druga je stvar da iz manjine i njihove povijesti političari koriste kao alata unutrašnjoj politici. Pogotovo u lice rastećeg broja Ukrajinaca, ovaj je problem ozbiljan. Društveni stavovi ojačivani od strane medija i političara, uzrokuju prijetnju za ove zajednice u njihovom svakodnevnom životu. Predmetom druge razprave je, da li je javna naracija dio unutarnje politike vladajuće stranke. Posebice ako uzeti u obzir trenutni stav prema Njemačkoj i Ukrajini u kontekstu ranijih godina.

Literatura

Znanstvena

1. Bardach, J. (1995), „Kultura polityczna szlachty polskiej latach 1587-1652”, Edward Opaliński, Warszawa 1995; [recenzja], „Przegląd Historyczny 86/2, 1995, http://bazhum.muzhp.pl/media//files/Przeglad_Historyczny/Przeglad_Historyczny-r1995-t86-n2/Przeglad_Historyczny-r1995-t86-n2-s238-241/Przeglad_Historyczny-r1995-t86-n2-s238-241.pdf, ss. 238-241.
2. Barwiński, M., Pojęcie narodu oraz mniejszości narodowej i etnicznej w kontekście geograficznym, politycznym i socjologicznym, http://dspace.uni.lodz.pl/xmlui/bitstream/handle/11089/3788/Barwi%C5%84ski_Folia%20Geographica_2004.pdf?sequence=1&isAllowed=y, (01.02.2018).
3. Dziadosz, P. (2014), Przesiedlenia ludności ruskiej z powiatu krośnieńskiego w latach 1944-1947, <http://lemko.org/pdf/Dziadosz2014.pdf>, (01.02.2018).
4. Hilpold, P. (2013), The League of Nations and the protection of minorities – rediscovering a great experiment u: 17 Max Planck Yearbook of United Nations Law 2013, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2305920, pp. 87-116.
5. Hofman, I. (2005), Parisian Culture's views on Eastern Europe as a factor of contemporary polish foreign policy, „Polish political science”, vol XXXIV 2005, <http://www.marszalek.com.pl/year-book/docs/34/ppszy2005007.pdf>, pp. 77-86.
6. Horbyk, R. (2017), Mediated Europes Discourse and Power in Ukraine, Russia and Poland during Euromaidan, <http://sh.diva-portal.org/smash/get/diva2:1158959/FULLTEXT02.pdf>.
7. Jachimiuk, H. (1991), Państwo bez stosów. Czy z doświadczeń polskich w zakresie tolerancji religijnej i kulturowej może czerpać współczesna Europa?, „Historia i świat”, nr 6, 2017, cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element...22c7.../305_PDFsam_AHIS.pdf, ss. 305-307.
8. Jakimowicz-Ostrowska, I. (2006), Obcy czy swoi? Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce po 1989 roku, http://www.rocznikbezpieczenstwa.dsw.edu.pl/fileadmin/user_upload/wydawnictwo/RBM/RBM_artykuly/2006_12.pdf, (10.02.2018).
9. Latosińska A., (2015), Ukraina w polityce zagranicznej Polski (2004–2014) u: Polityka zagraniczna Polski. 25 lat doświadczeń, http://dspace.uni.lodz.pl/xmlui/bitstream/handle/11089/19009/5-113_132-Latosi%C5%84ska.pdf?sequence=1&isAllowed=y, ss. 113-132.
10. Snyder, T. , The causes of Ukrainian-Polish ethnic cleansing 1943, „Past & Present”, No. 179 (May, 2003), <http://pscourses.ucsd.edu/ps200b/Snyder%20The%20Causes%20of%20Ukrainian-Polish%20Ethnic%20Cleansing%201943.pdf>, pp. 197-234.

11. Trembicka K., Od wroga klasowego do wroga etnicznego - ewolucja komunistycznej myśli politycznej na przykładzie Polskiej Partii Robotniczej i Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w latach 1942-1968, u: „Humanities and Social Sciences”, vol. XX, 22 (3/2015), <http://doi.prz.edu.pl/pl/pdf/einh/197>, pp. 175-188.

12. Wolos, M. (2009), Szkic o polskiej polityce zagranicznej w międzywojennym dwudziestoleciu u: Polski wiek XX, t. I, <https://depot.ceon.pl/handle/123456789/13685?show=full>, ss. 195-270.

Dokumente

13. Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r.o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20050170141/U/D20050141Lj.pdf> (12.02.2018).

14. Ludność wg rodzaju i złożoności identyfikacji narodowo-etnicznych w 2011 r., <http://mniejsosci.narodowe.mswia.gov.pl/mne/mniejszosc/wyniki-narodowego-spis/7096,Ludnosc-wg-rodzaju-i-zlozonosci-identyfikacji-narodowo-etnicznych-w-2011-r.html>, (28.12.2017).

Medija

15. Dudek, B. (2017), Kaczyński w FAZ: Merkel to dla nas najlepszy wybór, <http://www.dw.com/pl/kaczy%C5%84ski-w-faz-merkel-to-dla-nas-najlepszy-wyb%C3%B3r/a-37440322>, (10.01.2018).

16. Kość, W. (2017), Poland could seek war reparations from Germany, say parliament researchers, <https://www.politico.eu/article/poland-could-seek-war-reparations-from-germany-say-parliament-researchers/>, (13.01.2018).

17. Lis, M. (2017), Za rok w Polsce będzie pracować 3 mln Ukraińców. Ich pensje rosną szybciej niż przeciętne, <https://www.money.pl/gospodarka/unia-europejska/wiadomosci/artykul/ukraincy-pracujacy-w-polsce-pensja-liczba,118,0,2381430.html>, (12.01.2018).

18. Op, Poroshenko slams Polish law against 'Bandera ideology', <https://www.ukrinform.net/rubric-politics/2394124-poroshenko-slams-polish-law-against-bandera-ideology.html>, (02.02.2018).

19. PAP, Dziadek Donald Tuska służył w Wehrmachcie, <https://wiadomosci.wp.pl/dziadek-donald-tuska-sluzyl-w-wehrmachcie-6036220537668737a>, (12.01.2018).

20. PSZ (2016), PiS powiększa Opole i uderza w mniejszość niemiecką w Polsce, <http://www.news-week.pl/polska/powiekszenie-opola-pis-uderza-w-mniejszosc-niemiecka-w-polsce,artykuly,396917,1.html>, (10.01.2018).

21. Romaniec, R. (2015), 25. rocznica podpisania traktatu granicznego Polska-Niemcy. „Albo uznacie granicę, albo nici ze zjednoczenia”, <http://www.dw.com/pl/25-rocznica-podpisania-traktatu-granicznego-polska-niemcy-albo-uзнacie-granic%C4%99-albo-nici-ze-zjednoczenia/a-18848708>, (29.01.2018).

22. Sikora, K., (2017), „Wiadomości” mają nam zohydzić Niemców. Migalski dla WP: Animalny atak na Merkel, <https://wiadomosci.wp.pl/wiadomosci-maja-nam-zohydzic-niemcow-migalski-dla-wp-animalny-atak-na-merkel-6194726558910593a>, (12.01.2018).

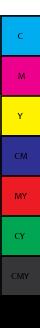
23. Smoleński, P. (2016), Etgar Keret został Polakiem. Mamy nowego sławnego pisarza, <http://wyborcza.pl/1,75410,19718672,etgar-keret-został-polakiem-mamy-nowego-slawnego-pisarza.html>, (23.01.2018).

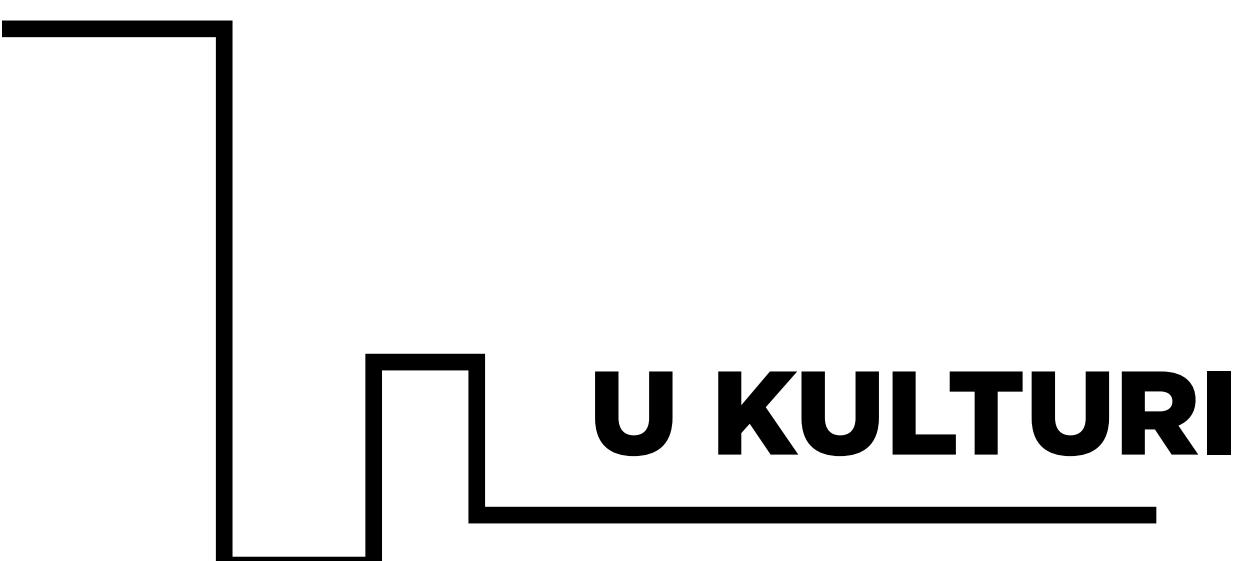
24. Szukała, M., (2016), Prof. M. Zaremba: Pogrom kielecki nie był ubecką prowokacją (wywiad), <http://www.pap.pl/z-zycia-pap/news,553793,prof-m-zaremba-pogrom-kielecki-nie-był-ubecka-prowokacja-wywiad.html?pdf=2>, (12.01.2018).

25. <http://uczyc-sie-z-historii.pl>, (12.01.2018).

IDEJNI PROJEKTI

INTERVJU

A n a - M a r i j a K o v a č e v ić

Bilo je oko pola jedan u noći i rasprava o budućnosti kulture u gradu Osijeku bila je na vrhuncu. Mazohistički već vodimo razgovore o toj temi moja današnja sugovornica Ana-Marija Kovačević i ja. Oboje smo upisali Odjel za kulturologiju, danas Akademiju za umjetnost i kulturu, i bili brukoši - kulturni menadžeri. Danas je Ana-Marija potpredsjednica Odbora za suradnje u KultAktu s poduzim CV-om, a ja igram novinara u ovoj ulozi. Donosim vam intervju s njom za sve vas koji se pitate kako maksimalno iskoristiti godine studiranja.

KultAkt

Culture as a necessity of every human

Foto: KultAkt

Smatraš da je bolje studirati u Osijeku nego u nekom drugom gradu?

***Već par godina volontiraš u udruzi KultAkt.
Zašto si odabrala baš tu udrugu, što si prepoznala u njoj i kako te izgradilla?***

Dvije godine sam dio KultAkta. Ušla sam na „nagovor“ moje tadašnje mentorice u AIESEC-u Laure Plan tak. Sjećam se da mi je rekla da je osnovala udrugu koja se bavi baš našom strukom – menadžmentom u kulturi. Odmah sam pristala jer sam htjela usavršiti svoje vještine. Volim reći da me AIESEC izgradio kao osobu, a Kultakt realizirao moje želje i gdje sam našla strast za rad u kreativnoj industriji.

Koji je bio tvoj prvi projekt koji si samostalno vodila u KultAktu?

Moj prvi pravi projekt koji sam vodila kao projekt menadžer bila je Kultura zdravog života. Imala sam, još iz AIESEC-a, iskustva s vođenjem događaja, no ovaj put radila sam od nule – razvoj programa, strategije i vođenje timova. Tri mjeseca sam rasla sa svojim timom. Najveću promjenu vidim od početaka u vještini prilagodbe raznim situacijama.

Uz odbor koji vodim (odbor za suradnje) u udruzi postoje: obor za komunikacije, odbor za marketing i odbor za resurse - ljudske resurse i financije

Studiraš Odjel za kulturologiju kako gledaš na spajanje Odjela s Akademijom?

Smatram kako će profitirati obje institucije. Odjel će dobiti umjetnike s kojima može organizirati događaje, a umjetnici realizatore njihovih ideja. Također stvaranje nove institucije otvorit će nove prilike studentima na tržištu rada.

Koliko ti je smjer Kulturalnog menadžmenta dao znanja za rad ovog posla u praksi, koliko si bila spremna za uspješno provođenje projekata u kulturi?

Djelomično. Teorija ne priča dovoljno o fleksibilnosti, koja je po meni ključna. Da, „u klupama“ smo zapamtili određene karakteristike dobrog vođe (da lider mora biti karizmatičan, organiziran itd..) no vjerujem kako se tek u praksi izgrađuju lideri.

Neovisno o fakusu, ključ je rad u van nastavnim aktivnostima.

Koji bi dala savjet brucošima? Isplatili se volontirati u udrugama?

Moji prvi koraci u svijetu volontiranja bili su na Pannonian challenge-u – tada sam nosila sam stolice haha na Osječkom ljetu kulture sam bila na „cvikanju“ karata. Moj savjet mladima je da obvezno učlane u udrugu i dobiju osjećaj odgovornosti, jedino tako možeš naučiti. Bolje pogriješiti u udruzi sada u dvadesetima nego kasnije na poslu.

Kako si ti napredovala u organizaciji? Od brucoša na faksu do izvršnog odbora?

Svaka udruga ponudit će ti onoliko koliko tražиш. Druga bitna stvar je ako ti se ponudi nešto što ne voliš ili imaš strah - baš to odradi. Meni je najveći strah bio gostovanje u medijima. Danas mi se to čini smiješno. Vidim to kao dvije opcije: ili prihvati što ti se nudi i izađi iz confort zone, ili sam prepoznaj u čemu si najbolji i samo to radi bolje od svih.

Za koga je KultAkt otvoren, kako postati član?

Imamo periodične regrutacije novih članova. Proces nije komplikiran: prvi korak je ispunjavanje online obrasca, zatim poslati mailom životopis, te odraditi intervju.

Kako izgleda intervju s kandidatom, što tražite u novim članovima? Znanje ili motivaciju?

Kako da na to odgovorim haha Svi oni koji posjeduju znanja koja mi nemamo su dobrodošli jer želimo rasti s našim članovima. No iskustvo nije ključno. Tražimo motivirane jer osoba koja je motivirana može naučiti sve, a s takvima osobno volim raditi.

Na kojim projektima mogu volontirati vaši članovi?

Ove godine provodimo i u pripremi imamo projekte: Kultura zdravog života, Ljetnu i zimsku školu kulture, Before Sunset, Škola životnih vještina, Večeri baštine, Real Talk, Nepoznati Osijek, Kultura kritičkog razmišljanja, ...

Mogu li novi članovi predlagati i organizirati projekte?

Da! Mi i tražimo ljudi koji imaju kvalitetne ideje i znaju ih realizirati. Naravno, ipak vršimo određenu selekciju ideja, jer imamo iskustva i znamo s koliko resursa raspolažemo. KultAkt svakom tim lideru dodjeljuje mentora s kojim može uspješno ostvariti projekt.

Nakon iskustva u AIESEC-u, vođenja projekata i mentorstva u KultAkt-u, gdje se vidiš za pet godina?

Želim raditi u svojoj struci! S umjetnicima, u kulturi na projektima. Mislim da mi je KultAkt pomogao shvatiti viziju što je rad u kulturi.

Što te drži motiviranoj od jutra?

Strast. Svi imamo osobne probleme, faks, posao.. volontiranje nije samo nošenje stolica. Ima loših dana. izazove strast je ono što pokreće. Problemi tijekom izazovi tijekom organizacije se isplate nakon realizacije projekta.

Razgovor vodio: Filip Živaljić

SOCIAL
EVENT

SOCIAL

26/03

SOCIAL

11/03

SOCIAL

SEARCH

SMS

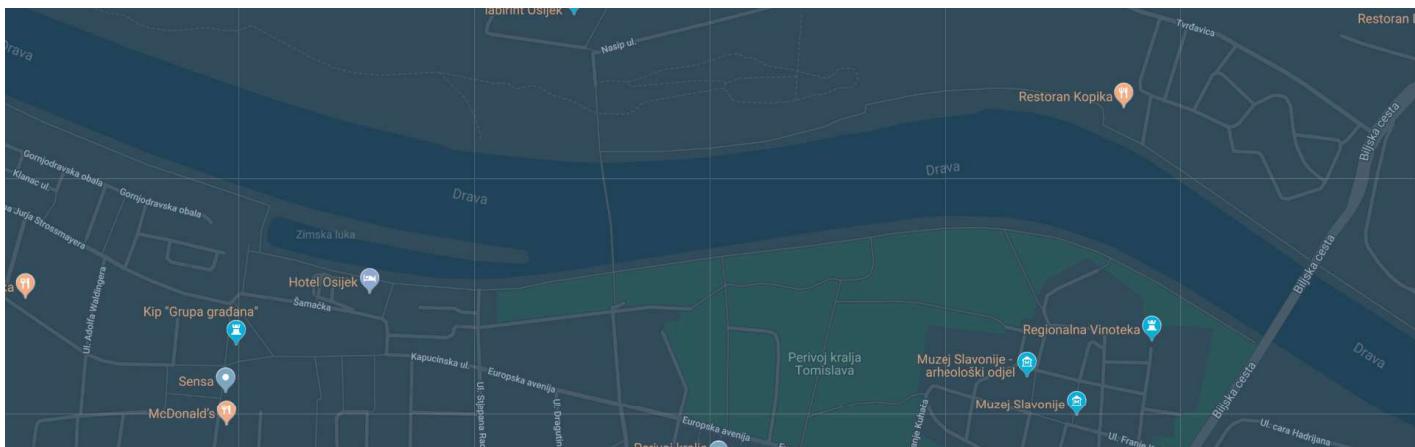
TEST
SOCIAL

SOCIAL

[Unsplash.com](https://unsplash.com)

I v a L i o v i č

O S I J E K 2 0 2 5

Revitalizacija osječke promenade

Promenada u brojkama

Dugačka 3 650m na desnoj obali rijeke Drave

Dugačka 3 220m na lijevoj obali rijeke Drave

Ukupna dužina sa pješačkim i cestovnim mostom 9 050m

Vikendom prođe i do 10 000 ljudi

Sadržaj promenade

Desna strana obale: Zimska luka, Hotel Osijek, viseći most, brojni kafići i restorani na rijeci, klupe, zelene površine, veslači na Dravi, uređeni cestovni most, biciklistička staza

Ljeva strana obale: Zoološki vrt, lijepo zelenilo, Copacabana, trim staza za trčanje, osječki skate park (Pannonian challenge)

Cilj strateškoga plana

Ponuditi nešto novo što će privući još više osječana, ali i turista da prošetaju promenadom

Unaprijediti promenadu kroz modernizaciju i digitalizaciju opreme i šetnice

Prilagoditi promenadu svim dobним skupinama

Osijek- grad bicikala

Osijek je u zadnjih 10 godina postao grad prepun biciklista te je bilo nužno osigurati nove biciklističke staze i postrožiti mjere osiguranja

Prosječno svaka obitelj u Osijeku ima minimalno 2 bicikla u svojem vlasništvu

Godišnje se prosječno proda 10 000 bicikala u Osijeku

Bike festival - “Biciklionada”

Po uzoru na uspješni Osječki Ferivi polumaraton

Brendirati Osijek kao biciklistički grad

Potpore biciklistima, kako u djeljenju savjeta tako i u pomoći oko vožnje

Razvitak natjecateljskog duha stanovnika grada

Omogućiti djeci da lako i brzo nauče voziti bicikl

Bike rodeo na Osječkoj promenadi

Biciklističke utrke (za odrasle i djecu)

Dekoracija i ukrašavanje bicikla

Tečaj vještina (možete li se skretati, izmicati, okrenuti se?)

Program učenja vožnje bicikla za djecu

Savjeti za sigurnost bicikla

Besplatan pregled bicikla

Iznajmljivanje bicikala

Zabava, razne igre i osvajanje nagrada

Bicikl na vodi

Atrakcija za stanovnike grada Osijeka, a osobito za turiste

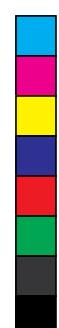
Očigledno je da Osijek nema atrakciju na rijeci Dravi

Odlično bi se uklopio u Bike festival i općenito u cjelokupni dojam “biciklističkoga grada”

PREMA UMJETNOST|

M a r t i n a K l a s i c

A memory

Misty cold air, sitting in the open field, darkness surrounding. Terrified, his decisions pressing down on his chest. Will he commit? Or will he falter? His future at stake, indecisiveness lingering like a night not ready to let the sun in. Moon set up high, casting its spell on a lost soul. He gets up but soon falls back in. His mind is set, but the heart doesn't let go.

In the distance, something moves. A firefly appears within the darkness, shedding some light. An opportunity arises. He clenches his fist, takes a deep breath, and opens his eyes, ready to embrace the void. Someone calls out. He turns around. The moon shining upon the stranger's face. It's her. He murmurs: "I'm sorry." Right foot in. He's gone.

She falls on her knees, her pale cheeks now dark with trails of mascara carried away by her tears. She grips the damp soil. Her dress, a faded red, now just a shade of brown. In the distance an orchestra playing. His body now united with the earth. His watch, all that's left. Tears and cries will go on for a while, but soon he will be forgotten. She stands on the peer, the wind making waves on her red dress. The tide is high today. She holds it, watching seconds ticking away. She sets forward, takes a last look, remembering the times spent together. The watch sinks down, carried into the unknown. She winces at the pain in her heart. Only a black and white photograph stands on her dresser now.

After some time, a few months maybe, it will find a place in a box. After a few years, a decade perhaps, it will fade away. With it, the memory of him will fade away too. Forever.

Prva

He stands at her grave, watching the lillies gently rocking in the wind. His eyes wander to the letters carved skillfully into the grey tombstone: 'Beloved daughter, sister, wife and mother.' He watches her playing in the grass, the wind caressing her clumsily braided hair. "I can never make it like she did, can I?" She looks at him and smiles, not understanding the depth of his words. He picks her up and she wraps both of her arms around his neck. "Say goodbye to your mommy, pumpkin." "Dada", she whispers in his ear. He walks away, the pain tugging at his heart, as her little hands wave at the tombstone. He opens the front door, the smell of familiarity still lingering in the air. He gently lowers her in her playpen and sits at the desk; the same ash coloured desk she spent hours at, hunched over that old typewriter, immersing herself in her imaginative narratives. He opens the drawer and shakily takes out a piece of paper. As his fingers start punching the letters on the typewriter, his mind tries to reason with him, put a stop to his long dormant idea. As the words glide into sentences, his heart overcomes his mind, putting finality into his thought. He gets up, his legs heavy, as if all the burden on his heart transformed itself into an anchor. With heavy footsteps, he approaches the playpen, watching her play cheerfully with her favourite plushie; Mr Rabbit. He bends down, kisses her forehead and with a tearful voice he whispers "I'm sorry pumpkin. One day, I hope you will find it in your heart to forgive me." The door closes behind him, leaving the memories and all the pain inside. Along with the letter on the ash coloured table.

Druga

She stands on the edge, a faint moonlight casting shadows on the deep blue surface, watching the waves crash into each other and disappear into the nothingness beneath. The tumultuous sea serves as a stark contrast to her placidness, set in some time ago, when her thoughts dwelled between feeling the wrong and doing the right. She settled on the former. She knew her deed was abhorrent, utterly wrong both as a concept and an act. Yet, the thoughts kept haunting her in the stillness of the night and the dynamics of the day. The same thoughts that brought her here, standing on the edge, contemplating not the 'if' but the 'when'. She could feel the darkness slowly rising up in her, pushing her closer to the edge. She wanted to remember, for the last time, their smiles, their happiness, their love. Their life. Her little fingers clenching hers tightly. With that last image on her mind, she disappears into the void beneath. The waves embrace her tightly and pull her closer as the moonlight pays its final respect.

D o m i n i k V u k e l i ć

Nit

Prepušten na milost sudbine, pijan na terasi sjedi pored ljudi koje je tek upoznao. Poguran dijelom svojim stanjem, a dijelom porivom kojeg ne može otjerati, prekida prisan odnos ljubavnog para iza sebe bockajući curu u leđa.

L – Imam dužu kosu od tebe.

H – Znam.

Njeno okretanje bio je jasan znak da i ne uživa previše u razgovoru, stoga je on nastavio druženje s novim poznanicima. No poriv se vratio te ju je odlučio bocnuti opet.

L – Imaš lijepo nokte.

H - Hvala.

Na njegovu sreću, njen dečko nije bio previše agresivan tip te se nije obazirao na njega. Bocnuo ju je i treći put, a ona mu je dopustila da si pošalje poruku na svoj mobitel s njenog zahvaljujući njegovoj pijanoj karizmi ili njenoj znatiželji. Nakon toga je ljubavni par vrlo brzo napustio objekt.

Idući dan je u većini spavao, a dan nakon tog ona mu se ipak javila.

H – Jesi li se otrijeznio?

L – Da, i upravo sam kupio dvije kile čokolade.

H – Ozbiljno? Dodi na kavu i donesi malo.

Iako nije bio potpuno uvjeren u vjerodostojnost tog poziva, prihvatio ga je. Upoznao je njene prijatelje, a njenom dečku nije bilo ni traga. Objasnila mu je kada su pričali nasamo da su njih dvoje samo u otvorenoj vezi i da se on ne mora brinuti oko toga. Tako su se oni počeli družiti sve prisnije.

Nakon nekog vremena mu je poručila –

H: Inače ne skidam junfove, ali zbog tebe sam se predomislila.

Nije prigovorio. Nakon iskustva ustao se i promotrio sebe i nju. Nije imao osobiti dojam, štoviše, nije imao nikakav dojam o svemu. Upravo ga je taj manjak dojma zabrinuo, a potom šokirao. Ravnodušnost nije nešto što se očekuje nakon konzumiranja ljubavi, pogotovo prvi put. To je označilo konačni slom njegovih emocija.

ljubičasti preljevi
smaragdne noći
visim na niti
stvarnosti uma
odvojen od duše -
ništa ne ostaje
svaka kap poput potoka
ljubičasti preljevi

L u c i j a M a d ž a r e v i č

Moja persona je mrtva

Mađari i Mađarska su mi totalna nepoznanica. Nisam nikad u tu zemlju kročio ni zraka joj osjetio. Tog srpnja putovao sam za Beč, Wien, Viennu. Bus je vozio preko Mađarske i tome sam se neizrecivo radovao. Oni koji tom rutom putuju često, vele: „Nema ništa, samo livade, dosadno je!“ Heej?! Pa 'ajde ti budi livada kad je tako lako, livadiću jedan! I još pritom budi lijepa i velika livada!

Mađarska je jedna prekrasna livada za mene. Sve je prostrano i ne prestaje. Baš sam se napričao s prirodom tih sati. A livada? Svašta mi je rekla... I da sam smiješan i da sam glup što mislim o sitničarijama a ne vidim kolika je širina svijeta. Tu je dodala: "De pogledaj samo mene pa mi reci o veličini o tvog problema krečenja sobe." Dugo smo razgovarali, a ona je povremeno nestajala preplićući se s drugim livadama i prostranstvima. Bila je jako zelena, a srne su se s njom šalile o večernjem divanu kojeg ljeti mogu provoditi. Kada sam stigao na bečki na kolodvor panika me čitavog obuzela. Tražio sam i dozivao svoju livadu i njezine srne, da me malo smire, ali one su mi davno rekle: „Zbogom, čekat ćemo te. Mi ne živimo ovdje, nego ovdje živi u nama. Razumiješ li? Hihih!“

Mučilo me je gdje trebam ovjeriti kartu, gdje naručiti taksu, gdje promijeniti novce, jesu li mi dokumenti na broju, a vreva i buka koferskih kotačića, šina tramvaja, one glasnogovornice na zvučniku ili kako se već zove fukncija te gospođe. Sve mi je to pretvaralo mozak u puding. Ja sam osjećao da sve te stvari moram odraditi brzo, efikasno i odraslo poput moje majke i još se uz to sve nervirati i govoriti svima oko sebe da su nesposobni. Ja sam zaista čuo njezin glas: „ Brže! Para nemaš! Kako ćeš do hotela?! Zovi taksi! 'Oćeš na kolodvoru spavat'?

Po prvi sam puta odlučio biti ja – ja. Potpun u svome jastvu. Onaj stari je umro. Bogu hvala, jer svaka je smrt novo rađanje. I tu se rodila moja iskonska persona koja dugo nije bila spremna izaći. Ja nisam osoba koju takve stvari nerviraju i neću to raditi zato što mislim da tako treba. Ja se svojoj nespretnosti smijem. Odšetao sam iz te vreve, kojoj sam se također nasmijao. Blizu je tekao Dunav, ja sam kraj njega sjeo, smirio se i svašta mu rekao. Kazao mi je da poznaje livadu iz Mađarske.

Tatjana Rigo

Šetnja

Nikad nisam volio kasnu jesen. Stari drveni prozor propuštao je hladni noćni vjetar koji je plazio po mojoj studentskoj sobi. Zavlačio se u ladice ormara, džepove kaputa, zavirivao je ispod kreveta i pod moj vuneni pokrivač ne dopuštajući mi da zaspim. Tijelo mi se počelo kočiti. Izvukao sam se iz ledenog kreveta. Nebo je obasjavao veliki okrugli mjesec koji me mario van. Popeo sam se na krov zgrade s kojega se pružao pogled na cijeli grad. Dok sam stajao iznad uspavanog grada, otpuhivao sam bijele oblačiće koje je stvarao moj topao dah. Sve je bilo pusto i prazno, samo se mjeseceva svjetlost prelijevala ulicama stapajući se sa žutom svjetlošću ulične rasvjete. Osluškivao sam šumove koji su se pojavljivali i gubili u noćnoj tišini. Čuo sam kako granje pucketa od hladnoće koja ga je stezala, šuškanje lišća kojim se vjetar poigravao uz staru crkvu, zastave kako vijore na trgu i tek pokoji tramvaj koji je usamljeno klizio ulicama.

Na ulicama nije bilo nikoga. Svi prozori na visokim zgradama bili su mračni, nigdje nije bilo naznake života. Bio sam potpuno sam iznad tog velikog grada. Nadao sam se da će čuti glasove, smijeh, noćnu zabavu, glazbu i lupkanje nogu u ritmu... Ništa. Tama i tišina gospodarile su gradom. U isto vrijeme bio je to prekrasan i zastrašujući trenutak.

Ruke su mi promijenile čitav spektar boja, od ružičaste i ljubičaste do plave i bijele. Snenim očima uputio sam posljednji pozdrav noćnom nebu i odlučio se vratiti u krevet. Dok sam se kretao prema vratima bat mojih koraka odzvanjao je kroz noć. Odjednom se mojim tromim i teškim koracima, koji su lupali o krov zgrade, pridružio zvuk sitnih brzih koraka. Najprije sam pomislio da mi se pričinja, no kada sam pogledao na ulicu malo stvorene koraćalo je odmjereno, ali veselo po hladnom gradskom betonu. Ta krhka pojавa skupila se pod prevelikim kaputom koji joj je sezao do gležnjeva. Iz velikog bijelog šala, koji joj je obavijao ramena i vrat, virila su samo dva sjajna oka zaljubljeno gledajući u nebeski svod. Njena duga plava kosa plesala je po zraku i oko nje. Zastao sam. Izgledala je nestvarno zbog slobode kojom se njeno tijelo kretalo. Lagane noge nesputano su je nosile dok je ona uživala u ljepotama svijeta. Koraćala je kao da će svakoga trenutka zaplesati zemljom ili poletjeti zrakom. Stajao sam i promatrao ju. Divio sam se, ali i zavidio. Kao što mjesec pripada noćnom nebu tako je i ona pripadala ovim pustim noćnim ulicama. Želio sam znati kako je to kada ti stopala ne želete pobjeći s ulica već ponosno utiskuju svoj nevidljivi trag u tvrdi beton. Ubrzo je nestala iza ugla visokih zgrada i ponovno sam stajao sam okružen tišinom. Samo ja, noćno nebo i hladne ulice.

Probudio sam se kasno. Grlo me stezalo i moja slina jedva je prolazila kroz njegove užarene stjenke. Budilica na noćnom ormariću pokazivala je 3 sata. Još sam uvijek stigao na posljednje predavanje, no nisam mogao pokrenuti svoje udove. Od sinoć nisam mogao prestati razmišljati o njoj, djevojci koja hoda među zvijezdama. Zapitao sam se gdje se skrivaju sanjari kao što je ona kada sunce svane, a grad napune užurbanii ljudi kojima minute sputavaju korak? Hodaju li tako slobodno i tada ili se stapaju s užurbanom masom? Hodaju li i tada među zvijezdama ili među očima drugih ljudi?

Sati su sporo prolazili dok sam umrtvijenom rukom pokušavao završiti Van Goghov portret. Nadao sam se da će ju večeras opet vidjeti. Noć je bila vedra i hladnija nego protekla dva dana. Jedva sam izvukao svoje tijelo iz kreveta. Stajao sam na krovu, a tijelo mi se snažno treslo od hladnoće. Sa svakim naletom vjetra mislio sam da će se srušiti. Pogledao sam prema nebu. Bilo je prekrasno. Nikada nisam video toliko mnogo zvijezda. Sve što znam poslije toga je da sam se ostatak noći u vrućici prevrtao po hladnom krevetu, preznojavajući se i buncajući o vili koja noću hoda ulicama. Ujutro sam napokon uspijao zaspati. Sanjao sam prekrasnu jesenju večer. Nebo je bilo prepuno zvijezda, a ja sam stajao na vrhu zgrade i recitirao stihove Vitezove pjesme o mjesecu. Iz sna me trguo glasan udarac u prozor. Ispod njega je ležala mala lastavica. Unio sam je unutra i stavio u kartonsku kutiju na kojoj sam napravio 5 velikih rupa. Sjeo sam na krevet i promatrao tu ptičicu koja je bespomoćno ležala na starim novinama. Pitao sam se sanjaju li zarobljene ptice da lete plavim nebom. Morao sam je pustiti čim se oporavila jer sam znao da ne bi dugo preživjela u maloj kartonskoj kutiji. Već je pao mrak i tamni noćni oblaci nadvili su se nad gradom. Sada je izgledao još osamljenije i napaštenije. Otvorio sam poklopac kutije i lastavica je hitro izletila ravno prema nebu. Mahala je krilima praveći pravilne krugove po noćnome nebu. Izgledala je tako sretno i slobodno, baš poput moje zvjezdane djevojke. Što sam je duže promatrao to mi se sve više činilo da ptica poprima oblik djevojke. Čas je letjela nebom, čas trčala ulicama. Nisam mogao vjerovati svojim očima. Potrčao sam stepenicama sa šestog kata i za tren sam se našao u prizemlju zgrade. Izletio sam na ulicu, ali ondje nije bilo nikoga. Stao sam kako bih čuo korake, no jedino što sam čuo bilo je tutnjanje u glavi i svoj ubrzani dah.

– Kako je um neobično mjesto. – pomislio sam. Pogledao sam prema nebu i video samo malu lastavicu kako sjedi na žici koja je povezivala dvije zgrade.

Te noći krevet mi je bio neobično topao i udoban, a jutro nikada nisam dočekao s više radosti. Obukao sam svoj dugački kaput, lice sam zaštitio velikim šalom i krenuo u šetnju gradom koji sada nije bio pust. Bio je prepun veselih i nasmiješenih ljudi, a moja su stopala lagano i slobodno koračala među njima. Osjećao sam se sretno. Bio sam slobodan, zaljubljen.

Zaljubljen u život.

Zaljubljen u kasnu jesen.

D e n i P a u l a j

Pazi što želiš (iz niza Ciprijanove kronike)

Bilo je 22:00h, Ciprijan je taman završavao sa svojim standardnim dvosatnim spremanjem za izlazak. Svaka dlaka na glavi morala je biti na svom mjestu, a mirisna kombinacija parfema i laka za kosu osjetila se do dnevne sobe njegovih roditelja. Nakon silnih priprema, konačno je krenuo na trg gdje se na kraju našao sa svojom djevojkom Karolinom s kojom je tada slavio prvu godinu dana veze. Kako bi proslavili, odlučio ju je odvesti u skupi restoran za koji je študio mjesecima unaprijed (studentski život). Smjestili su se i započeli svoj skupi objed koji je više izgledao kao da je za galeriju likovnih umjetnosti nego za jesti, no prionuli su ponašajući se kao ugledni odrasli ljudi. Nedugo nakon Karolina je odlučila otkriti ono što je potajno pripremala za njega. Sva sretna pokazala mu je račun sa kupljenim kartama za Barcelonu, Ciprijan je oduševljen skočio sa stolice i strastveno je poljubio. No, kako sve ne bi bilo savršeno nakon minutu shvatio je da će morati putovati avionom čega se boji više od ičega na svijetu. Ruke su mu se počele znojiti na samu pomisao letenja, no kako ne bi ispoj kukavica prešutio je svoj strah držeći ga duboko u sebi.

Nakon višesatnog druženja otpratio ju je kući. Pun dojmova počele su mu se razne misli motati po glavi, zapitao se kako će preživjeti ovaj let. Na pamet su mu padali razni suludi načini kako da zanemari svoj strah, čak je provjeravao statistike kolika je vjerojatnost da će se avion srušiti. Tješio je sebe što je pred njim još mjesec dana do puta trudeći se zaboraviti, no kako se taj dan približavao njegovo srce je sve jače i jače kucalo. Kada je konačno došao i taj dan, Karolina i Ciprijan pripremili su kofere i sa jeftinim lokalnim taxijem otišli su u zračnu luku. Povjerenje mu je bilo još više narušeno kad je saznao da putuje hrvatskom aviokompanijom. Vrijeme istine je stiglo, izašli su iz taxija, uzeli stvari i krenuli kroz vrata zračne luke. Karolina ga je vodila za ruku kao da je malo dijete, svako malo zastao bi i zapitkivao gluposti poput: - čemu služi ova velika vaga, mogu li stati na to - iako je dobro znao o čemu se radi. Čak je i skovao urotu da je vidio tada zloglasnog Dragana Dabića. No, bijega nije bilo. Službenici su krenuli pregledavati putnike, Karolina koja je doslovno desetke puta putovala avionom rutinski je prošla kroz skener, a naravno zbumjenog Ciprijana uplašilo je pištanje. Nema što nije sa sobom nosio, a da nije trebao imati po džepovima.

Nakon petominutnog otkrivanja predmeta po svojoj odjeći konačno je prošao pritom izgubivši deset godina života. Prisjetio se onih filmova u kojima ako ti skener zasvira ili si terorist ili policajci misle da si terorist, a ni njegova duga brada nije bila od pomoći. Sam ulazak u avion bio je kao ulazak kroz vrata pakla. Stjuardesa ih je odvela na njihova mjesta, a s obzirom da nisu imali numerirana sjedala za koja je trebalo dodatno platiti, sjedili su razdvojeno. Može li biti gore, pomislio je. Normalno, sjedio je do prozora da vidi vlastiti užas u kojem se nalazi, a s njegove lijeve strane sjedila je djevojka koja je bila njegovih godina, možda mrvicu mlađa. Preko puta njih nalazila se Karolina. Znao je da kada kreće polijetanje da će zgrabiti prvo što stigne kako bi ublažio svoj strah, a to bi značilo grabljenje djevojke koja se nalazila pored njega, što i nije baš zahvalno kada ti je cura preko puta. Brineta pored njega izgledala je ljuto i razočarano pa se Ciprijan držao po strani ne izgovorivši ni riječ s njom, kako ne bi dobio porciju bijesa koja mu definitivno nije trebala u situaciji poput ove.

-Vežite se, polijećemo - čulo se na razglasu, a panika je uzela maha. Nisu ni krenuli, a počeo se tresti kao periličica rublja. Karolina je gledala u njega, a on se smiješio holivudskim osmijehom kojeg možete vidjeti u reklama za kalodont, pokušavajući dati do znanja da je sve u redu. Suputnica do njega primijetila je njegovu nervozu i strah te mu je rekla onaj klasični klišej: ma nije ti to ništa, to ti je kao vožnja autobusom, što mu je u tom trenutku zvučalo kao da stanovnik Hiroshime kaže: ma nije ti atomska bomba ništa, malo radijacije tu i tamo dobro dođe. Motor se upalio, avion je uhvatio zalet i taman kada su se kotači polako odvajali od tla, Ciprijan je snažno zgrabio suputnicu zabijajući joj prste u bedro, toliko jako da su joj oči iskočile. Karolina je gledala u nevjericu dok je djevojka molila da prestane uvjeravajući ga da je sve u redu. Pritisak je popustio tek kad je Ciprijan prešao u stanje pozitivnog šoka. Nije ga ni diralo to što ga je suputnica nazvala idiotom jer ju je tako jako stisnuo, niti što se Karolina gušila od smijeha kada je situacija završila, što joj je definitivno bilo jako simpatično. Simpatično iz razloga što je njezin momak glumio macho muškarca koji je neustrašiv samo kako bi je zadivio. U šali mu je dobacila kako je vidjela kako strasno hvata suputnicu te da je njihovo vezi došao kraj, što je naravno nasmijalo cijeli avion te smekšalo i suputnicu koja je još bila pod dojmom što joj se dogodilo. Propao je kroz zemlju, ali na kraju je i njemu bilo smiješno.

Cijela situacija ga je zaokupirala i opustila što je dovelo do toga da se pomiri sa svojim strahom. Konačno mu se vratila boja u lice, a dobio je i novu suputnicu. Iako se na kraju smirila, mladoj dami do njega ipak je bilo previše pa je ustala i zamijenila se s Karolinom kako bi konačno i ona i oni uživali u vožnji. Doduše, turbulencije su i dalje budile sotonu u njemu, ali ostatak leta protekao je u najboljem redu. Nakon uzbudljive vožnje, naravno kako kome, stigli su u zračnu luku u Barceloni. Kada je osjetio čvrsto tlo ponovo je bio onaj stari, ponašao se kao da se ništa nije dogodilo, u potpunosti samouvjeren otisao je obližnji WC kako bi izbacio tu svu silnu hrabrost iz sebe. U Barceloni su se zabavili kao nikada u životu, a kada je došlo vrijeme za poći kući opet je bio jako hrabar.

H e l e n a L u d b a n

19:07

Nije bilo najgore kada je otišao, bilo je najgore onog trenutka kada sam sebe počela kriviti, za sve, zbog njega.

- Ne diraj mi prstima ekran laptopa, očima se gleda!

Milijun puta bi me opomenuo, a ja bih se samo stresla od njegovog dubokog glasa te već trenutak kasnije ponovila radnju.

- Opet si zapalila, jel? Smrđiš. Koliko puta moram ponoviti da mrzim taj prokleti miris? Kupila sam najmanje još tisuću kutija, a iz inata povukla bar sedam puta više dimova.

- Zašto me tako zoveš? Imam ime, ljuti me kada me nazivaš ljubavi, znaš da mrzim klišeje. Prestala sam ga zvati ljubavi, jer to nije volio. Prestala sam ga zvati uopće, jer mene nije volio.

- Šuti! Nemoj uopće pričati, stvaraš pritisak na mene! Ni ne pomišljaj reći da me voliš!

Stvaram pritisak na njega, stvaram šugavi pritisak jer sam nakon godinu dana rekla da mi je stalo.

- Umoran sam. Nemam vremena. Moram nešto napraviti. Kasnije možda. Ne znam. Ako mi se bude dalo. Kasnije. Ne sada.

I još tisuću takvih odgovora koje su sve do jednog značili NE.

Ako bih mogla zaspati, sanjala sam isto. Kada sam se jutrom budila u mislima mi je bilo isto. Svakim udahom, osjećala bih isto. Misli su milijun puta pritisnule repeat i ja sam gledala isto, svaki dan. Stajala sam pred ogledom, svaki prokleti dan, još dugo nakon svega rečenog i učinjenog. Gledala obrise svoga tijela i mrzila svaki milimetar onoga sto vidim ispred sebe. Mrzila sam prste, najviše kažiprst jer sam upravo njime najviše puta dotaknula taj ekran. Mrzila sam cigarete i dim i to što sam mu rekla da mi je stalo i što ga nisam zvala imenom, a imao ga je. Pokraj ogledala još je uvjiek stajala naša uokvirena slika na kojoj sam ja vidno sretna. Milijun puta sam ju grabila u ruke i vraćala na pripadajuću poziciju. Milijun puta sam te proklela i zaželjela ju razbiti i rastrgati i zapaliti ili bilo što samo da nestane. Da ti prestaneš. Mrzila sam te u tom trenutku toliko da sam sigurna da si ušao kroz vrata da bih ti tu istu sliku bacila u glavu. Mrzila sam twoje ruke koje su bile moje najsigurnije utočiste od najjačih oluja. Baš poput one kakva je bila i kada smo se upoznali. Natopljena odjeća privila nam se uz tijela, a ti si prilazio sve bliže i bliže. Upleo si ruku mojom, a ja sam se izgubila negdje između tih istih prsti kojima si zasvirao Mjesečevu sonatu po mojoj duši. Mrzila sam te iste ruke još jače kada sam vidjela kako na isti način grliš nju. Ispred onog istog ogledala jutrima sam, još dugo, šminkom pokrivala podočnjake.

Nakon toga bih izašla na terasu i gledala kako sviće. Boje su se prelijevale jedna preko druge, a more je ustrajno udaralo u stijene. Prvo mirno, a onda sve glasnije i glasnije kao da se buni, kao da ima nešto za reći. Ipak sve je izgledalo tako spokojno. I ona ptica, iznad mora, koja je bila nošena vjetrom, mirno, prepustajući se sudbini. Znala je kada vjetar postane prejak, ona će mirno sletjeti na more i postati dio njega. Često sam zamišljala da sam upravo ja ta ptica, a ti oštiri vjetar koji u trenu može razoriti moje malo tijelo. Uživam u tvojoj moći dok me dižeš u visine, a već trenutak kasnije opirem se tvojoj jačini i hladnoći koja mi ledi kosti. Nisam htjela sletjeti, htjela sam zauvijek ostati s tobom, gore na svježem zraku i u slobodi. Htjela sam, da me baš ti, vineš jednom do istih onih zvijezda koje smo noćima znali promatrati. Mislila sam da nećeš, mislila sam da me voliš, mislila sam da ti je stalo, da me nećeš nikada baciti u stijene ili mi polomiti kosti. A upravo si sve to učinio. Skršio me u prvu stijenu kada sam ti dosadila, polomio i najsitniju košćicu koja je postojala u mom tijelu. Očerupao moje sjajno perje i raskrvario svaki mišić, bez imalo milosti i okljevanja. Opravdavala sam te, uvijek smišljala nove isprike.

U ničijim očima nisi smio ispasti kukavica, đubre. Ne, ja sam kriva. Šetala sam često uz istu plažu i sanjala kako će mi krv ponovno prokolati samo jednim dodirom tvoje vrele ruke. Nije bilo dodira, nije bilo ruke, krv mi nikada ponovno nije prokolala. Nadala sam se svakim danom da će me proći, da ću zaboraviti. Molila sam sve sile ovoga svijeta i svemir i Boga samo da prestane. Pokušavala jesam, ali nisam bila dovoljno jaka. Kako bih i bila imalo jaka kada si iscrpio svu snagu koju sam ikada posjedovala. Navukao si me na sebe. Bio si moj diler, a tvoj glas moja droga. Često bih samo sjedila i čekala, čekala bilo kakav znak, bilo kakvu nadu. Mislila sam ako dovoljno jako poželim da ćeš se stvoriti ispred mene i dati mi neku jadnu ispriku i da ćemo nastaviti tamo gdje smo stali.

- Običan dan. - pomislila sam, stojim ispred istog onog ogledala gdje sam se godinama gledala i mrzila sve što vidim. Ispred istog onog ogledala, samo slika više nije stajala na starom mjestu. Bila je negdje, valjda, ne sjećam se više. Nisam ju bacila u to sam bila sigurna. Samo sam ju sklonila dovoljno daleko od sebe, da ne vidim tebe, da ne vidim sebe nasmijanu.

Stavlja sam prvi sloj šminke: kremu pa primer, pa puder. Da sve bude na mjestu. Na oči sam nanosila najtamnije moguće nijanse koje sam posjedovala. Konturirala sam lice kao nikada prije, kao da sam znala da me nešto čeka. Crveni ruž na mome blijedom licu izgledao je kao nešto sto mi je bilo potrebno, nešto drugačije od onoga na što su ljudi navikli. Sviđalo mi se. Bila sam drugačija, već godinama sam bila drugačija.

-Što se tebi pobogu dogodilo da si tako emotivna?- često su mi kroz ciničan smijeh, sarkastično govorili poznanici. Šutjela sam. Znala sam, ali nije ih bilo briga. Toga dana osjećala sam se drugačijom. Prihvaćene sudbine koju očito zaslužujem, napuštam siguran dom i krećem negdje. Sivi oblaci nadvijali su se nad gradom, more je bilo još više uzburkano nego inače. Činilo mi se kako se nebo i more spajaju, kako sve postaje jedno. Tu monotonost katkad prekine neka iznenadna munja. Nebo zasja. Baš u onom trenutku kada je počelo kišiti, polako ali sigurno, lokalni stanovnici su se sakrili u domove i samo čekali kada će nevrijeme uzeti maha. Pošto sam voljela kišu nikada nisam nosila kišobran. Nije me bilo briga hoću pokisnuti ili ostati suha, voda je ionako okej. Kap po kap padala je po mom tijelu i isto kao i onu noć voda mi se lijepila uz kožu. Bilo mi je hladno jer nije bilo nikoga da me stisne uz sebe i kaže da je sve u redu. Kako će ubrzo prestati, da je to samo oblak i da čemo se nakon toga uputiti doma kako bih se mogla presvući da se slučajno ne bih razboljela. Već godinama mi je svejedno, hladno, toplo, mokra ili suha. Nije bilo bitno.

18:15. Čula sam crkveno zvono kako jednom kuca i samo sam htjela sjesti u omiljeni lokalni kafić. Ulazim, čak se ni škripanje starih vrata ne čuje od siline vjetra. Skidam kaput. Kafić je potpuno prazan. Sjedam uz prozor kako bih mogla vidjeti more kako pljušti u stijene. Tok mojih misli prekida konobar, ali ga na prvu ne doživljavam.

-Dobar dan, recite.

-Dobar dan, što želite popiti? – ovoga puta ponovi puno glasnije

-Kavu, običnu, crnu.

Samo želim kavu i cigaretu. Ne želim ni ljubaznost konobara, ni pozdravljanje. Kratko sam mu odgovarala kako bih ga se otresla. Dok čekam najdraži napitak palim prvu. Uvlačim dim i puštam da mi nikotin obuzme cijelo tijelo.

-Kava za gospodjicu, izvolite.

-Hvala.

Nakon što shvaća moju nezainteresiranost za bilo što uopće, ne nastavlja komunikaciju. Palim drugu, pa treću, pa četvrtu i u svakoj uživam više nego u prethodnoj. Cigaretе su mi davale mir kakav dugo nisam mogla pronaći. Za njih sam bila jedna i jedina i nije me bilo briga koliko smrde. Sjetim se njega i njegovog prigovaranja o tome koliko pušim, sjetim se koliko mu je smetao smrad te palim još jednu, njemu u inata. Trenutno bih popušila cijelu kutiju, odjednom, iz inata. Nakon ispijanja zadnje kapi najdražih sastojaka, odlazim.

19:07. Kiša naglo pojačava. Lupa po betonu i krovovima, a moje misli ju pokušavaju nadjačati. Misli su mi zapetljane, vid mi se muti. Nema nigdje nikoga, sama sam na toj kiši i to mi godini. Samo nekakav klinac prolazi biciklom kraj mene i pošprica me.

-Ma idi kvragu i ti i taj tvoj bicikl.

-Oprosti, nisam htio.- (To oprosti je prvo oprosti koje sam dobila od njega.)

Dok ljutito brišem blato sa svojih nogavica antagonist mi se počeo približavati.

-Oprosti, stvarno nisam htio, kiša užasno pada, nisam gledao i žurio sam jer nemam kišobran.

Tijelom mi je prolazio nemir. Vjetar je jačao, a ja sam se počela tresti kao da prvi put čujem taj glas. Taj prokleti glas i to oprosti, koje sam željela čuti u bilo kojem kontekstu je došlo od iste one osobe kojoj sam trenutno zamjerala i to što troši kisik. Nije odmah shvatio da sam to ja, bio je mrak i padala je kiša i imala sam kapu i bile je milijun razloga zašto nije shvatio da sam to ja. Ponovno sam ga opravdavala. Bojala sam se izustiti bilo što, htjela sam samo pobjeći od njega. Nije bilo fer, život prokleti nije bio fer. Prošli su dani i godine i mjeseci mogu čekanja. Onog trena kada sam bila svjesna svega, kada sam se pomirila sa sudbinom, on se pojavio. Ljepši nego ikada, s istim onim rukama i pokušao mi dati utočiste koje više nisam trebala. Stajao je ispred mene, htio mi pomoći oko nanesene štete, toliko puta se ispričao. Uživala sam u svakom njegovom oprosti i ego mi nikada nije bio veći. Pretvorila sam se u sebi neprepoznatljivu, bezosjećajnu osobu te ga pogledala ravno u oči.

-Žao ti je, za što ti je točno žao?

Mogu se kuniti svim svojim što mi je ostalo da mu ni malo nije bilo svejedno onoga trenutka kada me prepoznao. Nije znao tko je, nije znao gdje je. Gledao je u mene kao da mu prijeteći, pištolj držim na lubanji. I samo je čekao da povučem taj okidač, presudim obojima. Pogled mu je odavao toliko toga. Ni meni ni njemu nije smetao pljusak.

-Isuse, nisam se te uopće prepoznao, i oprosti još jednom što sam te zaprljaо, nije bilo namjerno.- cinično se nasmijao

-Nisam ni mislila da ćeš me prepoznati, kako i bi, prošlo je dosta vremena.

-Da dosta vremena, mršavija si i izgledaš drugačije.

-Drugačija i jesam.- dok to izgovaram palim cigaretu

-I dalje pušiš, očito se neke stvari nisu promijenile.

- Nisu da.

-Možda bi htjela pričati sa mnom i čuti par riječi koje bih ti imao za reći?

-Jesi li siguran da me još uvijek zanima što mi imaš za reći? Ni milijarde tvojih, oprosti nam naše grijeha u ovom trenu nije dovoljno ni da ti Bog oprosti, a kamo ja.

-Bezobrazna, drska, samouvjerenica, nešto novo, zanimljivo.

-Kakva bih trebala biti nakon svega što si napravio? Jesam li trebala ostati nepomično na jednom mjestu?

Tvoji odgovori uvijek su bili moćniji od mojih baš zato što ih nije ni bilo. Mudro si šutio i pustio da odradim svoje, pa da ti možeš nastaviti dalje, s bilo kojom drugom. Đubre si i kukavica i toliko se sama sebi gadim jer sam trošila vrijeme na tebe. Običnog lažova kojemu je u koristi samo njegovo dobro.

-Hej, lakše malo s tim uvrjedama. Znam kako je izgledalo, samo što mi nikada nisi dala šansu da išta objasnim.

-Plakala sam, molila, vikala samo kako bi me čuo, a ti se sada usuđuje reći da ti nisam dala šansu da mi objasniš situaciju? Dala sam i vise šansi nego sto si zaslužio.

Htjela sam mu pljunuti u facu, udarati ga gdje ga najviše боли. Htjela sam ponovno plakati jer sam osjećala toliku nemoć. Možda i jesam, ali tko će ga sada znati. Puna bijesa, sve što sam izgovarala, izgovarala sam u jednom dahu. Gledala sam u njega, otvarao je usta, nešto govorio. Otvarao je ta prokleta usta i tako savršeno izgovarao svaku riječ. Uvlačio me u priču, sve dublje i dublje. Gubila sam se između tonova njegovih zelenih očiju.

-Prekini!- izderem se – Pričaš godinama, ali ja te više ne čujem.

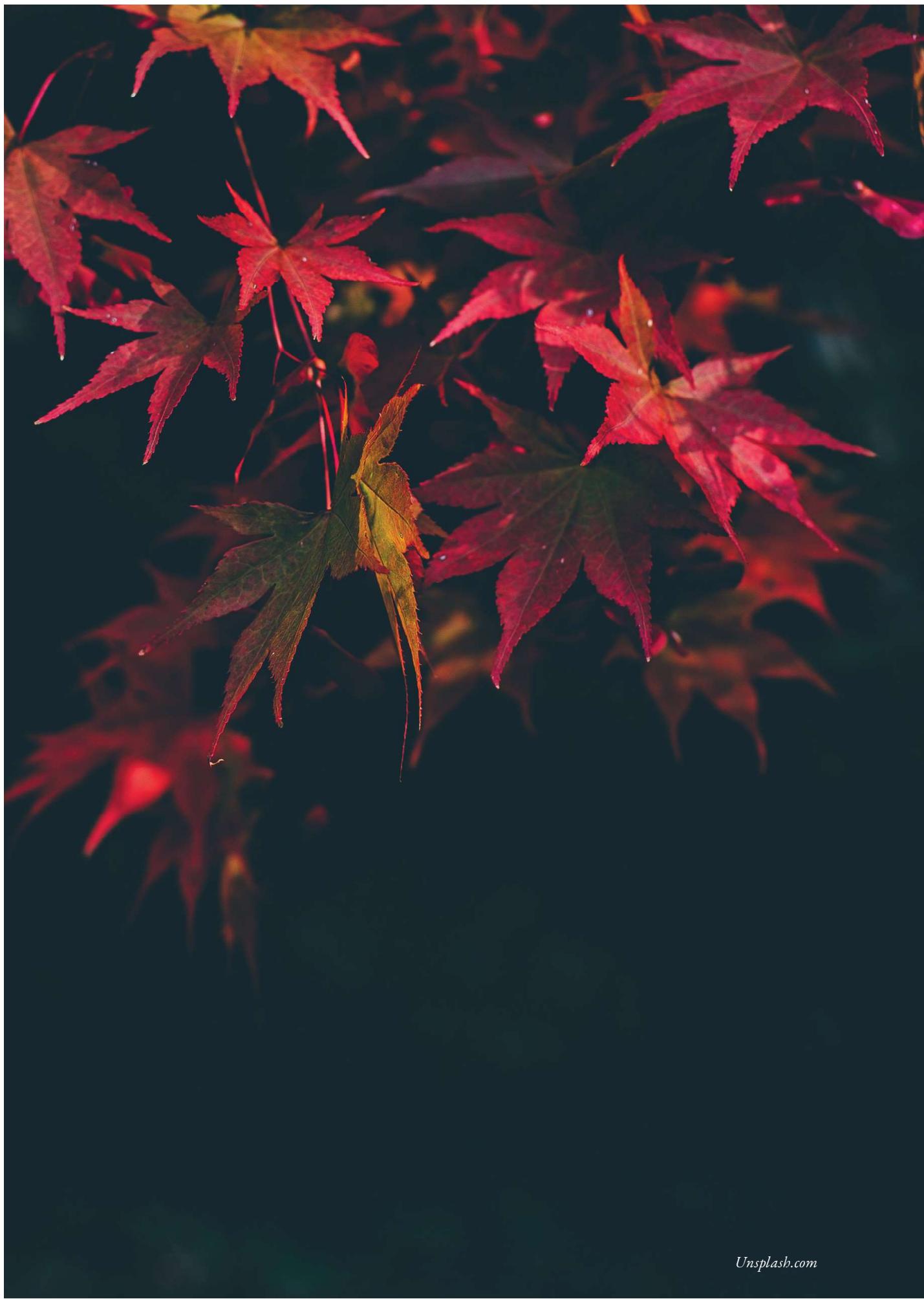
-Hana- uhvatio me za ruku i pokušavao doprijeti do mene –Hana, slušaj me, oprosti mi, nije sve tako crno, Hana mogli bi uspjeti ako krenemo ispočetka.

Svaki put kada je pokušavao izgovoriti svoj patetični, dobro smišljen govor prekidala sam ga.

Često bi mi, prije, mislima stupala ona jedna gdje ležimo pod zvijezdama i ja slušam, pažljivo, njegovu svaku izgovorenu riječ. O ljudima, o njegovim snovima, o nama kako putujemo Španjolskom za koju je znao koliko ju obožavam. Uhvatila bih se u koštač sa svojim mislima i često danima ostajala u tom bezimenom svijetu. Smatrala sam kako će njegov pogled biti dovoljan da krenemo sve ponovno. Nakon crnih godina, nakon što se našao u mome vidokrugu shvatila sam koliko se sve promijenilo. Ispred mene sada se nalazio poznanik s kojime sam nekada davno djelila svaku misao, emociju, djelo. Više nije bio isti, više nisam bila ista. I dalje je isprepletao svaku riječ i njima slagao savršeno ukomponiranu cjelinu. Njegova moć uvjeravanja bila je nenadmašiva, njegove laži su bile iste. Njegovo tijelo poprimilo je oblik olupine od koje nije ostalo ništa. Dok je i dalje izgovarao nešto što je meni postajalo besmisleno, okrenula sam leđa prošlosti i nastavila koračati. Negdje između dva svijeta beskrajnosti, ljubavi i ponosa, čula sam kako me doziva. Moje ime postalo je njegov glavni vapaj, a moj obris neispunjena kletva. I nikada više nisam čula za osobu kojoj sam jednom davno htjela biti ptica koju on, silni vjetar, nosi u nebeske visine.

Unsplash.com

E n a G l u h a k o v i c

Jesen u mojoj ulici

Moja majka nikad nije rekla da joj je nešto teško, u bilo kojem smislu te riječi. Meni je prošle jeseni bilo jako teško. A i ona se tako osjećala. Vozila sam se vlakom pet sati do kuće, toliko nestrpljiva i tužna, da nisam uopće bila svjesna da sam provela toliko vremena u vlaku, ni da je taj vlak bio prepun, ni da sam stojala 40 minuta. Svega sam toga postala svjesna kasnije. Kad je prošlo vrijeme. Tog dana, vrijeme i ljudi prolazili su oko mene i ja se toga sjećam kao kroz maglu, kao da sam samo sanjala. Ulica je bila duga i pusta, nije bilo djece, nije bilo lišća na drveću, vrijeme je bilo teško, zrak je bio težak, moji koferi su bili teški i ruke su me pekle. Baš kao i danas. Od prošle jeseni nisam bila kod kuće, a nisam dolazila ni prošle zime, ni proljeća, ni ljeta jer je jesen bila jako teška. Ove jeseni, izgleda, ista priča. Udahnem duboko, stisnem jače kofere koji mi sijeku ruke i brojim posljednje korake do kuće. Tu sam.

Otvaram kapiju i vidim da je majka već na vratima, u čarapama, raširenih ruku trči da me zagrli i plače. "Zašto te tako dugo nije bilo? Razbit ću te! Samo me sikiraš."

"Mamice, nisam mogla."

Zgrabila je moje kofere i unijela ih u kuću, a ja sam išla iza nje. Imala sam osjećaj da će u meni nešto puknuti, da ću se rasplakati, a ni sama nisam bila sigurna zašto. Stomak mi se stiskao od mučnine.

Kad sam ušla u svoju staru kuću mirisala je isto kao i godinama prije dok sam živjela tu. Bila je topla i mirišljava. Svaki dan kad sam dolazila iz škole, čim bih otvorila vrata, punila sam svoja pluća njenom toplotom i mirisom.

A onda, dok sam ulazila u najveću sobu u kući osjetila sam miris tople kave. Ma vjerujete mi, nitko ju nije znao napraviti kao mama. Sjela sam u staru forelju i gledala po prostoriji.

"To su tvoje slike. Objesila sam ih na zidove jer si nam previše nedostajala. I nemoj mi reći da ih skinem jer nisu završene, predivne su, a i svakako ih ne bi nikad završila."

“Hah, dobro mama, neću reći da ih skineš, ali nisu završene.”

Ništa mi nije rekla samo me pogledala kao i svaki puta prije kad mi je htjela reći da prestanem pričati gluposti. Moje nedovršene slike okruživale su veliku policu na kojoj sam vidjela njegove stare bilježnice u svijetlosmeđim kožnim omotima. Usne su mi se iz osmijeha zgrčile u dvije tanke linije, a oči zasjajile. Majka je bez riječi ustala i donijela mi jednu od njih. Donijela je onu meni najdražu.

Njegova priča počinje 21. listopada 1925. godine. Tada je rođen čovjek koji je mogao apsolutno sve što je poželio. A ja želim biti kao on, imati toliko strpljenja, ljubavi i poštovanja za svakoga.

Visok, mršav muškarac, crne kose i duboko usađenih tamnozelenih očiju zračio je nevjerojatnom toplinom i ljubavlju od prvog pogleda. Ruke uvijek opuštene niz tijelo, naizmjence su se kretale naprijed-nazad uz izrazito mekan i lagan hod zbog čega se činilo da gdje god ide, i što god da radi, čini s iznimnom lakoćom. Takvu opuštenost razbijao je čvrst stisak rukovanja. Ne čvrst na prijeteći ili zastrašujući način, nego čvrst isključivo kao znak jakog karaktera i u znak poštovanja. Glas mu je bio smiren, blag, a tu ravnotežu povremeno bi prekidao smijeh, ali i on je bio uvijek prilagođen situaciji i okruženju. Zapitaš se kako je uopće moguće da se jedna osoba uvijek može ponašati tako prilagođeno svakoj situaciji, bez ikakvih drastičnih ispada neovisno o okolnostima? Očito da može.

Kao mali, svakog je dana pisao priče koje je čitao mlađoj braći i sestrama, a kako je stario nastavio ih je pričati svojoj djeci, unucima pa i praunucima. Imao je nekoliko bilježnica omotanih svijetlosmeđim kožnim uvezom sa ponekom tamnjom mrljom od silnih godina korištenja. Te bilježnice stojale su na starim, škripavim policama ispunjenim silnim knjigama koje je volio čitati. Bilo ih je toliko puno, da kada sam bila mala, mislila sam da su tu sve knjige ovoga svijeta.

Njegove velike, ali tanke šake pažljivo bi okretale stranice tih bilježnica ispisanih lijepim rukopisom. Sva su slova bila povezana, jednke veličine i blago ukošena u desnu stranu. Mama bi često taj sklad opisivala kao "krasnopis". Iste su te ruke generacijama milovale glave djece u znak pohvale, ali i prijetile uz smrknuti pogled kada nešto nije valjalo i na taj način nizale bore iskustva. Sve je to radio onako usput, u hodu i uvijek se iz njegovog govora mogla izvući neka poenta. Time je pljenio toliku pozornosti svake osobe koja ga je slušala. Jednostavno si imao osjećaj da ćeš iz tih nekoliko riječi uvijek čuti nešto što će ti značiti, što će te dodirnuti ili ostaviti da razmišљaš danima o tome. Ponovno se zapitaš kako je to moguće? Kako je moguće uvijek znati reći pravu stvar? Kako je moguće znati kada ne treba ništa reći? Znao je i to je bilo, eto tako, usput.

Dugo godina je radio u računovodstvu jedne tvornice, nakon čega je otvorio svoju tvornicu i servis akumulatora u dvorištu svoje kuće kako bi više vremena provodio s obitelji. Stare naborane ruke, nakon svakog iscrpanog dana, imale su snage za zagrljav. Iz tog razloga, svaki put kada ga se prisjetim, u mojim mislima se stvori topla atmosfera, blage narančaste boje, kao i zvuk lagane glazbe koja se uvijek čula iz gramofona.

Upravo kao iznenadan, glasan zvuk igle na gramofonu kada ploča dođe do kraja, došao je i njegov kraj. Poslije jednog ručka prilegao je i više se nije probudio. Nakon toga, u svima koji su ga poznavali odjekuje zvuk gramofonske igle, dok se ploča idalje okreće, ali nema pjesme. Pjesma je završila prošle jeseni.

I sada, dok iz gramofona curi zvuk stare Janis Joplin, ja listam njegovu bilježnicu i razmišljam kako je taj krasnopis isti kakvog ga se sjećam. Čujem kako se majka smije, ali čula sam i kako joj je suza kapnula u krilo. Zatvorila sam bilježnicu, spustila ju na stol, a uzela šalicu s topлом kavom i pogledala kroz prozor. Ulica izgleda usamljeno. Idalje na njoj nema djece, na drveću nema lišća, zrak se čini još hladnijim i miriše na zimu. Ali tek je jesen. Teška jesen u mojoj ulici.

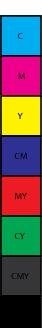

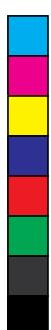
B e r n a r d G r ž i n i č

/

Tu sam
Čekam u tišini
I za mene vrijeme nešto sprema
Odmičem od svega
Ostavljam trag koji brzo blijedi
Nisam siguran što je bilo
Čekam to što slijedi

Dani nestaju
Kao da nisu odigrani
Sudio sam svemu
Ipak promatrač ja sam
Tek još jedan

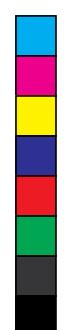
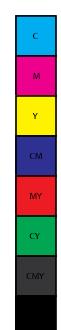

Držim svoju nit
Čekam da se nešto desi
Ne osjećam više zrak
Zakopan sam u zemlji
Prihvaćam to što vidim
Ne činim razliku na nebu
Da se barem toga stidim

Tako lutam
Oko svoje osi
Samo promatrač
Još sam jedan
Čekam da se nešto desi

*Ovo još nije kraj. Nije čak ni početak kraja.
Ali je možda kraj početka.
- Winston Churchill*

Čitatelju,

Od ove akademske godine su studenti Umjetničke akademije i Odjela za kulturologiju postali studenti Akademije za umjetnost i kulturu. Ovaj časopis je postao časopis novih studenata koji će "pod jednim krovom" kreirati kulturnu ponudu grada i šire.

Novi broj je svojevrsna kriza identiteta - pokušali smo osmisliti kako izgleda časopis koji će biti prava platforma za sve teme kojima se naše kolege bave, a koje mogu biti zanimljive široj publici. Odlučili smo se fokusirati na par:

- Brendiranje uspješnih studenata i pronalaženje skrivenih talenata koje imaju naši studenti
- Objavljivanje idejnih projekata u kulturi koji mogu biti prepoznati na tržištu i financirani ako nađu svoju publiku
- Prema umjetnosti gdje, od naših početaka, želimo promovirati mlade umjetnike

Na ovim zadnjim stranicama časopisa želio bi se zahvaliti svima koji su bili dio Notana i uz koje će časopis i dalje rasti. Studentskom i profesorskom uredništvu na kreativnim sastancima i rezultatima koje smo postigli do sada. Posebno, strpljenju profesorskog uredništva unatoč fazama prokrastinacije studentskog uredništva. Vanjskim suradnicima koji su pristali biti dio naše priče i nesebično slali svoje završne rade ili eseje. Pjesnicima koji su nam dali povjerenje da ćemo na pravi način prezentirati njihov rad. Te, profesorima za nesebičnu pomoć u pripremi tekstova i savjetima kada smo trebali naći pravo rješenje za uredničke probleme.

Riga, 2018.

